

Bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd

Väglädning
2010:5 version 13

PENSIONS
MYNDIGHETEN

Vägledningarna innehåller samlad information om vad som gäller inom ett verksamhetsområde. Vägledningarna tas fram av Pensionsmyndigheten.

En vägledning kan innehålla beskrivningar av:

- författningsbestämmelser
- förarbeten
- praxis
- JO:s beslut.

Vägledningarna uppdateras löpande och publiceras på Pensionsmyndighetens webbplats:

<http://www.pensionsmyndigheten.se/om-pensionsmyndigheten/allmänna-handlingar/lagar-och-regler>

Innehåll

Bostadstillägg och äldreomsorgsstöd	1
Sammanfattning.....	i
Bostadstillägg.....	i
Äldreomsorgsstöd.....	ii
Läsanvisning.....	i
Varför en vägledning?.....	i
Hänvisningar	i
Exempel	i
Att hitta rätt i vägledningen	i
1. Inledning	1
2. Allmänt om rätten till bostadstillägg.....	3
2.1. En bostättningsbaserad förmån	3
2.1.1. Bedömning av bostättning enligt SFB	4
Utlandsvistelse	4
När uppehållstillstånd behövs.....	5
2.1.2. Rätt till bostadstillägg vid utlandsvistelse	6
Vistelse inom eller utanför EES och Schweiz	6
Dispens för fortsatt utbetalning i vissa fall.....	6
2.2. Förmåner som kan ge rätt till bostadstillägg.....	7
2.2.1. Allmän pension.....	7
2.2.2. Aktivitets- eller sjukersättning.....	8
Vilande aktivitetsersättning eller sjukersättning.....	9
Steglös avräkning	9
Indragen ersättning på grund av frihetsberövande	10
2.2.3. Änkepension	10
2.2.4. Utländsk förmån	11
2.3. Gift eller ogift i bostadstillägghänseende	11
2.3.1. Likställd med ogift.....	11
2.3.2. Likställd med gift.....	13
2.3.3. Registrerat partnerskap	13
2.4. Bostadstillägg vid vistelse på kriminalvårdsanstalt.....	14
3. Ansökan om bostadstillägg.....	16
3.1. Ansökan	16
3.1.1. Ankomstdag.....	16
3.1.2. Till vilken myndighet ska ansökan lämnas?.....	16
3.1.3. Undertecknande.....	17
3.2. Ställföreträdare och ombud	17
3.3. Uppgifter i ansökan	18
3.4. KommunikERING	19
3.5. Avvisning av ansökan.....	20
3.6. Återkallande av ansökan.....	20

4.	Boendet och bostadskostnaden	21
4.1.	Allmänt om boendet och bostadskostnaden	21
4.1.1.	Folkbokföringen	21
4.1.2.	Boendeformer	21
4.1.3.	Bostad som delvis eller helt ägs av dödsbo	22
4.1.4.	Regler vid särskild boendeform	23
4.2.	Hyrd bostad	24
4.2.1.	Hyresförhållande	24
4.2.2.	Hyra	25
4.2.3.	Avgifter som ingår i hyran	25
4.2.4.	Kostnad för uppvärmning	26
4.2.5.	Kostnad för uppvärmning av vatten	27
4.2.6.	Kostnad för vattenförbrukning och sophämtning	27
4.2.7.	Kostnad för hushållsel	28
4.2.8.	Hyresfria månader	28
4.2.9.	Hyra del av månad	28
4.2.10.	Bostadskostnad för hyrt småhus	28
4.2.11.	Hyresrabatt	29
4.2.12.	Egna underhållskostnader	29
4.3.	Kooperativ hyresrätt	29
4.4.	Bostadsrätt	29
4.4.1.	Räntekostnad	30
4.4.2.	Bostadskostnad för bostadsrätt vid försäljning	30
4.5.	Småhus	30
4.5.1.	Räntekostnad	31
4.5.2.	Seniorlån och hypotekspension	32
4.5.3.	Räntefria lån	32
4.5.4.	Bundet lån löses i förtid	32
4.5.5.	Hus på ofri grund	32
4.5.6.	Arrendeavgift	32
4.5.7.	Tomträttsavgäld	33
4.5.8.	Samfällighetsavgift	33
4.5.9.	Fastighetsavgift och fastighetsskatt	33
4.5.10.	Kostnad för uppvärmning	34
4.5.11.	Övriga driftskostnader	34
4.6.	Småhus för två familjer	35
4.7.	Småhus på lantbruksenhet	36
4.7.1.	Arrende på lantbruk	36
4.8.	Ägarlägenhet	37
4.9.	Andelshus och egen flerfamiljsfastighet	38
4.10.	Fri bostad samt övriga boendeformer	38
4.11.	Bostadskostnad för makar och likställda	39
4.11.1.	Övergångsbestämmelser	39
4.11.2.	Makar med varsin permanentbostad	40

4.12.	Delad bostad	40
4.12.1.	Delad bostad utan avtalad hyra	40
4.12.2.	Delad bostad med avtalad hyra	40
	Undantag vid delad bostad med eget barn, egen förälder eller vissa andra personer	40
	Undantag vid påtagligt avvikande hyra	41
4.12.3.	Hemmavarande barn eller värnpliktstjänstgöring	42
4.13.	Samordning av bidrag för bostadskostnad	44
4.13.1.	Bostadsbidrag till barnfamiljer	44
4.13.2.	Avdrag för bostadsbidrag vid fördelning av bostadskostnad ..	45
4.13.3.	Bostadsbidrag till hushåll utan barn	47
4.13.4.	Familjebidrag	47
4.13.5.	Boendetillägg	47
4.13.6.	Övriga bidrag	47
4.14.	Minskning av beräknad bostadskostnad i vissa fall	48
5.	Inkomstberäkning.....	49
	BGI och reduceringsinkomst	49
	Beräkning av BGI	49
	BGI vid regelbunden inkomst.....	50
	BGI vid tillfälliga inkomster	51
5.1.	Inkomstslaget tjänst	54
5.1.1.	Disponibla inkomster	54
5.1.2.	Avdragsgilla utgifter.....	54
5.1.3.	Häktade eller intagna m.fl.....	54
5.1.4.	Inkomster under inkomstslaget tjänst	54
	Pension utom inkomstpensionstillägg	54
	Arbetsinkomst	55
	Bidrag för vård av anhörig i hemmet.....	55
	Arbetslöshetsersättning	55
	Sjukpenning.....	56
	Aktivitetsstöd och utvecklingsersättning	56
	Föräldrapenning	56
	Krigsskadeersättning	56
	Omställningsstudiestöd.....	57
5.2.	Vissa andra inkomster	57
	Ersättning från avtalsgruppsjukförsäkring.....	57
	Studiemedel	58
	Stipendier	58
	Utländska inkomster.....	59
	Etableringsersättning.....	60
5.3.	Inkomstslag näringsverksamhet.....	60
5.3.1.	Resultat i inkomstslaget näringsverksamhet och bidragsgrundande inkomst.....	60
5.3.2.	Räntefördelning	61

Positiv räntefördelning	62
Negativ räntefördelning.....	62
5.3.3. Periodiseringsfond och expansionsfond.....	62
5.3.4. Skogskonto	63
5.3.5. Olika former av näringsverksamhet	63
5.4. Inkomstslag kapital	63
5.4.1. Överskott i inkomstslaget kapital vid beräkning av BGI	64
Avdrag som medges	64
Schablonintäkter ingår inte i beräkningen	64
5.4.2. Mer om kapitalinkomster	65
Ränta och utdelning.....	66
Schablonintäkt	66
Ersättning vid uthyrning av privatbostad.....	66
Kapitalvinster	66
5.5. Förmögenhetstillägg.....	67
5.5.1. Tillgångar.....	67
Undantag för permanentbostad	68
Privatbostadsfastighet och privatbostadsrätt.....	68
Särskilt om privatbostadsrätt	70
Livförsäkring såsom kapitalförsäkring m.m.....	71
Marknadsnoterade delägarätter eller fordringsrätter	71
Kontanta medel och kontobehållning	72
Fordran i pengar och liknande betalningsmedel	72
Avdrag för tillgångar som inte ska beaktas	72
5.5.2. Skulder.....	72
Seniorlån	73
5.5.3. Beräkning av förmögenhetstillägg	73
Förmögenhetsberäkning för efterlevande.....	75
5.6. Beräkning av reduceringsinkomst	77
5.6.1. Viktning och beräkning för pensionärer	78
Begränsning avseende arbetsinkomst.....	78
5.6.2. Viktning i övriga fall, såsom vid aktivitets- och sjukersättning.....	78
5.6.3. Fribelopp.....	79
5.6.4. Reduceringsinkomst för ensamstående	80
5.6.5. Reduceringsinkomst för makar och likställda	80
6. Beräkning av bostadstillägg.....	83
6.1. Beräkning av bostadskostnad.....	83
6.1.1. Bostadskostnad för pensionärer	83
6.1.2. Bostadskostnad i övriga fall, såsom vid aktivitets- och sjukersättning.....	84
6.2. Inkomstavdrag	85
6.3. Bostadskostnad efter inkomstavdrag blir beräknat bostadstillägg.....	85

7.	Särskilt bostadstillägg	89
7.1.	Allmänt om rätten till särskilt bostadstillägg	89
7.2.	Skälig levnadsnivå	89
7.3.	Skälig bostadskostnad	89
7.4.	Inkomstberäkning för särskilt bostadstillägg	89
7.4.1.	Lägsta inkomst som ska fastställas	90
7.4.2.	Inkomstberäkning för makar	92
7.5.	Beräkning av särskilt bostadstillägg	92
8.	Beslut om och utbetalning av bostadstillägg	95
8.1.	Beslut	95
8.2.	Interimistiska beslut	95
8.3.	Indragning och nedsättning av bostadstillägg	95
8.4.	Utbetalning	96
8.5.	Makeavdrag	96
8.6.	Utbetalningssätt	96
8.6.1.	Utbetalningsdag	96
8.6.2.	Utbetalning upphör	97
9.	Äldreförsörjningsstöd	98
9.1.	Allmänt om äldreförsörjningsstöd	98
9.1.1.	Bosättningsbaserad förmån	98
9.1.2.	Äldreförsörjningsstöd och andra pensionsförmåner	99
9.2.	Äldreförsörjningsstödet storlek	99
9.2.1.	Inkomstprövning	99
9.2.2.	Beräkning av äldreförsörjningsstöd	100
9.3.	Beslut om och utbetalning av äldreförsörjningsstöd	104
9.4.	Avdrag under vistelse på kriminalvårdsanstalt	104
10.	Omräkning av bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd	105
10.1.	Vid anmälan om ändring från sökanden	105
10.2.	Vid uppgift om ändring på annat sätt	106
10.3.	Från vilken tidpunkt ska ändringen gälla?	107
	Aktuella uppgifter för ärendet	107
10.3.1.	Ändrad bostadskostnad	108
10.3.2.	Ändrade inkomster	108
10.3.3.	Ändrad kapitalinkomst	110
10.3.4.	Ändrad förmögenhet	110
10.3.5.	Ändrat civilstånd	110
10.4.	Beräkning av ersättning för retroaktiv tid	111
11.	Anmälningsskyldighet	112
11.1.	När föreligger anmälningsskyldighet?	112
11.2.	Till vem ska anmälan ske?	112
11.3.	Vem är anmälningsskyldig?	113
11.4.	Anmälan av bostadsförhållanden	113
11.5.	Anmälan av inkomster	113
11.6.	Anmälan av förmögenhet	113

12.	Återbetalningsskyldighet.....	115
13.	Övriga bestämmelser.....	116
13.1.	Avdrag för andra ersättningar	116
13.2.	Försörjningsstöd.....	116
13.3.	Preskriptionstid	116
13.4.	Förbud mot överlåtelse	117
13.5.	Ändring, omprövning och överklagan	117

Förkortningar

AGS	Avtalsgruppsjukförsäkringar
BGI	Bidragsgrundande inkomst
BoT	Boendetillägg
EES	Europeiska ekonomiska samarbetsområdet
EU	Europeiska unionen
FB	Föräldrabalken
FbL	Folkbokföringslagen (1991:481)
FKFS	Försäkringskassans författningssamling
FKRS	Försäkringskassans rättsliga ställningstagande
FL	Förvaltningslagen (2017:900)
FÖD	Försäkringsöverdomstolen
FöL	Lagen (2009:1053) om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner
HFD	Högsta förvaltningsdomstolen
IL	Inkomstskattelagen (1999:1229)
JB	Jordabalken
KRNG	Kammarrätten i Göteborg
KRNJ	Kammarrätten i Jönköping
KRNS	Kammarrätten i Stockholm
KRSU	Kammarrätten i Sundsvall
LR	Länsrätten
PFS	Pensionsmyndighetens föreskrifter
Prop.	Regeringens proposition
RAR	Riksförsäkringsverkets allmänna råd
SFB	Socialförsäkringsbalken
SFBP	Lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken
SfU	Socialförsäkringsutskottet
SoL	Socialtjänstlagen (2001:453)
ÄB	Ärvdabalken
ÄktB	Äktenskapsbalk

Sammanfattning

I denna vägledning behandlas bostadstillägg. Vägledningen omfattar även förmånen äldreförsörjningsstöd eftersom regelverket för äldreförsörjningsstöd till stor del bygger på regelverket för bostadstillägg.

Bostadstillägg

Bostadstillägg är ett skattefritt inkomstprövat tillägg till vissa andra förmåner. Bostadstilläggets storlek påverkas av bostadskostnaden och inkomsten.

Bostadstillägg kan betalas ut till den som är bosatt i Sverige och har hel allmän pension, aktivitetsersättning, sjukersättning, änkepension eller särskild efterlevandepension. Bostadstillägg kan även betalas ut till den som har pension eller invaliditetsförmån från en annan stat som ingår i det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES).

Det finns två former av bostadstillägg:

- bostadstillägg
- särskilt bostadstillägg

Bostadskostnaden beräknas enligt regler som är olika beroende på vilken boendeform som är aktuell för den sökande. Bostadskostnaden för makar beräknas för var och en till hälften av deras sammanlagda bostadskostnad. Detta gäller oavsett om båda eller endast en av dem har rätt till bostadstillägg.

Bostadstilläggets storlek beräknas genom att först fastställa bostadskostnaden. Av fastställd bostadskostnad används en viss del som underlag vid beräkningen. Dessutom görs ett tillägg om sökanden är pensionär. Sedan görs ett avdrag för sökandens inkomster. Därefter återstår det bostadstillägg som sökanden har rätt till.

Vid beräkning av bostadstillägg för pensionärer beaktas hela bostadskostnaden per månad av den del som inte överstiger 3 000 kronor för den som är ensamstående och 1 500 kronor för den som är gift eller sambo. Bostadskostnad som överstiger 3 000 kronor per månad beaktas med 90 procent upp till 5 000 kronor för den som är ensamstående och 2 500 kronor för den som är gift eller sambo. Bostadskostnad som överstiger 5 000 kronor per månad beaktas med 70 procent upp till 7 000 kronor för den som är ensamstående. För den som är gift eller sambo beaktas bostadskostnad som överstiger 2 500 kronor med 70 procent upp till 3 500 kronor. Bostadskostnad som överstiger 7 000 kronor per månad beaktas med 50 procent upp till 7 500 kronor för den som är ensamstående. För den som är gift eller sambo beaktas bostadskostnad som överstiger 3 500 kronor med 50 procent upp till 3 750 kronor. Ett tillägg till bostadskostnaden ska göras med ett belopp om 840 kronor per månad för den som är ensamstående, ett så kallat konsumtionsstöd. För pensionärer som är gifta eller sambor ska ett belopp om 420 kronor läggas till bostadskostnaden för var och en. Detta innebär att maximalt bostadstillägg uppgår till 7 290 kronor per månad för ensamstående respektive 3 645 kronor per månad för gifta eller sambor.

Vid beräkning av bostadstillägg för den som får aktivitets- eller sjukersättning beaktas 96 procent av bostadskostnaden för den del som inte överstiger 5 000 kronor per månad för den som är ensamstående och 2 500 kronor för den som är gift eller sambo. Bostadskostnad som överstiger 5 000 kronor per månad beaktas med 70 procent upp till 7 500 kronor för den som är ogift. För den som är gift eller sambo beaktas bostadskostnad som överstiger 2 500 kronor med 70 procent upp till 3 750 kronor. Detta innebär att maximalt bostadstillägg uppgår till 6 550 kronor per månad för ensamstående respektive 3 275 kronor per månad för gifta eller sambor.

Inkomster som påverkar storleken av bostadstillägg beräknas i princip enligt skatterättsliga regler. Som inkomst räknas inkomst av tjänst näringsverksamhet och kapital. Även vissa skattefria inkomster ingår i beräkningen av den bidragsgrundande inkomsten (BGI). Inkomstpensionstillägg räknas som inkomst av tjänst men ska inte räknas med i BGI.

Vid beräkningen av BGI görs ett tillägg för den förmögenhet som den sökande och hans make eller maka äger. För den som är gift eller sambo räknas inkomsterna samman. Inkomsten för var och en av makarna eller samborna beräknas till hälften av deras sammanlagda inkomst.

Särskilt bostadstillägg kan betalas ut till den som har bostadstillägg. Särskilt bostadstillägg betalas ut i de fall där den sökandes inkomst, efter avdrag för skälig bostadskostnad, understiger skälig levnadsnivå. Inkomsterna beräknas efter avdrag för skatt. Vid beräkningen av särskilt bostadstillägg anses den sökandes sammanlagda inkomster av tjänst, näringsverksamhet, kapital samt skattefria inkomster, alltid utgöra lägst en tolfedel av det belopp som närmast motsvarar oreducerad garantipension eller garantiersättning för den sökande. Bostadstillägg och särskilt bostadstillägg beviljas i regel tills vidare, men kan i vissa fall tidsbegränsas.

Äldreförsörjningsstöd

Äldreförsörjningsstöd är en inkomstprövad förmån och i likhet med bostadstillägg är äldreförsörjningsstöd beroende av den sökandes bostadskostnad och inkomst. Äldreförsörjningsstöd kan betalas ut till den som är bosatt i Sverige och som har uppnått rätt ålder för äldreförsörjningsstöd.

Äldreförsörjningsstöd betalas ut om den sökandes inkomster, efter avdrag för skälig bostadskostnad, understiger skälig levnadsnivå. Bostadskostnaden och inkomsterna beräknas på ett liknande sätt som för särskilt bostadstillägg. Antagandet om den sökandes lägsta inkomst gäller dock inte vid beräkningen av äldreförsörjningsstöd. Även vid beräkningen av äldreförsörjningsstöd beräknas inkomsten för var och en av makarna utgöra hälften av makarnas sammanlagda inkomster. Detsamma gäller för makarnas bostadskostnad.

Äldreförsörjningsstöd beviljas för en tid av högst tolv månader.

Läsanvisning

Varför en vägledning?

Från och med den 1 januari 2010 handläggs bostadstillägg till pensionärer av Pensionsmyndigheten. Bostadstillägg till personer med aktivitets- eller sjukersättning handläggs av Försäkringskassan. Det är Pensionsmyndigheten som har ansvaret för normeringen av bostadstillägg.

Denna vägledning ska vara ett hjälpmedel för myndigheternas medarbetare i handläggningen. Den kan också vara ett stöd vid utbildning av myndigheternas personal.

Vägledningen redovisar och förklarar lagar och andra bestämmelser. Den redogör för de delar av lagens förarbeten som är särskilt viktiga för att förstå hur lagen ska tillämpas. Den redogör också för rättspraxis.

Hänvisningar

I vägledningen finns hänvisningar till lagar, förordningar, myndighetsföreskrifter, rättsliga ställningstaganden, förarbeten, rättsfall, JO-beslut och andra vägledningar samt interna styrdokument. Hänvisningen finns antingen angiven i löpande text eller inom parentes i direkt anslutning till den mening eller det stycke den avser.

Exempel

Vägledningen innehåller exempel. De är komplement till beskrivningarna och visar hur en regel ska tillämpas.

Att hitta rätt i vägledningen

I vägledningen finns en innehållsförteckning. Innehållsförteckningen, som är placerad först, ger en översiktsbild av vägledningens kapitel och avsnitt.

1. Inledning

Bostadstillägg är ett individinriktat allmänt bostadsstöd. Syftet är att ge pensionärer och andra som har rätt till förmånen en möjlighet att efterfråga och behålla en bostad med tillfredsställande standard. Bostadstillägg är konstruerat som ett inkomstprövat tillägg till andra allmänna pensions- och sjukersättningsförmåner. Tilläggets storlek påverkas av bostadskostnaden och inkomsten. För den som är gift är det makarnas gemensamma ekonomi som ligger till grund för bostadstillägg. Det gäller oavsett om båda makarna eller endast en av dem har rätt till förmånen. För sambor gäller samma regler som för gifta.

Reglerna om bostadstillägg finns i socialförsäkringsbalken (SFB).

- Övergripande bestämmelser om försäkringstillhörighet med mera finns i 1–7 kap. (avdelning A).
- Bestämmelser om rätten till och beräkning av bostadstillägg finns i 93 kap. och 99–103 kap. (avdelning G).
- Vissa gemensamma bestämmelser om förmånerna, handläggningen och organisationen finns i 104–117 kap. (avdelning H).

Bestämmelserna för beräkning av den del av bostadskostnaden som ligger till grund för beräkningen av bostadstillägg finns i Pensionsmyndighetens föreskrifter (PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1) om beräkning av bostadskostnad i ärenden om bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd. Se också Pensionsmyndighetens föreskrifter om uppskattning av kostnader för en bostads uppvärmning, hushållsel och övrig drift vid beräkning av bostadskostnad som fastställs i ny föreskrift varje år samt Försäkringskassans föreskrifter om genomsnittlig och högsta godtagbara bostadskostnad. Beräkningsreglerna är olika beroende på vilken boendeform som gäller för den sökande.

Bestämmelserna i SFB som rör inkomstberäkningen hänvisar i stor utsträckning till bestämmelserna i inkomstskattelagen (1999:1229) (IL). Genom hänvisningar i SFB anknyter således inkomstprövningen för bostadstillägg till skatterättsliga bestämmelser om skattepliktig inkomst. Även den sökandes förmögenhet kan påverka storleken av bostadstillägget. Förmögenheten beräknas enligt lagen (2009:1053) om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner (FöL).

Grundläggande försörjning för personer som har uppnått pensionsåldern för grundskydd och som inte får sitt försörjningsbehov tillgodosett genom andra förmåner inom det allmänna pensionssystemet tryggas genom äldreförsörjningsstöd. Äldreförsörjningsstöd är konstruerat som en inkomstprövad förmån som garanterar en skälig levnadsnivå, där även bostadskostnader upp till en skälig nivå täcks av stödet. Bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd utgör, tillsammans med garantipension, grundskyddet inom den allmänna pensionen. Bestämmelserna om äldreförsörjningsstöd finns i 53 och 74 kap. (avdelning E) i SFB. Flera av reglerna i SFB gällande

försäkringstillhörighet, beräkning av bostadstillägg, gemensamma bestämmelser med mera gäller även för äldreförsörjningsstöd.

2. Allmänt om rätten till bostadstillägg

När bostadstillägg ska prövas ska först den grundläggande rätten till förmånen prövas. För att kunna få bostadstillägg måste sökanden vara

- Försäkrad genom bosättning samt
- Uppbära en huvudförmån som ger rätt till bostadstillägg.

Dessa regler framgår av 4 kap. 3 §, 5 kap. 9 § samt 101 kap. 3–6 §§ SFB.

Detta avsnitt behandlar även bestämmelser om

- gift eller ogift i bostadstilläggshänseende samt
- bostadstillägg vid vistelse på kriminalvårdsanstalt.

Dessa regler framgår av 100 kap. 3 och 4 §§ SFB samt 106 kap. 36 § SFB.

2.1. En bosättningsbaserad förmån

Bestämmelserna om försäkringstillhörighet i 3–7 kap. SFB anger vem som är försäkrad och under vilken tid en person är försäkrad enligt svensk nationell lagstiftning samt hur länge en förmån kan betalas ut till en försäkrad som vistas utomlands. Socialförsäkringen är indelad i en bosättningsbaserad och en arbetsbaserad del. Det innebär att vissa förmåner har sin grund i bosättning i Sverige medan andra kräver arbete här.

Bostadstillägg är en bosättningsbaserad förmån (5 kap. 9 § SFB), vilket innebär att bosättning i Sverige är en förutsättning för rätt till förmån. Detta gäller även enligt EU förordning 883/2004 som anger att bostadstillägg är en särskild icke avgiftsfinansierad förmån. Det innebär att förmånen endast kan fås i det land som utger förmånen. Bostadstillägg kan alltså endast ges till den som bedöms vara bosatt i Sverige.

När en ansökan om förmån inkommer till Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten måste därmed alltid en prövning göras om den sökande är försäkrad för bosättningsbaserad förmån. Är bosättningskravet uppfyllt prövas därefter övriga förutsättningar i ansökan. SFB innehåller inte några bestämmelser om att det ska fattas särskilda beslut om försäkringstillhörighet. Frågan om en sådan tillhörighet och andra villkor ska i stället utredas när rätten till en förmån prövas (se dom från HFD den 13 juni 2016, mål nr 3297–15 och 3298–15, med hänvisning till prop. 2008/09:202 s. 120 och prop. 1998/99:119 s. 81).

Vidare måste respektive myndighet ta ställning till vilket regelverk som ska användas vid bedömning av bosättning, reglerna enligt SFB eller reglerna enligt tillämplig förordning för länder inom EU/EES och Schweiz. Om en person har bott eller vistats i fler länder inom EU/EES och Schweiz än Sverige ska vår bedömning av bosättningsort följa artikel 11 i förordning (EG) 987/2009 Om tillämpningen av Förordning 883/2004. Bedömningen av bosättningsort ska grundas på en samlad bedömning av alla tillgängliga uppgifter om relevanta fakta.

För personer som enbart har bott i Sverige gäller reglerna i SFB. Även för personer från länder utanför EU/EES och Schweiz ska frågan om bosättning avgöras utifrån bestämmelserna i SFB.

Nedanstående beskrivning av reglerna i SFB är endast övergripande och kan inte ses som fullständigt stöd för handläggningen när försäkringstillhörigheten ska avgöras.

- Reglerna om tillhörighet till svensk försäkring finns närmare beskrivna i Försäkringskassans vägledning 2017:1 *Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal*. Se även Juridikavdelningen informerar 2013–3 angående bedömning av bosättning i Sverige.

2.1.1. Bedömning av bosättning enligt SFB

Försäkrad för bostadstillägg är den som är bosatt i Sverige. En person som har sitt egentliga hemvist i Sverige anses vara *bosatt* här (5 kap. 2 § SFB).

Med *bosatt* menas var en person har sin normala vistelseort.

Bosättningsbegreppet inom socialförsäkringen har störst likheter med det inom folkbokföringen. En person ska anses bosatt i Sverige om hen har sitt egentliga hemvist i landet vilket överensstämmer med FbL.

Pensionsmyndigheten och Försäkringskassan ska dock göra en självständig bedömning av om en person kan anses bosatt i Sverige enligt SFB.

Folkbokföringens bedömning är på så sätt enbart vägledande men principerna i FbL ska ändå beaktas (se prop. 1998/99:119 s. 87–89 och RÅ 2004 ref. 21). Huvudregeln för att anses bosatt i Sverige är att den som kommer till Sverige och kan antas komma att vistas här under längre tid än ett år ska anses bosatt här (5 kap. 3 § första stycket SFB).

Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) har i Mål 2624-23 kommit till slutsatsen att det inte finns något krav på uppehållstillstånd för att i socialförsäkringsbalkens mening anses bosatt i Sverige. Även om det inte finns ett krav på uppehållstillstånd för att anses bosatt i Sverige kan ett beviljat uppehållstillstånd ge stöd vid bedömningen om bosättning.

Upphållstillstånd kan däremot i vissa fall vara en nödvändig förutsättning för att en person ska kunna beviljas bosättningsbaserade förmåner (5 kap. 12 § SFB). Se avsnitt *När uppehållstillstånd behövs*.

Utlandsvistelse

En bosatt person som lämnar Sverige anses bosatt här om utlandsvistelsen antas vara längst ett år (5 kap. 3 § andra stycket SFB). Det innebär att personen inte anses bosatt här om utlandsvistelsen antas vara längre än ett år. Om en person regelbundet vistas utomlands, men att varje period utomlands är kortare än ett år, ska Pensionsmyndigheten och Försäkringskassan bedöma om personen kan anses bosatt i Sverige. Myndigheterna ska göra en sammanfattande bedömning av om det är i Sverige som personen har sitt egentliga hemvist. Det gäller oavsett om bostaden finns i eller utanför EU/EES och Schweiz. Om personen anses vara fortsatt bosatt i Sverige kvarstår rätten till bosättningsbaserade förmåner.

När uppehållstillstånd behövs

För de som behöver uppehållstillstånd i Sverige enligt utlänningslagen (2005:716) och anses bosatta här finns särskilda regler gällande bosättningsbaserade förmåner. Bosättningsbaserade förmåner får lämnas tidigast från och med den dag då ett sådant tillstånd börjar gälla men inte för längre tid tillbaka än tre månader före det att tillståndet beviljades. Om det finns synnerliga skäl, får förmåner lämnas även om uppehållstillstånd inte har beviljats (5 kap. 12 § SFB). Synnerliga skäl åsyftar främst fall då prövningen av uppehållstillstånd är av endast formell natur, såsom beträffande inflyttade adoptivbarn till här bosatta. Möjligheten att väga in synnerliga skäl vid bedömningen av om en sökande har rätt till den bosättningsbaserade förmånen bostadstillägg utan uppehållstillstånd är därför liten.

Högsta förvaltningsdomstolen har i dom, *HFD 2016 ref. 43*, slagit fast att uppehållstillstånd är ett krav för att beviljas bosättningsbaserade förmåner. Vidare yttrade domstolen att personer med tillfälliga uppehållstillstånd som löpt ut eller personer som förlorar sitt uppehållstillstånd inte längre har rätt till bosättningsbaserade förmåner.

Bestämmelserna i 5 kap. 12 § andra stycket, ger dock stöd för att utge bosättningsbaserade förmåner även i vissa fall när ett tidsbegränsat uppehållstillstånd upphört att gälla. Det förutsätts då att ansökan om fortsatt uppehållstillstånd kommit in till Migrationsverket innan det tidigare uppehållstillståndet upphört att gälla. Ansökan om fortsatt uppehållstillstånd måste också uppfylla något av följande tre villkor:

- ansökan avser ett uppehållstillstånd på samma grund som det tidigare beviljade uppehållstillståndet
- ansökan avser ett uppehållstillstånd på en sådan annan grund som enligt 5 kap. 18 § andra stycket 8 b eller 5 b kap. 15 § andra stycket 3 utlänningslagen kan beviljas efter inresan,
- ansökan avser ett nytt tillstånd med stöd av någon bestämmelse i lagen (2017:353) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå.

Om ansökan om nytt uppehållstillstånd avslås, får förmåner lämnas till dess att den sökandes tidsfrist för frivillig avresa löpt ut (8 kap. 21 § första stycket utlänningslagen).

Den som har uppehållsrätt behöver inte ha uppehållstillstånd. En tredjelandsmedborgare som har uppehållsrätt får i stället ett uppehållskort för att bevisa sin status i Sverige. På kortet anges om innehavaren har uppehållsrätt eller permanent uppehållsrätt. Även vissa brittiska medborgare kommer att få ett uppehållskort för att bevisa sin status här. Det gäller de brittiska medborgare som var bosatta i Sverige före den 31 december 2020 och som bor kvar här. De måste ansöka om uppehållsstatus hos Migrationsverket senast den 30 september 2021. Beviset utfärdas sedan som ett uppehållskort. För de som har uppehållsrätt ska bosättningsbedömningen utgå från bestämmelserna i 5 kap. 12 § andra stycket SFB.

2.1.2. Rätt till bostadstillägg vid utlandsvistelse

Reglerna i socialförsäkringsbalken om utbetalning av bostadstillägg vid utlandsvistelse är olika beroende på om utlandsvistelsen avser ett land inom eller utanför EES och Schweiz.

Även om rätten till bostadstillägg finns kvar vid utlandsvistelse förutsätter det att förmånstagaren har kvar sin bostad i Sverige och har en kostnad för denna. Det är förmånstagaren som ska visa att så är fallet.

Kostnad för en bostad utomlands kan aldrig godtas som grund för bostadstillägg.

Vistelse inom eller utanför EES och Schweiz

Om en person vistas i ett land inom EES eller i Schweiz kan bostadstillägg betalas ut under hela utlandsvistelsen om vistelsen i utlandet kan antas vara längst ett år (5 kap. 2 och 3 §§ SFB).

Möjligheten att få bostadstillägg under utlandsvistelse är däremot begränsad vid vistelse i ett land utanför EES och Schweiz. I ett sådant fall kan bostadstillägg betalas ut om utlandsvistelsen kan antas pågå längst sex månader (5 kap. 13 och 14 §§ SFB).

Om utlandsvistelsen redan vid utresan kan antas pågå längre än ett år respektive sex månader ska utbetalning av bostadstillägg upphöra omedelbart. Äldreförsörjningsstöd enligt 5 kap. 9 § 14 SFB kan dock lämnas endast om utlandsvistelsen kan antas vara längst tre månader vilket framgår av 5 kap. 14 § första stycket SFB.

Exempel

Billy har bostadstillägg. Han åker till Australien för att bo hos sin dotter. Avsikten är att vistelsen ska vara fem månader. Billy har kvar bostaden i Sverige under vistelsen. Billy anses fortfarande bosatt i Sverige eftersom avsikten inte är att vistas utomlands mer än ett år. Han har fortsatt rätt till bostadstillägg eftersom han inte beräknas vara bosatt i utlandet längre tid än sex månader.

Exempel

Ilona har bostadstillägg. Hon kommer att vistas i USA i åtta månader. Under tiden har hon kvar sin hyreslägenhet. Ilona anses fortfarande bosatt i Sverige eftersom avsikten att vistas utomlands inte överstiger ett år. Eftersom vistelsen överstiger sex månader har hon inte rätt till bostadstillägg.

Dispens för fortsatt utbetalning i vissa fall

I vissa fall har Pensionsmyndigheten eller Försäkringskassan möjlighet att efter ansökan besluta om fortsatt utbetalning av bosättningsbaserade förmåner även när rätten till förmån har upphört (dispens). Rätten till

förmånen anses ha upphört när en person inte längre anses bosatt i Sverige eller när utbetalning av förmån upphört (5 kap. SFB).

En förutsättning för att handläggande myndighet ska kunna lämna dispens är att det skulle vara uppenbart oskäligt att dra in förmånen. Den särskilda dispensmöjligheten framgår av 5 kap. 18 § SFB.

En situation då det kan anses "uppenbart oskäligt" att dra in en förmån är t.ex. när en utlandsvistelse är påkallad av allvarliga akuta hälsoskäl. Andra situationer då det kan anses vara "uppenbart oskäligt" att dra in en förmån bör kunna vara sådana situationer som den enskilde själv inte kan påverka. Det kan röra sig om exempelvis sjukdom, naturkatastrofer, krigshandlingar och transporthinder t.ex. flygstrejk (jämför Riksförsäkringsverkets allmänna råd [RAR 2000:1] om bosättnings- och arbetsbaserad försäkring, som tills vidare ska gälla hos Pensionsmyndigheten). Möjligheten till dispens bör tillämpas restriktivt (prop. 1998/99:119 s. 149).

2.2. Förmåner som kan ge rätt till bostadstillägg

Bostadstillägg kan lämnas till den som får:

- hel allmän pension och har uppnått rätt ålder för bostadstillägg
- aktivitetsersättning eller sjukersättning
- vissa änkepensioner
- särskild efterlevandepension
- vissa utländska förmåner (101 kap. 3 och 6 §§ SFB).

2.2.1. Allmän pension

Bostadstillägg kan lämnas till den som får hel allmän pension (101 kap. 3 § andra punkten SFB). Eftersom premiepensionen är en del av den allmänna pensionen innebär det att också premiepensionen ska tas ut i form av hel pension för att bostadstillägg ska kunna beviljas. Däremot finns inget krav på att en person måste ta ut en eventuell utländsk pension som hen har rätt till. Allmän pension kan tas ut som hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels förmån. Bestämmelser om allmän pension finns i 53–71 kap. SFB.

Rätten att ta ut allmän pension i form av garantipension inträder från en viss ålder beroende på när personen är född. Inkomstgrundad pension kan tas ut tidigare, men för att ha rätt till bostadstillägg måste sökanden ha uppnått rätt ålder även för garantipension. Det beror på att rätten till bostadstillägg knyts till den tidpunkt då garantipension kan tas ut. Fram till denna tidpunkt ska, generellt sett, den enskilde i pensionssammanhang anses tillhöra kategorin yrkesverksamma och således anses ha sin huvudsakliga försörjning från någon form av förvärvsarbete (prop. 2000/01:140, s. 40).

Tidigaste ålder för rätt till bostadstillägg till pensionärer följer av 101 kap. 6 § SFB och framgår av tabellen nedan. Tidigaste ålder för rätt till bostadstillägg till pensionärer följer samma ålder som rätten till garantipension och äldre försörjningsstöd, de övriga grundskydden inom det allmänna pensionssystemet.

Födelseår	Tidigaste ålder för bostadstillägg
1957 eller tidigare	65 år eller äldre
1958	66 år eller äldre
1959	66 år eller äldre

För bostadstillägg som avser tid från och med 1 januari 2026 gäller att sökanden måste ha uppnått riktåldern för pension (101 kap. 6 § SFB, regeln träder i kraft den 1 december 2025).

Om svensk garantipension inte betalas ut på grund av samordning med utländsk pension finns ändå rätt till bostadstillägg förutsatt att sökande gjort anspråk på all den svenska allmänna pension som hen kan vara berättigad till.

Kravet på uttag av pension avser endast den sökande. Om den sökandes make eller maka avstår från någon av dessa förmåner påverkar det inte den sökandes rätt till bostadstillägg.

Skälet till att det krävs hel allmän pension är att bostadstillägg ses som ett komplement till den inkomst i form av allmän pension som den enskilde pensionären får när inkomsten inte är tillräcklig för att förutom försörjning täcka även bostadskostnaden. Innan sådant komplement kommer ifråga är det rimligt att pensionären i första hand försöker klara sin försörjning själv, dvs. att pensionären tar ut hela den pension hen är berättigad till (prop. 2000/01:140, s. 40).

2.2.2. Aktivitets- eller sjukersättning

Bestämmelser om sjukersättning och aktivitetsersättning finns i 32–37 kap. SFB.

Aktivitetsersättning kan tidigast lämnas från och med juli det år då den försäkrade fyller 19 år och längst till och med månaden före den månad då hen fyller 30 år om dennes arbetsförmåga på grund av sjukdom eller annan nedsättning av den fysiska eller psykiska hälsan är nedsatt med minst en fjärdedel och arbetsförmågan kan antas förbli nedsatt under minst ett år. Aktivitetsersättning lämnas även till försäkrad med funktionshinder som ännu inte avslutat sin skolgång på grundskole- eller gymnasienivå.

Sjukersättning lämnas till försäkrade vars arbetsförmåga, på grund av sjukdom eller annan nedsättning av den fysiska eller psykiska prestationsförmågan, bedöms vara varaktigt nedsatt.

Bostadstillägg kan lämnas till den som får aktivitetsersättning eller sjukersättning (101 kap. 3 § första punkten SFB). Bostadstillägg kan beviljas även om aktivitetsersättning eller sjukersättning utges som tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels förmån.

Exempel

Mirjana ansöker om bostadstillägg. Hon arbetar 75 procent av en heltidstjänst och har en fjärdedels sjukersättning. Hon har rätt till bostadstillägg.

Vilande aktivitetsersättning eller sjukersättning

Aktivitets- eller sjukersättning kan förklaras vilande under tid som en försäkrad arbetar eller studerar med utnyttjande av en arbetsförmåga som hen antogs sakna när beslutet om sjukersättning fattades (36 kap. 10–18 §§ SFB).

- Dessa regler redovisas utförligt i Försäkringskassans vägledningar 2013:1 *Sjukersättning* och 2013:2 *Aktivitetsersättning*.

För den som har vilandeförklarad aktivitetsersättning eller sjukersättning kan bostadstillägg betalas ut under hela vilandetiden, dvs. under den tid för vilken sjukersättningen eller aktivitetsersättningen är beviljad eller maximalt under 24 månader (101 kap. 4 § första stycket SFB). Det innebär att även den som fått hela sin aktivitetsersättning eller sjukersättning förklarad vilande kan få bostadstillägg om reglerna för inkomstberäkning medger det (prop. 2007/08:124, sid. 44).

En försäkrad som förvärvsarbetar, då aktivitetsersättningen eller sjukersättningen helt eller delvis förklarats vilande, får ett belopp som motsvarar 25 procent av den aktivitetsersättning eller sjukersättning som har förklarats vilande. Beloppet ska betalas ut så länge aktivitets- eller sjukersättningen är vilande, dock längst under tolv månader under en och samma vilandeperiod på 24 månader. Beloppet är skattefritt och det är inte pensionsgrundande (36 kap. 18 § SFB och prop. 2007/08:124 s. 92).

Det skattefria beloppet som betalas under längst tolv månader under vilandeperioden ska inte räknas med i den bidragsgrundande inkomsten.

Exempel

Kennedy har hel sjukersättning och bostadstillägg till och med juni 2011. Kennedy börjar förvärvsarbeta och sjukersättningen förklaras vilande under tiden november 2010 – juni 2011. Kennedy behåller rätten till bostadstillägg som dock räknas om med hänsyn till Kennedys ändrade inkomstförhållanden. I den bidragsgrundande inkomsten ingår arbetsinkomsten, men inte det skattefria beloppet som motsvarar 25 procent av den sjukersättning som förklarats vilande för Kennedy.

Steglös avräkning

Försäkrad som har sjukersättning utan tidsbegränsning enligt de regler som gällde före juli 2008 har möjlighet att arbeta och ändå ha kvar rätten till sjukersättning (37 kap. SFB).

- Dessa regler redovisas utförligt i Försäkringskassans vägledning 2013:3 *Sjukersättning och aktivitetsersättning - beräkning, steglös avräkning m.m.*

Sjukersättningen minskas i förhållande till storleken på den försäkrades förvärvsinkomster genom en avräkningsmodell som kallas steglös avräkning. Den sjukersättning som beviljas efter årlig ansökan är preliminärt beräknad. När Skatteverket har fastställt den pensionsgrundande inkomsten bestäms sjukersättningen slutligt.

Bostadstillägg kan betalas ut till försäkrade som arbetar och har steglös avräkning och inte får sjukersättning (101 kap. 4 § andra stycket SFB). Vid inkomstprövningen tas hänsyn till den försäkrades faktiska inkomster, dvs. både den sjukersättning som betalas ut och arbetsinkomsten. Bostadstillägg beräknas med utgångspunkt i beslutet om preliminär sjukersättning och ändras inte vid beslutet om slutlig sjukersättning (prop. 2007/08:124 s. 65).

Indragen ersättning på grund av frihetsberövande

Aktivitetsersättning eller sjukersättning kan inte betalas ut för tid efter att den försäkrade varit frihetsberövad sextio dagar i följd (106 kap. 16 § SFB). Indragning av aktivitetsersättning eller sjukersättning på grund av frihetsberövande påverkar inte rätten till bostadstillägg (101 kap. 4 § första stycket SFB). Det bör dock observeras att utbetalning av bostadstillägg kan vara begränsad under frihetsberövande, se avsnitt 2.4 *Bostadstillägg vid vistelse på kriminalvårdsanstalt*.

2.2.3. Änkepension

Bestämmelserna om änkepension finns i 83–84 kap. SFB.

Bostadstillägg kan lämnas till den som får änkepension (101 kap. 3 § tredje punkten SFB).

Rätt till bostadstillägg har kvinnor som:

- oavsett ålder får änkepension på grund av dödsfall före år 2003.
- är födda 1945 eller senare och har rätt till både änkepension och omställningspension på grund av dödsfall före år 2003. Änkepension betalas ut endast till den del den överstiger omställningspensionen (77 kap. 12 § SFB). Om änkepension inte betalas ut enbart på grund av denna samordningsregel har kvinnan rätt till bostadstillägg (101 kap. 5 § SFB).

Kvinnor som är födda 1945 eller senare och får änkepension på grund av dödsfall som inträffat efter utgången av 2002 har inte rätt till bostadstillägg (101 kap. 6 § tredje punkten SFB). Änkepension för dessa kvinnor ses mer som en kompletterande inkomst till förvärvsinkomst än som en huvudsaklig inkomst (prop. 2000/01:140, s. 45). Bostadstillägg utges inte heller till kvinnor som vid uppnådd ålder för grundskydd väljer att inte ta ut sin allmänna pension och därför enbart får änkepension (101 kap. 6 § andra punkten SFB).

En person som har rätt till endast omställningspension har inte rätt till bostadstillägg.

2.2.4. Utländsk förmån

Personer som får allmän pensions- eller invaliditetsförmån enligt lagstiftningen i en stat som ingår i EES eller i Schweiz och som är bosatta i Sverige kan ha rätt till bostadstillägg. En förutsättning (prop. 2000/01:140, s. 113) för rätt till bostadstillägg är att den utländska förmånen motsvarar sådan svensk pension eller ersättning som ger rätt till bostadstillägg (101 kap. 3 § fjärde punkten SFB). Detta kan även följa av bestämmelser enligt EU förordning 883/2004 och 987/2009. Genom ett avtal mellan EU och Schweiz regleras att EU:s förordningar om social trygghet ska tillämpas mellan EU:s medlemsländer och Schweiz från och med den 1 april 2012 (EUT nr L 114 den 30 april 2002 med tillhörande efterkommande beslut).

Den lagstadgade åldern för att bevilja allmän pension varierar mellan medlemsstaterna. Även om den lagstadgade åldern för att bevilja allmän pension är lägre i en annan medlemsstat, är det ändå den tidigaste åldern för svensk allmän pension inklusive garantipension som gäller för rätt till bostadstillägg, se avsnitt 2.2.1 *Allmän pension*.

Storbritannien lämnade EU/EES den 1 januari 2021. Det saknas därmed stöd för att likställa en brittisk pension med en pension från ett EES-land. En brittisk pension kan därför inte ge rätt till bostadstillägg såvida inte utträdesavtalet ger stöd för det. Rättigheterna i utträdesavtalet beror på om en person fortfarande befinner sig i en gränsöverskridande situation och om situationen förändrats på något sätt efter den 31 december 2020. Brittiska medborgare som bor och/eller arbetar i Sverige den 31 december 2020 och fortsätter att göra det utan uppehåll omfattas fortsatt av EU-förordningarna 883/04 och 987/09 (art 30–31 i utträdesavtalet). En brittisk förmån som motsvarar en svensk pension eller ersättning och som utges efter avslutat arbetsliv kan därmed under dessa omständigheter ge rätt till bostadstillägg.

2.3. Gift eller ogift i bostadstilläggshänseende

Begreppen gift och ogift i bostadstilläggshänseende definieras i 100 kap. 3 och 4 §§ SFB. Frågan har betydelse framförallt vid beräkningen av reduceringsinkomst. För de personer som likställs med gifta påverkar makens inkomstberäkning sökandens reduceringsinkomst och därmed blir makarnas gemensamma ekonomi avgörande för rätten till bostadstillägg. Någon samberäkning av inkomster sker inte för de som likställs med ogifta.

I bostadstilläggshänseende kan således personer som har ingått äktenskap likställas med ogifta samtidigt som personer som inte har ingått äktenskap kan likställas med gifta.

2.3.1. Likställd med ogift

En gift sökande som stadigvarande lever åtskild från sin make ska likställas med ogift person, om inte särskilda skäl talar emot detta (100 kap. 4 § SFB). Motsvarande bestämmelser för allmän pension finns bland annat i 63 kap. 9 § och 65 kap. 3 § SFB. Se även Pensionsmyndighetens rättsliga ställningstagande PRS 2014:1.

Makar ska likställas med ogifta om de stadigvarande lever åtskilda. Makar ska anses stadigvarande leva åtskilda om

- de har skilda boenden,
- de inte har hushållsgemenskap och
- avsikten med särlevnaden är att den ska vara varaktig.

Samtliga omständigheter ska föreligga och det ska ske en samlad bedömning av uppgifterna. Varje ärende ska också utredas efter dess beskaffenhet, se avsnitt 3.3 *Uppgifter i ansökan*.

Vid bedömning av om makarna har skilda boenden ska folkbokföringsadress samt övriga omständigheter beaktas. En samlad bedömning av faktiska förhållanden ska göras. När det gäller frågan om hushållsgemenskap är det även här en bedömning av faktiska förhållanden som är styrande, såsom gemensamma utgifter för boende och uppehälle.

Vid bedömningen av varaktigheten av makarnas särlevnad är det av vikt vad avsikten med särlevnaden är. Även här får en samlad bedömning göras av omständigheterna i det enskilda ärendet. Om makarna exempelvis lever åtskilda under några månader på grund av den ena makens arbetssituation eller tillfälliga sjukhusvistelse, så bör makarna inte anses stadigvarande leva åtskilda.

När den ena av makarna stadigvarande vistas på sjukhus eller i särskild boendeform, bör makarna bedömas ha varaktigt skilda boenden. Detta gäller även om de bor tillsammans i sitt hem under veckoslut och helger. Om en av makarna delvis vistas i hemmet och delvis på sjukhus eller i särskild boendeform, så kallad växelvård, är tiden för respektive vistelse avgörande. I en dom har Försäkringsöverdomstolen (FÖD) gjort följande bedömning: Två makar beviljades folkpension såsom ogifta eftersom mannen stadigvarande vårdades på sjukhem. Mannen överfördes senare till växelvård. FÖD ansåg att omräkning av folkpension inte bör ske så länge vårdtiden i hemmet inte varar längre än vårdtiden på sjukhemmet (Dom 80–1989, är refererad FÖD 1990:28).

Exempel

Morgan och Love är gifta. Love har nyligen flyttat till särskilt boende. Love bor varannan vecka på det särskilda boendet och varannan vecka i den egna bostaden tillsammans med Morgan. Eftersom vårdtiden i det särskilda boendet inte är längre än tiden i hemmet likställs de inte med ogifta utan den tidigare bedömningen kvarstår.

I de fall en av makarna är intagen på kriminalvårdsanstalt kan makarna likställas med ogifta om särlevnaden anses stadigvarande. Detta gäller dock inte så länge den som är intagen i kriminalvårdsanstalt har rätt till bostadstillägg för den gemensamma bostaden. Se avsnitt 2.4 *Bostadstillägg vid vistelse i kriminalvårdsanstalt*.

Exempel

Sandy och Minou har bostadstillägg. Minou tas in på kriminalvårdsanstalt för att avtjäna ett ettårigt straff. Minou kommer under strafftiden att använda den gemensamma bostaden vid permissioner och tänker flytta tillbaka till Sandy efter avtjänat fängelsestraff. Sandy och Minou betraktas därför som gifta. Bostadstillägg kommer att betalas ut för den gemensamma bostaden på samma sätt som tidigare.

Myndigheterna bör utan ansökan pröva om makar ska likställas med ogifta, om myndigheten har fått kännedom om att makarna inte bor tillsammans.

Det finns inte någon begränsning för hur lång tid tillbaka som två makar kan likställas med ogifta. Bedömning av likställighet med ogift görs emellertid oftast i samband med en ansökan om nybeviljande, i ärenden gällande bostadstillägg. I dessa fall gäller alltid att bostadstillägg kan beviljas endast för en retroaktiv tid av högst tre månader (101 kap. 10 § SFB).

2.3.2. Likställd med gift

Sambor ska likställas med makar (100 kap. 3 § SFB).

Vad som ligger i begreppet sambor ska, enligt 2 kap. 13 § SFB, tolkas i enlighet med reglerna i 1 § första stycket sambolagen (2003:376) (se också prop. 2005/06, sid. 34). Enligt denna bestämmelse ska tre kriterier vara uppfyllda för att två personer ska betraktas som sambor. Personerna ska:

- stadigvarande bo tillsammans,
- ha ett parförhållande,
- ha ett gemensamt hushåll.

Definitionen omfattar sambor av såväl motsatt som samma kön och innehåller inget krav på att samborna ska vara ogifta (prop. 2002/03:80, sid. 43). Detta betyder att en person kan betraktas som sambo med en person trots att hen är gift med en annan person.

Myndigheterna behöver inte ifrågasätta om ett par är sambor när det av ansökan om bostadstillägg framgår att sökanden är sambo. Ibland kan myndigheterna ha anledning att anta att en ensam sökande kan vara sambo. Kommer det fram omständigheter som gör det sannolikt att två personer sammanbor ska de likställas med sambor om inte den som ansöker om bostadstillägg eller har bostadstillägg visar att de inte är sambor (100 kap. 3 § SFB).

Det är den sökande som ska bevisa att hen är ensamstående när det kommer fram omständigheter som talar för motsatsen. Vid en sådan utredning är det viktigt att den personliga integriteten inte kränks och att den sökande är införstådd med att hen själv råder över vilka uppgifter som hen vill åberopa för att visa de faktiska boendeförhållandena.

2.3.3. Registrerat partnerskap

Två personer av samma kön kunde före den 1 maj 2009 låta registrera sitt partnerskap enligt lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap. Från den 1

maj 2009 kan två personer av samma kön, istället för partnerskap, ingå äktenskap enligt reglerna i äktenskapsbalken (1987:230). Partnerskap som ingåtts enligt de äldre bestämmelserna kan omvandlas till äktenskap efter anmälan från parterna. Görs ingen sådan anmälan består partnerskapet. Ett registrerat partnerskap har, med vissa undantag, samma rättsverkningar som ett äktenskap.

Av lagen följer att när det i SFB talas om make eller gift innefattar dessa begrepp också registrerad partner (3 kap. 1 § lagen om registrerat partnerskap).

2.4. Bostadstillägg vid vistelse på kriminalvårdsanstalt

Den som är intagen i kriminalvårdsanstalt och som får bostadstillägg har rätt till bostadstillägg om strafftiden inte överstiger två år. Denna tidsgräns grundas på att vid en strafftid på högst två år – vilket normalt innebär en villkorlig frigivning efter 16 månader – kan den ordinarie permissionsgången påbörjas inom sex månader och den intagna kan därefter i successivt ökad omfattning vistas i sin bostad under permissionerna (prop. 2001/02:164, s. 50). En förutsättning för att bostadstillägg ska betalas ut är dock att den intagne har en bostadskostnad.

Exempel

Ragnar döms till ett ettårigt straff och tas in på en kriminalvårdsanstalt. Han har inte bostadstillägg vid intagningen, men efter två månader ansöker han om bostadstillägg. Under förutsättning att han har en bostadskostnad har han rätt till bostadstillägg eftersom strafftiden inte överstiger två år.

Vid längre strafftid än två år betalas bostadstillägg ut under längst två månader efter det att vistelsen i kriminalvårdsanstalten inleddes eller verkställigheten av fängelsestraffet på annat sätt påbörjades (106 kap. 36 § SFB). Med två månader avses två kalendermånader efter det att vistelsen i kriminalvårdsanstalt inleddes (prop. 2001/02:164 s. 50).

Exempel

Sara har dömts till ett treårigt straff som hon börjar avtjäna den 15 september. Bostadstillägg betalas ut i oktober och november under förutsättning att hon har en bostadskostnad.

Om straffverkställigheten påbörjas medan den dömde är kvar i häktet räknas även häktningstiden in i tvåmånadersfristen (prop. 2001/02:164 s. 50 och s. 60).

Exempel

Calvin döms till ett straff som överstiger två år.

Straffverkställigheten påbörjades den 10 februari då han är kvar i häktet. Han placeras på en kriminalvårdsanstalt den 25 mars. Bostadstillägg betalas ut i mars och april under förutsättning att han har en bostadskostnad.

Oavsett strafftidens längd kan den som i anslutning till frigivningen redan har eller anskaffar en bostad få bostadstillägg från och med den tredje månaden före den månad frigivning ska ske. Den som beviljats utökad frigång (11 kap. 5 § fängelselagen [2010:610]) får bostadstillägg från och med den månad hen börjar avtjäna sitt fängelsestraff i sin bostad (106 kap. 36 § SFB).

Exempel

Lotta som dömts till ett straff som överstiger två år, kommer att friges den 6 augusti. Hon har kvar sin bostad och kan därför få bostadstillägg från och med maj.

Exempel

Bobby, som dömts till ett straff som överstiger två år, har beviljats utökad frigång. Han kommer att från och med den 17 maj avtjäna resterande strafftid i sin bostad. Han kan få bostadstillägg fr.o.m. maj samma år.

I de fall aktivitetsersättning eller sjukersättning inte betalas ut för försäkrad som är frihetsberövad får Försäkringskassan medge en nära anhörig som för sitt uppehålle är beroende av den försäkrades rätt att helt eller delvis få den ersättning som annars inte skulle betalas ut (106 kap. 18 § SFB). Någon motsvarande bestämmelse finns inte för bostadstillägg. Nära anhörig kan därför inte få bostadstillägg som annars inte skulle betalas ut.

Bestämmelserna i 106 kap. 36 § SFB gäller inte den som istället för fängelsestraff dömts till rättspsykiatrisk vård. Det innebär att det i sådana fall finns rätt till bostadstillägg under förutsättning att personen har en bostadskostnad.

3. Ansökan om bostadstillägg

3.1. Ansökan

En ansökan om bostadstillägg ska göras skriftligen eller via elektronisk ansökan. Skriftlig ansökan till Pensionsmyndigheten ska göras på avsedd blankett (PFS 2011:6 aktuell lydelse PFS 2018:12) eller på Försäkringskassans motsvarande blankett. Försäkringskassan saknar föreskrifter om avsedd blankett för ansökan. Ansökan ska innehålla de uppgifter som behövs i ärendet och ska vara egenhändigt undertecknad eller elektroniskt underskriven med hjälp av e-legitimation. Uppgifter om faktiska förhållanden ska lämnas på heder och samvete (se 110 kap. 4 § SFB, 111 kap. 4 § SFB och PFS 2012:9 aktuell lydelse PFS 2018:12).

För att särskilt bostadstillägg ska kunna lämnas krävs det att rätt till bostadstillägg finns. Rätten till särskilt bostadstillägg prövas i sådana fall automatiskt utan speciell ansökan (prop. 2000/01:140 s. 122).

Bostadstillägg är av sådan karaktär att det endast kan lämnas till den försäkrade personligen. Det innebär att dödsbo inte har rätt att ansöka om bostadstillägg (KRNS 8916–12 och KRNJ 4079-2005).

3.1.1. Ankomstdag

Om en ansökan kommit in till fel myndighet är det den dag det ursprungliga meddelandet kom in till den myndigheten som ska betraktas som ansökningsdag. Detta framgår av 110 kap. 12 § SFB.

Om sökande på annat sätt än via ordinarie ansökan meddelar att hen ansöker om bostadstillägg eller äldreförsörjningsstöd ska myndigheten begära in en ansökan på avsedd blankett alternativt via avsedd webbtjänst. Den dag som det ursprungliga anspråket kom in till myndigheten ska då betraktas som ankomstdag. Ett muntligt anspråk är inte att anse som ankomstdag. Se även

- Pensionsmyndighetens vägledning 2019:1 *Förvaltningsrätt i Pensionsmyndighetens verksamhet*
- Inom Försäkringskassans verksamhet se Försäkringskassans vägledning 2004:7 *Förvaltningsrätt i praktiken*.

3.1.2. Till vilken myndighet ska ansökan lämnas?

Den som har uppnått pensionsåldern för grundskydd och vill ha bostadstillägg ska ansöka om förmånen hos Pensionsmyndigheten. Personer med aktivitets- eller sjukersättning ska ansöka hos Försäkringskassan. Om den ena av makarna har aktivitets- eller sjukersättning och den andra har pension som ger rätt till bostadstillägg ska makarna ansöka om förmånen hos Pensionsmyndigheten. Detsamma gäller om en sökande både har rätt till pension som ger rätt till bostadstillägg och sjukersättning (93 kap. 5 § och 110 kap. 4 § SFB). Har den ena av makarna aktivitets- eller sjukersättning och den andra har pension som inte ger rätt till bostadstillägg ska ansökan lämnas till Försäkringskassan. För sambor gäller samma regler som för gifta (100 kap. 3 § SFB).

Exempel

Lars och Anders söker bostadstillägg gemensamt. Lars har sjukersättning och Anders har halv allmän pension då Anders fortfarande arbetar i sitt företag. Eftersom Anders inte har någon förmån som kan ligga till grund för bostadstillägg är det Försäkringskassan som ska handlägga ärendet.

Om ansökan om bostadstillägg kommer till fel myndighet ska överlämning ske till rätt myndighet (110 kap. 12 § SFB). I de fall ansökan om bostadstillägg avser tid före (i samband med aktivitets- eller sjukersättning) respektive efter att åldern för grundskydd har uppnåtts (i samband med hel allmän pension) beslutar Försäkringskassan för perioden före och Pensionsmyndigheten för tid därefter.

3.1.3. Undertecknande

Ansökan ska undertecknas av sökande. Om sökande är gift eller sambo med någon som inte ansöker om förmånen ska denna person på heder och samvete skriftligen intyga sina lämnade uppgifter.

Ansökan om bostadstillägg lämnas med en förklaring på heder och samvete att de lämnade upplysningarna är riktiga (110 kap. 4 och 5 §§ SFB). I de fall den sökande är gift men har likställts med ogift i bostadstilläggs hänseende räcker det med att ansökan är undertecknad av den sökande.

Kan sökanden på grund av rörelsehinder eller liknande inte själv skriva under ansökan och rättslig ställföreträdare saknas får ansökan undertecknas med pensionstagarens namn av en annan person. Det får då förutsättas att den personen undertecknat med sökandes samtycke. Om det finns anledning att anta att så inte är fallet bör det utredas. Det måste framgå av ansökan att det är någon annan person som har skrivit den sökandes namnunderskrift. Om den som skrivit den sökandes namn exempelvis heter Karl Karlsson kan han under eller i anslutning till sökandes underskrift skriva ”genom Karl Karlsson”. Även om det är någon annan som skrivit den sökandes namnteckning är det den sökande själv som på heder och samvete ansvarar för att innehållet i handlingen är riktigt.

- Se Pensionsmyndighetens vägledning 2019:1 *Förvaltningsrätt i Pensionsmyndighetens verksamhet*
- Inom Försäkringskassans verksamhet se Försäkringskassans vägledning 2004:7 *Förvaltningsrätt i praktiken*.

3.2. Ställföreträdare och ombud

Ställföreträdare såsom förvaltare och god man (om det följer av förordnandet) kan ansöka om en förmån för en enskild, eftersom legala ställföreträdare anses kunna lämna uppgifter om faktiska förhållanden på heder och samvete.

En framtidsfullmakt enligt lagen (2017:310) om framtidsfullmakter utgör ett alternativ till ordningen med god man och förvaltare och är ett komplement till vanliga fullmakter. En framtidsfullmakt upprättas i förväg och blir giltig

när den enskilde inte längre har förmåga att ta hand om det som fullmakten avser. Det är fullmaktshavaren som avgör när detta inträffar. Det finns därutöver möjlighet att få frågan prövad av domstol.

Även en anhörig till sökanden kan vara behörig som ställföreträdare, enligt 17 kap. FB gällande anhörigas behörighet att rättshandla i vissa fall. Det gäller när sökanden på grund av sjukdom eller liknande förhållande inte själv kan ta hand om sina ekonomiska angelägenheter. Behörigheten gäller inte i frågor där god man, förvaltare eller framtidsfullmaktshavare företräder den enskilde. Behörighet för anhörig gäller i tur och ordning för

1. make eller sambo,
2. barn,
3. barnbarn,
4. föräldrar,
5. syskon, och
6. syskonbarn.

Den som inte kan åta sig uppgiften, på grund av att personen själv har en ställföreträdare eller själv behöver en ställföreträdare, beaktas inte i turordningen. Detsamma gäller om personen avböjer, inte kan anträffas eller är underårig.

Ett ombud med fullmakt kan bistå vid en ansökan om en förmån för en enskild. Ett sådant ombud kan dock inte på heder och samvete intyga att uppgifter om faktiska förhållanden som lämnas i ansökan är riktiga. Det innebär i praktiken att den enskildes underskrift behövs på ansökan eftersom det är hen som ansvarar för att uppgifterna som lämnas är riktiga.

- Se Pensionsmyndighetens vägledning 2019:1 *Förvaltningsrätt i Pensionsmyndighetens verksamhet*
- Inom Försäkringskassans verksamhet se Försäkringskassans vägledning 2004:7 *Förvaltningsrätt i praktiken*.

3.3. Uppgifter i ansökan

Enligt 110 kap. 4 § SFB ska en ansökan innehålla de uppgifter som behövs i ärendet. Av förvaltningslagen (2017:900) följer att myndigheterna har en långtgående utredningsskyldighet.

- se också Pensionsmyndighetens vägledning 2019:1 *Förvaltningsrätt i Pensionsmyndighetens verksamhet*
- Inom Försäkringskassans verksamhet se Försäkringskassans vägledning 2004:7 *Förvaltningsrätt i praktiken*.

Vidare gäller enligt 110 kap. 13 § första stycket SFB att myndigheterna ska se till att ärendena blir utredda i den omfattning som deras beskaffenhet kräver samt att den sökande är skyldig att lämna de uppgifter som är av betydelse för bedömningen av ärendet.

Bostadstillägg beviljas i regel tills vidare utan tidsbegränsning. Det första beslutet får därmed en större betydelse och det är viktigt att beslutet håller en hög kvalitet, eftersom det blir utgångspunkt för framtida omräkningar. (Jmf prop. 2011/12:152 s. 14.)

Detta innebär att det är Pensionsmyndigheten eller Försäkringskassan som måste bedöma om ansökan som kommit in är tillräcklig som underlag för beslut eller om komplettering av uppgifter ska göras och på vilket sätt som kompletteringen lämpligen ska ske. När en handläggare väljer i vilken form hen ska hämta in kompletterande uppgifter är förvaltningslagens krav en viktig utgångspunkt. Det innebär att handläggningen ska ske så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts (9 § FL).

Av 110 kap. 14 § SFB framgår att den handläggande myndigheten kan göra förfrågan hos någon annan än den sökande. Banker och andra penninginrättningar ska enligt 110 kap. 33 § SFB på begäran lämna uppgifter till Pensionsmyndigheten, Försäkringskassan och allmän förvaltningsdomstol som behövs för bedömningen av rätten till bostadstillägg. Bankerna har även hand om administrationen av värdepapperskonto (VP-konto) vilket innebär att uppgifter om VP-konto omfattas av bankens uppgiftsskyldighet. Även statliga och kommunala myndigheter, arbetsgivare och försäkringsbolag är uppgiftsskyldiga. Detta framgår av 110 kap. 31 § SFB. Ovanstående uppgiftsskyldighet gäller även om sökande är avliden när förfrågan ska göras. Innan myndigheten skickar förfrågan till bank eller försäkringsbolag är det angeläget att myndigheten prövar behovet av uppgiften (bet. 1985/86:SfU8, s. 3).

3.4. Kommunikering

Innan en myndighet fattar ett beslut i ett ärende ska den, om det inte är uppenbart obehövligt, underrätta sökanden om allt material av betydelse för beslutet. Kommunikering behövs alltså inte om uppgiften saknar betydelse för bedömning av ärendet (jmf 25 § FL). Vid en bedömning av om kommunikering är uppenbart obehövlig ska det stå klart för myndigheten att åtgärden inte kan tillföra något. Om det finns en tveksamhet kring detta ska sökanden kommuniceras på vanligt sätt enligt huvudregeln (prop. 2016/17:180 s.161).

Myndigheten måste avvakta med att fatta beslut tills kommunikeringstiden har löpt ut. Det gäller även om yttrande inkommer under kommunikeringstiden. Endast om det av den enskildes yttrande och omständigheterna i övrigt framgår att hen slutfört sin talan behöver kommunikeringstidens utgång inte avvaktas (JO:s beslut, dnr 4707-2002, jfr JO:s ämbetsberättelse 2001/02 s. 347, dnr 2935-2000).

- Se även Pensionsmyndighetens vägledning 2019:1 *Förvaltningsrätt i Pensionsmyndighetens verksamhet*
- Inom Försäkringskassans verksamhet se Försäkringskassans vägledning 2004:7 *Förvaltningsrätt i praktiken*.

Enligt 103 kap. 3 § SFB får bostadstillägg räknas om utan föregående underrättelse i vissa fall. Se avsnitt 10.2 *Vid uppgift om ändring på annat sätt*.

3.5. Avvisning av ansökan

Av 110 kap. 10 § SFB framgår att om en ansökan är så ofullständig att den inte kan läggas till grund för någon prövning i sak eller om den är behäftad med vissa formella brister ska ansökan avvisas. Exempelvis ska en ansökan avvisas om den inte är undertecknad och den sökande, efter myndigheternas begäran, inte kompletterat ansökan. En annan situation är när det är omöjligt att bedöma vilken förmån ansökan avser. Se prop. 2008/09:200 s. 553. För att en ansökan ska kunna avvisas krävs enligt 110 kap. 11 § SFB att den handläggande myndigheten först har förelagt sökanden att avhjälpa bristen. Det händer att en ansökan inkommer som inte är undertecknad och sökande avlider innan ansökan har kunnat kompletteras med underskrift. I sådana fall ska ansökan avvisas då rätten till förmån inte kan prövas utan att ansökan är undertecknad.

Om en sökande däremot inte uppfyller kriterierna för att t.ex. beviljas den sökta förmånen ska ansökan avslås istället för avvisas.

3.6. Återkallande av ansökan

Om sökanden vill återkalla sin ansökan kan detta göras skriftligt eller muntligt innan ett beslut har hunnit expedieras. Om återkallelsen sker muntligt är det av vikt att den handläggande myndigheten kontrollerar att det är en behörig person som gör återkallandet.

Att besluta om att avskriva ett ärende är, i brist på uttryckliga bestämmelser, en åtgärd i enlighet med allmänna förvaltningsrättsliga principer. För ytterligare information se:

- Pensionsmyndighetens vägledning 2019:1 *Förvaltningsrätt i Pensionsmyndighetens verksamhet*
- Inom Försäkringskassans verksamhet se Försäkringskassans vägledning 2004:7 *Förvaltningsrätt i praktiken*.

4. Boendet och bostadskostnaden

4.1. Allmänt om boendet och bostadskostnaden

Den sökande kan få bostadstillägg för den bostad i vilken hen har sitt huvudsakliga boende, permanentbostaden (101 kap. 7 § SFB).

Grunder för beräkning av bostadskostnaden finns i Pensionsmyndighetens föreskrifter (PFS 2010:6) om beräkning av bostadskostnad i ärenden om bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd. Vissa ändringar av dessa föreskrifter har gjorts i Pensionsmyndighetens föreskrifter (PFS 2012:4 och PFS 2019:1) Hänvisningarna i detta avsnitt görs dels till föreskriften 2010:6 dels till föreskriftens aktuella lydelse PFS 2019:1.

Vid beräkning av bostadskostnaden ska även beaktas Pensionsmyndighetens föreskrifter om uppskattning av kostnader för en bostads uppvärmning, hushållsel och övrig drift vid beräkning av bostadskostnad som fastställs i ny föreskrift varje år och Försäkringskassans föreskrifter om genomsnittlig och högsta godtagbara bostadskostnad.

4.1.1. Folkbokföringen

I första hand är folkbokföringen vägledande för vilken bostad som ska ge rätt till bostadstillägg. En person kan emellertid stadigvarande bo eller vistas i en särskild boendeform utan att vara folkbokförd där. När en person stadigvarande bor eller vistas i en särskild boendeform eller i annat likartat boende, ska därför folkbokföringen inte längre vara styrande, utan bostadstillägget lämnas för den bostad personen faktiskt bor i (prop. 1993/94:173 s. 43).

Det kan även finnas andra skäl till att betala ut bostadstillägg för bostad där den sökande inte är folkbokförd. Ett sådant skäl är om den sökande ska bo en kortare tid i en bostad. Ett annat skäl är att en sökande tillåts vara folkbokförd på tidigare adress, så kallad skyddad folkbokföring, på grund av att hens behov av skydd inte kan tillgodoses genom besöksförbud eller på annat sätt (16 § folkbokföringslagen).

4.1.2. Boendeformer

Enligt förarbetena ska bostadstillägg omfatta alla boendeformer. Exempel på boendeformer är hyresrätt, bostadsrätt och boende i egen fastighet. Även boende i annan boendeform, exempelvis sjukhem, servicehus och gruppboende kan berättiga till bostadstillägg (prop. 2000/01:140 s. 55). Andra exempel på boendeformer som kan berättiga till bostadstillägg är inneboende, boende i husvagn eller campingstuga och boende på äldreboende.

Vad som menas med bostad vållar som regel inga problem att bedöma. En utgångspunkt är att vissa formella kriterier ska vara uppfyllda, t.ex. att det finns hyreskontrakt av vilket framgår att uthyrningen gäller en bostad avsedd för permanentboende. Normalt bör man också kunna kräva att följande kriterier är uppfyllda:

- Finnas fri tillgång till eget kök, kokvrå eller kokskåp, toalett samt bad eller dusch. Detta kan vara antingen i bostaden, i närliggande byggnad eller i annan del av den byggnad i vilken bostaden ligger.
- Egen ingång direkt från det fria eller via trapphus.

Om samtliga av ovan nämnda kriterier är uppfyllda kan bostaden anses vara en egen bostad även om boendet i vissa fall ryms inom en annan bostad.

Även boenden som inte uppfyller samtliga kriterier kan under vissa omständigheter ändå betraktas som egen bostad. Exempelvis kan ett rum i en källare med egen ingång, men där toalett och kök finns i en annan del av huset också ses som en egen bostad, så länge toaletten och köket inte delas med hyresvärden. Avgörande för om det kan anses vara en egen bostad eller inte är således huruvida sökande delar kök, toalett, dusch etc. med hyresvärden eller inte.

Om reglerna för delad bostad ska tillämpas, se avsnitt 4.12 *Delad bostad*.

Exempel

Kim bor i ett attefallshus. På samma fastighet finns också ett småhus där Kim har tillgång till badrum och kök i källaren. Hyresvärden har separat badrum och kök på entréplan. Eftersom Kim har fri tillgång till kök och badrum anses attefallshuset vara en bostad.

Av 101 kap. 8 § SFB följer att bostadstillägg inte beviljas för sådan bostadskostnad som är bestämd utifrån den sökandes inkomst. Detta innebär att om kommunen använder en differentierad taxa för boendekostnaden där hänsyn tas till den sökandes inkomst kan bostadstillägg inte beviljas. Så kan vara fallet till exempel om bostadskostnaden reduceras vid beräkning av förbehållsbelopp.

Det förekommer att en sökande bor i ett småhus eller en bostadsrätt som denne endast delvis äger. Oavsett hur stor andel den sökande äger ska i dessa fall bostadskostnaden beräknas enligt reglerna för bostadskostnad för bostad med bostadsrätt (avsnitt 4.4) eller småhus (avsnitt 4.5).

Kan den sökande tillfälligt inte bo i sin permanentbostad på grund av t.ex. brand, översvämning eller liknande orsak kan bostadstillägg ändå betalas ut för denna permanentbostad under förutsättning att den sökande fortfarande har kvar kostnader för detta boende och tänker flytta tillbaka till bostaden.

Om sökandens hyrda bostad ska renoveras och hyresvärden erbjuder en annan bostad får bostadstillägg lämnas för denna tillfälliga bostad om sökanden har kostnader för detta boende. Har sökanden däremot kvar kostnaden för den bostad som ska renoveras beräknas bostadstillägget utifrån den hyran.

4.1.3. Bostad som delvis eller helt ägs av dödsbo

När man ska beräkna bostadskostnaden för en sökande som bor i småhus, bostadsrätt eller ägarlägenhet som ägs delvis eller helt av dödsbo kan olika alternativ bli aktuella.

Om sökande själv äger en del av bostaden, räknas bostadskostnaden enligt reglerna för den bostaden.

Om dödsboet endast består av en dödsbodeläggare, oftast efterlevande maka eller make, anses dödsboet skiftat när bouppteckningen registrerats hos Skatteverket. I dessa fall ska bostadskostnaden beräknas enligt reglerna för respektive bostadsform. Detta gäller även för tid före registrering av bouppteckningen.

Om det finns flera dödsbodeläggare, utöver efterlevande make eller maka och gemensamma barn, äger dödsboet småhuset. I sådana fall beräknas bostadskostnaden som för hyrd bostad. Se avsnitt 4.2.10 *Bostadskostnad för hyrt småhus*.

Exempel

Elin bor i småhus. Småhuset ägdes tidigare av Elins avlidne make. Elin var ensam dödsbodeläggare. Hon ansöker om bostadstillägg och får då tillgodoräkna sig bostadskostnaden enligt bestämmelserna för småhus.

Exempel

Nicko bor kvar i småhus som ägs av ett dödsbo som han tillsammans med tre personer är deläggare i. Överenskommelsen är att Nicko ska betala de faktiska kostnaderna för huset. Bostadskostnaden för Nicko beräknas utifrån schablonerna för hyrd bostad. Fastighetsavgiften räknas inte med eftersom den avser dödsboets förmögenhetstillgångar.

4.1.4. Regler vid särskild boendeform

Särskilt boende är ett individuellt behovsprövat boende. Vid särskilt boende kan omfattande vård och omsorg ges dygnet runt. Särskilda boenden kan ha många olika benämningar såsom äldreboende, sjukhem, omsorgsboende, demensboende eller gruppboende. Sjukhus bör anses som liknande boende. Däremot anses inte ett trygghetsboende vara en särskild boendeform eller liknande boende då det inte finns samma möjlighet till vård och omsorg där.

En sökande som bor i särskild boendeform eller i ett liknande boende kan få bostadstillägg endast för boende i lägenhet eller för boende i en- och tvåbäddsrum.

Bostadstillägg kan inte lämnas om bostadskostnaden är bestämd utifrån sökandens inkomst (se avsnitt 4.1.2). För bostadskostnad vid särskilt boende ska kommunen dock inte göra något förbehåll (8 kap. 7 § socialtjänstlagen [2001:453]) och bostadstillägg kan därmed beviljas.

En sökande som har rätt till bostadstillägg och som vistas eller bor i särskild boendeform eller liknande boende är berättigad till bostadstillägg för den ursprungliga bostaden under högst sex månader från det att Pensionsmyndigheten eller Försäkringskassan bedömt vistelsen eller boendet som stadigvarande (106 kap. 35 § SFB). Bakgrunden till detta är att den

enskilde kan få en betydande minskning eller indragning av bostadstillägget vid boende i särskild boendeform och att den tidigare bostaden inte kan behållas. Det innebär således en stor omställning för den enskilde, därav ges sex månaders rådrum för den enskilde. (prop. 1993/94:173 s. 43.) Om den nya bostaden har högre bostadskostnad eller om ursprungsbostaden avvecklas innan sex månader förflutit bör bostadstillägget omgående beräknas för den nya bostaden.

Även om den nya bostaden har en högre bostadskostnad är det i vissa fall inte fördelaktigt att omgående räkna om bostadstillägget. Ett sådant fall kan vara när en förmånstagare som är ensamstående flyttar från egen fastighet eller bostadsrätt till särskild boendeform och fastigheten eller bostadsrätten ska tas upp som förmögenhet.

Det bör göras en jämförelse mellan vad bostadstillägget blir för den tidigare hemmabostaden, som om förmånstagaren hade bott kvar i den tidigare bostaden, och för den särskilda boendeformen eller det liknande boendet. Den bostad som ger det fördelaktigaste bostadstillägget ska betalas ut under sex månader.

Om en av makarna har sin bostad i särskild boendeform medan hens make eller maka bor kvar i den tidigare gemensamma bostaden ska bostadskostnaden för den kvarboende beräknas utifrån hela bostadskostnaden för deras tidigare gemensamma bostad (jämför 20 § PFS 2010:6).

4.2. Hyrd bostad

Bestämmelserna om uthyrning av bostad finns i ”hyreslagen” (12 kap. JB).

För hyrd bostad räknas den boyta som är angiven i hyreskontraktet. Om uppgift saknas i kontraktet ska sökanden vid behov på annat sätt visa den uppgivna boytan, exempelvis genom en ritning (3 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1).

4.2.1. Hyresförhållande

Ett hyresförhållande regleras i ett hyresavtal mellan hyresvärden och hyresgästen. Bestämmelserna i 12 kap. JB innehåller inte något uttryckligt krav på att hyresavtal ska upprättas skriftligt för att ett hyresförhållande ska uppstå. Hyresavtal ska dock alltid upprättas skriftligt om hyresvärden eller hyresgästen begär det (12 kap. 2 § JB).

Uthyrare av bostad kan vara:

- hyresvärd med ett flertal bostäder, t.ex. ett kommunalt eller privat bostadsbolag
- hyresvärd med ett begränsat antal bostäder, t.ex. ägare av en flerfamiljsfastighet
- ägare av ett småhus med en eller två bostäder
- ekonomisk förening som upplåter bostäder med kooperativ hyresrätt

- innehavare av hyresrätt eller bostadsrätt som hyr ut sin bostad i andra hand
- ägare av ett småhus eller innehavare av hyresrätt eller bostadsrätt som hyr ut ett eller flera rum.

Det förekommer att kommuner hyr ut bostäder till hyresgäster där hyresavtalen löper för en månad i taget. Det kan också vara så att sökandens faktiska boendeform är ett hotellboende, utslussningslägenhet eller liknande. I dessa fall ska bostadskostnaden beräknas enligt reglerna för hyrd lägenhet. Då det kan vara svårt att beräkna varaktigheten för boendet kan beslut om bostadstillägg i sådana fall gälla en kortare tidsperiod.

Bostadstillägg kan även utges för korttidsboende om det kan anses vara den sökandes huvudsakliga boende, permanentboende, och det finns en bostadskostnad.

4.2.2. Hyra

Bostadskostnaden för en hyrd bostad är hyran inklusive uppvärmningskostnader med vissa tillägg och avvikelser (8 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1). Om hyra inte ska betalas finns ingen bostadskostnad.

Det förekommer att förmånstagaren av olika anledningar inte betalar sin bostadskostnad. Utebliven betalning är dock inte skäl för att minska eller dra in bostadstillägget. Förmånstagaren kan få bostadstillägg till dess att hyresavtalet upphör.

4.2.3. Avgifter som ingår i hyran

Olika sorters avgifter kan ingå i hyran. Dessa avgifter får räknas med i bostadskostnaden om de framgår av avin från hyresvärden eller bostadsrättsföreningen och har anknytning till bostaden och boendet. Exempel på sådana avgifter är avgift till hyresgästföreningen, hemförsäkring och parkeringsplats.

Kostnader för vård och omsorg och andra privata levnadskostnader får däremot inte räknas med som bostadskostnad. Jämför 5 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1. I begreppet vård och omsorg ingår t.ex. måltider, värdinneservice, larm, tvätt och serviceavgifter. Med privata levnadskostnader avses exempelvis gymkort, hunddagis, bilspolhall och sakförsäkringar.

Exempel

Av Saidas hyresavi framgår att hon betalar en hyra på 4 200 kronor och en avgift för parkeringsplats med 500 kronor. I hyreskontraktet finns ingen uppgift om parkeringsplats och Saida äger ingen bil. Saidas bostadskostnad beräknas till 4 700 kronor.

Exempel

William får två hyresavier från sin hyresvärd, en på 3 700 kronor för själva hyran och en på 300 kronor för ett garage. Hans bostadskostnad beräknas till 4 000 kronor.

Om kostnaden för kabel-TV, anslutning till internet framgår av hyresavin får dessa räknas med som bostadskostnad. Men om hyresgästen har eget avtal med ett bolag och får faktura därifrån anses kostnaden inte avse bostaden.

I de fall hyresgästen har kostnader för gemensamhetsutrymmen får denna kostnad räknas med som bostadskostnad.

Exempel

Kirsten bor i en servicelägenhet och av hennes hyresavi framgår följande kostnader för boendet: hyra 4 400 kronor, hushållsel 150 kronor, förbrukningsvaror 90 kronor, hemförsäkring 50 kronor, gemensamma husgeråd 60 kronor och gemensamma möbler 150 kronor, totalt 4 900 kronor. Bostadskostnaden beräknas till 4 810 kronor. Förbrukningsvaror anses ingå i begreppet vård och omsorg och räknas inte med som bostadskostnad. Avdrag för hushållsel ska göras enligt schablon.

När det gäller reglerna för hur hushållsel ska påverka bostadstillägg hänvisas till avsnitt 4.2.7 *Kostnad för hushållsel*.

Om det av ansökan framgår att sökande betalar preliminär avgift för exempelvis värme och vatten så justeras bostadskostnaden med hänsyn till uppgifterna från den månad avstämningen **avser**.

Exempel

James ansöker om bostadstillägg från och med maj 2015. Ansökan lämnas in i augusti 2015. Han uppger i ansökan att hans månadshyra från och med maj 2015 är 4 200 kronor inklusive preliminär månadsavgift för värme och vatten. Han får en avstämning en gång var tredje månad. Han uppger att avstämning gjordes i juni månad 2015 och att han då fick ett avdrag på 300 kronor med hänsyn till tidigare förbrukning för perioden april–juni 2015. Bostadskostnaden fastställs till 4 100 kronor per månad från och med maj 2015 ($4\,200 - (1/3 \text{ av } 300)$). Från och med juli 2015 fastställs bostadskostnaden till 4 200 kronor.

4.2.4. Kostnad för uppvärmning

Om kostnaden för uppvärmning inte ingår i hyran (s.k. kallhyra) ska denna läggas till hyran (8 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1). Beräkning av uppvärmningskostnaden baseras på ett schablonbelopp som varje år fastställs i ny föreskrift i Pensionsmyndighetens föreskrifter om uppskattning av kostnader för en bostads uppvärmning, hushållsel och övrig

drift vid beräkning av bostadskostnad. Beräkningen görs utifrån boytan och uppgår till olika belopp för skilda delar av landet. Sverige har delats in i fyra temperaturzoner när det gäller kostnad för uppvärmning. Beloppen framgår i Pensionsmyndighetens föreskrifter om uppskattning av kostnader för en bostads uppvärmning, hushållsel och övrig drift vid beräkning av bostadskostnad som fastställs i ny föreskrift varje år.

4.2.5. Kostnad för uppvärmning av vatten

Om kostnad för uppvärmning av vatten ingår i kallhyran ska den dras från schablonen för uppvärmning, eftersom den kostnaden också ingår i uppvärmningsschablonen. För beräkning av kostnaden för uppvärmning av varmvatten används schablon som varje år fastställs i ny föreskrift i Pensionsmyndighetens föreskrifter om uppskattning av kostnader för en bostads uppvärmning, hushållsel och övrig drift vid beräkning av bostadskostnad. Kostnaden fastställs till ett belopp per kvadratmeter boyta och år.

Exempel

Chris bor i en hyrd bostad. Hyran är 48 000 kronor per år. Kostnad för värme ingår inte i hyran. Däremot ingår kostnaden för uppvärmning av varmvatten. Bostadens yta är 73 kvadratmeter. I detta exempel antas schablonbeloppet för uppvärmningskostnad vara 153 kronor per kvadratmeter boyta och år. Avdrag för uppvärmning av varmvatten antas vara 45 kronor per kvadratmeter och år.

Hyra			48 000 kr
Tillägg för uppvärmning	$73 \times 153 =$	11 169	
Avdrag för varmvatten	$73 \times 45 =$	- 3 285	
		7 884	+ 7 884 kr
Summa beräknad bostadskostnad			55 884 kronor per år 4 657 kronor per månad

4.2.6. Kostnad för vattenförbrukning och sophämtning

Om kostnaden för vattenförbrukning i bostaden eller sophämtning inte ingår i den avtalade hyran ska kostnaden läggas till hyran. För beräkning av kostnaden används schablon som varje år fastställs i ny föreskrift i Pensionsmyndighetens föreskrifter om uppskattning av kostnader för en bostads uppvärmning, hushållsel och övrig drift vid beräkning av bostadskostnad.

4.2.7. Kostnad för hushållsel

Om avgiften för hushållsel debiteras av hyresvärden ska denna kostnad ingå vid beräkningen av bostadskostnaden. Sedan görs avdrag för den schablonmässigt beräknade kostnaden för hushållsel (5 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1). Även om den faktiska kostnaden är specificerad på hyresavin ska avdraget göras enligt den schablon som varje år fastställs i ny föreskrift i Pensionsmyndighetens föreskrifter om uppskattning av kostnader för en bostads uppvärmning, hushållsel och övrig drift vid beräkning av bostadskostnad. Kostnaden fastställs till ett belopp per kvadratmeter boyta och månad och är maximerad till ett visst belopp. I de fall hyreskontraktet även omfattar del i gemensamhetsutrymme ska avdrag för hushållsel endast göras för den del som är bostad för sökanden och inte för den del som avser gemensamhetsutrymmet.

Exempel

Inger hyr en lägenhet med en hyra på 3 000 kronor per månad. På hyresavin finns kostnader för hushållsel med 200 kronor per månad och för garageplats med 150 kronor per månad. Ingers hyra beräknas till 3 350 kronor per månad och från den summan görs avdrag för hushållsel utifrån schablon för lägenhetens boyta.

4.2.8. Hyresfria månader

Om boendeformen är sådan att hyra betalas under exempelvis nio eller tio månader under ett år, finns inte någon rätt till bostadstillägg under de hyresfria månaderna. Anledningen är att den sökande då inte har någon kostnad för bostaden.

4.2.9. Hyra del av månad

Bostadskostnaden kan variera under samma månad. Det kan exempelvis vara fallet när förmånstagaren byter bostad mitt i månaden. Det kan också vara fallet när förmånstagaren flyttar mitt i månaden och därefter inte betalar någon hyra. Bostadstillägg är en månadsersättning och kan därför inte lämnas för del av månad. Bostadstillägg för en ny bostad kan beviljas först från och med den månad boendet avser hela månaden. Se även avsnitt 10.3.1 *Ändrad bostadskostnad*.

4.2.10. Bostadskostnad för hyrt småhus

Den avtalade hyran kan ibland uttryckas så att den sökande ska betala de faktiska kostnaderna för boendet. En sådan situation kan exempelvis vara när föräldrarna överlåter sin villa till sina barn, men bor kvar i villan mot att de betalar kostnaderna för uppvärmning m.m. I sådana fall ska reglerna och schablonerna för hyrd bostad tillämpas. Någon möjlighet att beräkna bostadskostnaden som för ägd fastighet finns inte och inte heller kan fastighetens verkliga driftskostnader påverka den bostadskostnad som ska läggas till grund för beräkning av bostadstillägg (KRNG, 3091–04). Fastighetsavgiften eller skatten får inte medräknas då den avser ägarens förmögenhetstillgångar och inte är knuten till sökandens bostadssituation.

Vad som sagts ovan förutsätter dock att fastighetsägaren inte själv bor i bostaden. Om den sökande bor tillsammans med en fastighetsägare ska bostadskostnaden fastställas enligt reglerna om delad bostad (21 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1). Se avsnitt 4.12 *Delad bostad*.

Om sökande bor kvar i fastigheten efter det att äganderätten upphört så ska reglerna för hyrd bostad tillämpas. Om en sökande säljer eller överlåter sin fastighet med äganderättsförbehåll innebär det att säljaren äger fastigheten fram till datumet när äganderätten ska övergå till köparen. Detta gäller även om själva köpehandlingen upprättats långt tidigare. Finns inget äganderättsförbehåll övergår äganderätten på fastigheten när köpekontraktet upprättats. Denna regel gäller bara fast egendom.

Exempel

Dana säljer sin fastighet som hon har bostadstillägg för. Köpekontraktet är undertecknat i mars 2015. I kontraktet finns angivet att äganderätten övergår till köparen den 1 juli 2015. Den nye köparen och Dana kommer dock överens om att hon bor kvar året ut i fastigheten. Hon kan då behålla sitt bostadstillägg för fastigheten t.o.m. juni 2015. Fr.o.m. juli månad äger hon inte längre fastigheten och kan då söka bostadstillägg i förhållande till hyrd bostad.

4.2.11. Hyresrabatt

En hyresgäst kan få hyresrabatt under en eller flera månader. Hyresrabatten kan antingen omfatta hela eller del av hyran. Någon rätt till bostadstillägg finns inte om rabatten omfattar hela hyran. Omfattar rabatten del av hyran har förmånstagaren rätt till bostadstillägg för den faktiska hyra som betalas.

4.2.12. Egna underhållskostnader

I de fall hyresgästen har avstått från viss service eller visst underhåll för att hålla nere hyran har hen rätt till bostadstillägg för den hyra som faktiskt betalas. Någon möjlighet att räkna med egen arbetsinsats eller egen kostnad för service eller underhåll som bostadskostnad finns inte.

4.3. Kooperativ hyresrätt

Bostadskostnaden för bostad med kooperativ hyresrätt beräknas på samma sätt som för hyrd bostad. Dessutom får 70 procent av den faktiska ränta som betalas för lån till insats eller liknande kapitaltillskott räknas med som bostadskostnad (8 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1).

Kapitaltillskottet kan krävas t.ex. i samband med reparationer eller renoveringar i fastigheten. Eftersom bostaden tillhör den kooperativa hyresrättsföreningen, finns således inget krav på att bostaden ska ha lämnats som säkerhet för lånet.

4.4. Bostadsrätt

För bostad med bostadsrätt gäller bostadsrättslagen (1991:614). Vid beräkning av bostadskostnaden gäller samma regler som för hyrd bostad, se

avsnitt 4.2 *Hyrd bostad*. Dessutom får räntekostnad räknas med (6 och 9 §§ PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1), se vidare 4.4.1 Räntekostnad. Även samfällighetsavgift kan räknas med om den uppfyller kraven enligt 5 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1.

För bostadsrätt räknas den boyta som är angiven i avtal om överlåtelse av bostadsrätt. Om uppgift saknas i avtal ska sökanden vid behov på annat sätt visa den uppgivna boytan, exempelvis genom en ritning (3 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1).

Förmånsvärdet eller den skatt som betalas för värdet på en oäkta bostadsrätt ska inte läggas till bostadskostnaden. En bostadsrättsförening räknas som en äkta bostadsrättsförening om den till minst 60 procent bedriver kvalificerad verksamhet. Med kvalificerad verksamhet menas här främst upplåtelse av lägenheter till de egna medlemmarna. Föreningen är oäkta om den bedriver kvalificerad verksamhet till mindre än 60 procent, exempelvis genom att hyra ut lokaler till affärer eller annan kommersiell verksamhet.

4.4.1. Räntekostnad

Under förutsättning att bostadsrätten har lämnats som säkerhet för lånet får 70 procent av den faktiska ränta som betalas räknas med som bostadskostnad (6 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1).

Bostadsrättsföreningen kan lämna upplysning om en bostadsrätt har lämnats i pant för lån. Det framgår också av lånehandlingen vilken säkerhet som lämnats för lån.

Räntekostnad får ingå i bostadskostnaden även om sökande inte står på lånehandlingen. Ett krav är dock att den sökande betalar räntekostnaden. Detsamma gäller om flera personer än sökanden står på lånehandlingen. Se avsnitt 4.5.1 *Räntekostnad* om vad som i övrigt gäller för räntekostnader.

Har den sökande en löneförmån i form av ränterabatt ska bara den ränta som faktiskt betalas räknas med som bostadskostnad. Dessutom ska löneförmånen räknas med som BGI.

4.4.2. Bostadskostnad för bostadsrätt vid försäljning

I de fall sökanden säljer sin bostadsrätt men bor kvar fram till köparens tillträde ansvarar säljaren fortsatt för bostadskostnaderna. Sökandens bostadskostnad bör därmed fortsatt beräknas enligt föreskrifternas regler för bostadsrätt (PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1).

4.5. Småhus

Som bostadskostnad för ett eget småhus inrättat som bostad för en eller två familjer räknas:

- 70 procent av räntekostnaden för det upplånade kapitalet med säkerhet i fastigheten
- 70 procent av tomträttsavgälden
- arrendeavgift
- kommunal fastighetsavgift

- fastighetsskatt
- uppvärmningskostnader och övriga driftskostnader.

Detta framgår av 10 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1.

För småhus räknas som boyta den yta som fastställts som boyta i det senaste fastighetstaxeringsbeslutet. Om fastighetstaxeringsbeslut saknas ska sökanden vid behov styrka den uppgivna boytan (3 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1).

Om boytan för ett småhus ändras med anledning av till- eller ombyggnad av bostaden ska den nya boytan läggas till grund för beräkning av bostadskostnaden från och med månaden efter fastighetstaxeringsbeslutet (3 a § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1).

4.5.1. Räntekostnad

Om bostaden har lämnats som säkerhet för lånet får räntekostnaden ingå i beräkningen av bostadskostnaden. För att en bostad ska kunna lämnas som säkerhet för ett lån (pansättas) måste det finnas en inteckning i fastigheten. Pantbrev utfärdas som bevis på inteckningen. Detta administreras av Lantmäteriet (tidigare inskrivningsmyndigheten).

Vid beräkning av bostadskostnaden ska 70 procent av räntekostnaden anses som bostadskostnad (6 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1). Det finns inget krav på att det upplånade kapitalet ska ha använts till åtgärder i bostaden. Det är den faktiska räntan som betalas som får räknas som bostadskostnad.

Räntekostnad får ingå i bostadskostnaden även om den sökande inte står på lånehandlingen. Detsamma gäller om flera personer än sökanden står på lånehandlingen. Förutsättningen är att den sökande har kostnad för räntan på lånen.

Finns flera byggnader och marker på samma fastighet måste en fördelning ske mellan vilken ränta som avser sökandens permanentbostad inklusive tillhörande tomtmark respektive övriga taxerade byggnader och marker. Fördelningen görs utifrån delarnas taxeringsvärden. En sådan fördelning ska också göras avseende fastighetsavgift, läs vidare under avsnitt 4.5.9 *Fastighetsavgift och fastighetsskatt*.

Exempel

Gaby bor på en fastighet där det finns tre hus. Fastighetens totala taxeringsvärde är 1 000 000 kronor. Gaby bor i ett av husen med ett taxeringsvärde på 600 000 kronor (inklusive permanentbostadens tomtmark). Övriga hus på fastigheten är taxerade till 200 000 kronor vardera. Taxeringsvärdet avseende Gabys bostad utgör 60 procent (600 000 / 1 000 000) av det totala taxeringsvärdet. De övriga husens taxeringsvärden utgör Gabys förmögenhet avseende annan fastighet.

De lån som finns är tagna med hela fastigheten som säkerhet. Gabys räntekostnad beräknas utifrån 60 procent av fastighetens totala lån.

Resterande del av lånen, som inte avser permanentbostaden, ska reducera förmögenheten.

Har den sökande en löneförmån i form av ränterabatt ska bara den ränta som faktiskt betalas räknas med som bostadskostnad. Dessutom ska löneförmånen räknas med som BGI.

4.5.2. Seniorlån och hypotekspension

Seniorlån innebär att bostaden sätts som säkerhet för att det ska bli lättare att få en kredit beviljad. Lånet kan gå till konsumtion eller till förbättring av bostaden. Det finns liknande låneformer med andra benämningar, till exempel hypotekspension.

Ränta på seniorlån med permanentbostaden som säkerhet räknas enbart med om ränta faktiskt betalas och inte ökar skulden. Annars räknas inte räntekostnaden med som bostadskostnad (jämför 6 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1). Skulden kan inte heller räknas av från tillgångar eftersom permanentbostaden är lämnad som säkerhet (5 § lagen (2009:1053) om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner (FöL), se avsnitt 5.5.2 *Skulder*).

4.5.3. Räntefria lån

För vissa lån, till exempel Jaklån, betalas istället för ränta en avdragsgill avgift som är procentuell till lånets storlek. Eftersom denna låneform är etablerad och ett alternativ till de traditionella låneformerna, är det naturligt att avgiften jämföras med ränta. Detta gäller dock endast om avgiften faktiskt betalas.

4.5.4. Bundet lån löses i förtid

Ett bundet lån för en bostad kan lösas i förtid. Den sökande får härmed en lägre bostadskostnad för framtiden. Varken avgiften eller ränteskillnadsersättningen som betalas i samband med omläggningen räknas som bostadskostnad.

4.5.5. Hus på ofri grund

Vid beräkning av bostadskostnad för hus på så kallad ofri grund kan räntor på eventuella lån ingå i bostadskostnaden endast om lånet tagits med bostaden som säkerhet och sökande betalar räntan. Detta framgår av 6 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1. Med ofri grund menas att huset ligger på annans mark.

4.5.6. Arrendeavgift

Den som äger småhus på arrenderad mark får räkna med arrendeavgiften som bostadskostnad. Detta framgår av 10 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1. Eftersom arrendeavgiften inte är avdragsgill vid beskattningen får hela avgiften räknas som bostadskostnad. Dessutom får räntor på lån som sökande betalar räknas med som bostadskostnad om bostaden lämnats som säkerhet. Detta framgår av 6 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1.

4.5.7. Tomträttsavgäld

För hus som inte uppförts på egen mark betalas tomträttsavgäld (hyra för marken). Avgiften för tomträtten får dras av vid beskattningen på samma sätt som räntor på lån. Vid beräkning av bostadskostnaden ska 70 procent av tomträttsavgälden anses som bostadskostnad. Om sökande betalar räntor på lån med säkerhet i bostaden får 70 procent av skuldräntan räknas med som bostadskostnad. Detta framgår av 6 och 10 §§ PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1.

4.5.8. Samfällighetsavgift

Samfällighetsavgift kan räknas med om den uppfyller kraven enligt 5 § första stycket PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1. För småhus ska ingen samfällighetsavgift läggas till bostadskostnaden då beräkning sker enligt schablon.

4.5.9. Fastighetsavgift och fastighetsskatt

Fastighetsavgiften blir aldrig högre än ett bestämt, fast maxbelopp. Detta belopp är indexbundet och räknas om varje år efter förändringarna av inkomstbasbeloppet. Men om 0,75 procent av taxeringsvärdet på bostadsbyggnaden med tillhörande tomtmark ger en lägre avgift ska denna avgift betalas istället för maxbeloppet. Vid beräkning av bostadskostnaden ska hänsyn inte tas till skattereduktion för den kommunala fastighetsavgiften. Finns flera hus på samma fastighet måste en fördelning ske mellan vad som belöper på sökandens bostad (permanentbostad) inklusive tillhörande tomtmark och övriga taxerade byggnader och marker på fastigheten. Fördelningen bör ske utifrån delarnas taxeringsvärden. Gällande fördelning av fastighetsavgift eller fastighetsskatt vid dödsbo, se avsnitt 4.1.3 *Bostad som delvis eller helt ägs av dödsbo*.

Fastigheter med tomträtt är i skattelagstiftningen jämställda med ägda fastigheter. Innehavare av fastighet med tomträtt betalar fastighetsavgift eller fastighetsskatt på samma sätt som ägare till småhus eller ägarlägenhet. För småhus på ofri grund gäller fastighetsavgift med ett fast maxbelopp. Beloppet är hälften av det maxbelopp som gäller för småhus som inte har någon avgiftsminskning. Men om 0,75 procent av taxeringsvärdet på småhuset ger en lägre avgift ska denna avgift betalas istället.

Vid ägarbyte regleras normalt fastighetsavgiften i köpekontraktet. Det innebär att köparen betalar sin del av fastighetsavgiften utifrån datum för äganderätt eller tillträdesdag. Eftersom köparen står för fastighetsavgiften ska den räknas med som bostadskostnad från detta datum. Avgiften regleras alltså mellan köpare och säljare, vilket beror på att Skatteverket debiterar fastighetsavgiften per kalenderår av den som äger fastigheten den 1 januari. Vid ägarbyte övergår äganderätten till köparen enligt vad köpekontraktet utvisar. Om det i kontraktet har avtalats om att äganderätten ska övergå vid en viss tidpunkt, till exempel på tillträdesdagen, anses säljaren som ägare fram till den dagen och köparen som ägare från och med den dagen. Om det inte har avtalats något särskilt i kontraktet anses köparen som ny ägare från och med dagen för köpekontraktets undertecknande.

Vid överlåtelse i form av arv eller gåva, där ingenting heller har avtalats om fastighetsavgiften, gäller Skatteverkets debitering.

Ändras fastighetsavgiften för en fastighet ska den nya avgiften användas vid beräkning av bostadskostnaden först från och med närmast följande år. Ändras taxeringsvärdet för en fastighet ska det nya värdet användas vid beräkningen av bostadskostnaden först från och med året efter det år då taxeringsvärdet ändrades.

Exempel

Ella köper ett småhus den 1 februari 2015 av Sture och hon flyttar in i huset den 1 mars samma år. Hon ansöker då om bostadstillägg. Skatteverket kommer att debitera Sture hela fastighetsavgiften för 2015, eftersom Sture ägde fastigheten den 1 januari. Ella har betalat sin del av 2015 års fastighetsavgift till Sture, dvs. vad som är hänförligt till tiden från och med den 1 mars. Detta reglerades i köpeavtalet. Från och med den 1 mars beräknas bostadskostnaden på 2015 års fastighetsavgift. Från och med 2016 får Ella tillgodoräkna sig oförändrad fastighetsavgift, densamma som för 2015. Från och med 2017 tillgodoräknas Ella 2016 års fastighetsavgift.

Nybyggda bostäder 2011 och tidigare får avgiftsminskning i tio år. De första fem åren betalas ingen avgift och de därpå följande 5 åren betalas bara halv avgift. För nybyggda bostäder 2012 och senare är det hel avgiftsbefrielse i 15 år. I vissa fall betalas också fastighetsskatt och denna ska då räknas med som bostadskostnad. Fastighetsskatt betalas för småhus som är under nyuppförande inklusive tillhörande tomtmark och för obebyggd tomtmark. Skatten som ska betalas är 1 procent av taxeringsvärdet.

För mer information angående fastighetsavgift och fastighetsskatt, se Skatteverkets webbplats.

4.5.10. Kostnad för uppvärmning

Kostnader för uppvärmning ingår i beräkningen av bostadskostnaden (4 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1). För beräkning av uppvärmningskostnad används schablon som varje år fastställs i ny föreskrift av Pensionsmyndigheten i föreskrifter om uppskattning av kostnader för en bostads uppvärmning, hushållsel och övrig drift vid beräkning av bostadskostnad. Se avsnitt 4.2.4 *Kostnad för uppvärmning*.

4.5.11. Övriga driftskostnader

Övriga driftskostnader förutom uppvärmning ingår också i beräkningen av bostadskostnaden (4 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1). För beräkningen används Pensionsmyndighetens föreskrifter om uppskattning av kostnader för en bostads uppvärmning, hushållsel och övrig drift vid beräkning av bostadskostnad som fastställs i ny föreskrift varje år. Kostnaderna är fastställda till ett belopp per kvadratmeter boyta och år och är samma för hela landet. Schablonbeloppet är avsett att täcka kostnader för bland annat vatten, avlopp, sophämtning, underhåll och försäkring.

Nedan följer ett exempel på hur bostadskostnaden beräknas för ett småhus. Schablonen för uppvärmningskostnad antas vara 172 kronor per kvadratmeter. Schablonen för övriga driftskostnader antas vara 206 kronor per kvadratmeter.

Exempel

Ricky bor i eget småhus med en boyta på 114 kvadratmeter. Till grund för beräkning av fastighetsavgiften ligger ett taxeringsvärde på 1 200 000 kronor. Skulderna i fastigheten är vid ansökningstillfället 648 000 kronor till 3,5 procents ränta. Bostadskostnaden beräknas enligt följande.

Räntekostnad 3,5 % av 648 000	22 680 kr
I bostadskostnaden medräknas 70 % av 22 680	+ 15 876 kr
Fastighetsavgift 0,75 % av 1 200 000 kr	9 000 kr
Maximal fastighetsavgift	+ 6 825 kr
Uppvärmningskostnad 114 x 172 kr	+ 19 608 kr
Övrig driftskostnad 114 × 206 kr	+ 23 484 kr
Summa bostadskostnad per år	65 793 kr

4.6. Småhus för två familjer

Bostadskostnaden för eget småhus inrättat som bostad för två familjer ska bestämmas till så stor del av den totala bostadskostnaden för hela fastigheten som motsvarar den egna lägenhetens boyta i förhållande till hela bostadsbyggnadens boyta. Den sökande ska själv visa hur stor del av den totala boytan som disponeras för eget behov (3 och 11 §§ PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1).

Exempel

Tim bor i en tvåfamiljsfastighet som han är ensam ägare till. Huset består av en total boyta på 140 kvadratmeter. Tims lägenhet har en boyta på 80 kvadratmeter och den uthyrda lägenheten är på 60 kvadratmeter. De totala bostadskostnaderna för huset har beräknats till 65 000 kronor per år. Sökandens bostadskostnad beräknas till $(80/140 \times 65\,000) = 37\,143$ kronor per år.

Exempel

Bosse och Lasse bor i en tvåfamiljsfastighet och äger hälften var. Bosses lägenhet är 80 kvadratmeter och Lasses är 100 kvadratmeter. Den totala bostadskostnaden för huset har beräknats till 80 000 kronor per år.

Bosses bostadskostnad beräknas till $(80/180 \times 80\,000) = 35\,556$ kronor per år.

4.7. Småhus på lantbruksenhet

Bostadskostnaden för ett eget småhus på lantbruksenhet beräknas på samma sätt som för ett eget småhus som är inrättat som bostad för en eller två familjer (14 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1).

Endast kostnader som hör till bostadsfastigheten ingår i beräkningen av bostadskostnaden (13 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1). Med bostadsfastighet menas bostadsbyggnad inklusive tillhörande tomtmark.

Som bostadskostnad räknas fastighetsavgift beräknad utifrån bostadsfastighetens taxeringsvärde.

Räntekostnad ska beräknas bara på den del av lånen som avser bostadsfastigheten. Kan lånet för bostadsfastigheten inte skiljas från övriga lån för lantbruksenheten, ska så stor del av lånen anses höra till bostadsfastigheten som svarar mot bostadsfastighetens taxeringsvärde i förhållande till hela lantbruksenhetens taxeringsvärde. Allt detta framgår av 13 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1.

Exempel

Kennedy bor på en lantbruksenhet. Taxeringsvärdet på hela fastigheten är 1 200 000 kronor. Bostadsfastighetens taxeringsvärde uppgår till 300 000 kronor. Hela fastigheten är belånad till 400 000 kronor. Skuldräntan uppgår till 2 procent. För att få fram bostadskostnaden måste en fördelning av skuld och skuldränta göras.

Bostadsfastighetens andel av hela taxeringsvärdet uppgår till 25 procent ($300\,000 / 1\,200\,000$). Av skulden på 400 000 kronor ska 25 procent anses höra till bostadsfastigheten ($400\,000 \times 25\% = 100\,000$ kronor). På samma sätt ska 25 procent av den totala skuldräntan användas vid beräkningen av bostadskostnaden ($400\,000 \times 2\% \times 25\% = 2\,000$ kronor).

För småhus räknas som boyta den yta som fastställts som boyta i det senaste fastighetstaxeringsbeslutet. Om fastighetstaxeringsbeslut saknas ska sökanden vid behov genom underlag eller på annat sätt visa den uppgivna boytan (3 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1).

Om boytan för ett småhus ändras med anledning av till- eller ombyggnad av bostaden ska den nya boytan läggas till grund för beräkning av bostadskostnaden från och med månaden efter fastighetstaxeringsbeslutet (3 a § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1).

4.7.1. Arrende på lantbruk

För sökande som arrenderar småhus på en lantbruksenhet beräknas bostadskostnaden som för småhus. För arrenderat småhus på lantbruksenhet

består bostadskostnaden av arrendeavgiften för bostaden inklusive tillhörande tomtmark samt kostnader för bostadens uppvärmning och övrig drift beräknade enligt schablonbelopp som fastställs av Pensionsmyndigheten (15 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1). Uppger sökande räntekostnad avseende bostaden inklusive tillhörande tomtmark på lantbruksenheten får dessa räntor räknas med som bostadskostnad om bostaden lämnats som säkerhet. Detta framgår av 6 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1. Kan lånet för bostadsfastigheten inte skiljas från övriga lån på lantbruksenheten kan samma fördelning ske som för egen lantbruksenhet, se avsnitt 4.7 *Småhus på lantbruksenhet*.

Har någon särskild arrendeavgift inte fastställts för bostadsdelen inklusive tomtmark, ska arrendet för bostaden anses utgöra så stor del av hela arrendeavgiften som svarar mot förhållandet mellan taxeringsvärdet för bostadsfastigheten jämfört med taxeringsvärdet för hela lantbruksfastigheten eller den del som arrenderas (15 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1).

Exempel

Deniz arrenderar ett lantbruk för 100 000 kronor per år. Bostadsdelen (inklusive privatbostadens tomtmark) är taxerad till 300 000 kronor och lantbruksdelen till 500 000 kronor. Av arrendekontraktet framgår inte hur stor del av arrendet som avser bostaden.

Bostadsdelens andel av hela lantbruksfastighetens taxeringsvärde uppgår till 37,5 procent ($300\,000 / 800\,000$). Av arrendeavgiften på 100 000 kronor ska 37,5 procent anses höra till bostadsdelen.

Arrendeavgiften som ska ingå i beräkningen av bostadskostnaden beräknas till 37 500 kronor ($100\,000 \times 37,5\%$).

4.8. Ägarlägenhet

Från och med den 1 maj 2009 finns en ny upplåtelseform för boende i flerfamiljshus, så kallade ägarlägenheter. Upplåtelseformen är ett komplement till bostadsrätt och småhus. Ägarlägenheter finns i nybyggda bostäder. Befintliga bostadsrätts- eller hyreslägenheter kan inte ombildas till ägarlägenheter. Ägarlägenheter är en fastighet av särskilt slag, ägarlägenhetsfastighet. Det innebär att man kan äga och få lagfart på en enskild lägenhet i ett flerbostadshus. Samma regler gäller som för fastighet, till exempel att kommunal fastighetsavgift fastställs och att en ägarlägenhet kan hyras ut på samma sätt som ett radhus eller en villa. Bostadskostnaden för en ägarlägenhet beräknas enligt reglerna för småhus (12 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1).

För ägarlägenhet räknas som boyta den yta som fastställts som boyta i det senaste fastighetstaxeringsbeslutet. Om fastighetstaxeringsbeslut saknas ska sökanden vid behov genom underlag eller på annat sätt visa den uppgivna boytan (jämför 3 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1).

Om boytan för en ägarlägenhet ändras med anledning av till- eller ombyggnad av bostaden ska den nya boytan läggas till grund för beräkning

av bostadskostnaden från och med månaden efter fastighetstaxeringsbeslutet (jämför 3 a § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1).

4.9. Andelshus och egen flerfamiljsfastighet

För att bestämma bostadskostnaden för den som bor i en egen bostad i andelshus eller bostad i egen flerfamiljsfastighet används de normer för bostadskostnader som årligen fastställs i Försäkringskassans föreskrifter om genomsnittlig och högsta godtagbara bostadskostnad. Bostadskostnaden ska bestämmas till det belopp som enligt normerna utgör genomsnittskostnaden för det antal vuxna och barn som bor i bostaden (16 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1).

Beloppen varierar beroende på vilken kommun bostaden är belägen i.

4.10. Fri bostad samt övriga boendeformer

För sökande som har sitt permanentboende i husvagn eller husbåt utgörs bostadskostnaden av den faktiska kostnaden för hyra för uppställningsplatsen, eventuell kostnad för hyra av husvagnen eller husbåten samt uppvärmningskostnad. Dessutom får 70 procent av räntekostnaden för lån till bostaden (egendomen) räknas med under förutsättning att bostaden lämnats som säkerhet för lånet (4, 6 och 17 §§ PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1). Detta innebär att om bostaden köpts på kredit där försäljningsavtalet har ett återtagandeförbehåll på bostaden får räntekostnad räknas med i bostadskostnaden.

Med hyra av husvagn eller husbåt kan också jämföras andra liknande boendeformer (husbil, villavagn, campingstuga etc.).

Exempel

Adriana hyr en husvagn och hyran för denna är 700 kronor per månad. Adriana har husvagnen uppställd på en campingplats och hyran för denna är 2 000 kronor per månad. Adrianas bostadskostnad beräknas till 2 700 kronor per månad samt kostnad för uppvärmning enligt schablon.

För att bestämma bostadskostnaden för sökande som har fri bostad som löneförmån används Skatteverkets årligen beslutade föreskrifter för värdering av fri bostad vid beräkning av preliminär skatt och arbetsgivaravgifter. Bostadskostnaden beräknas till det belopp som enligt Skatteverkets föreskrifter utgör bostadsförmånsvärdet för fri bostad av samma storlek som den som ansökan avser (18 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1). Skatteverkets föreskrifter finns på myndighetens webbplats.

En sökande som bor i någon annan boendeform ska vid behov genom underlag eller på annat sätt visa den uppgivna boytan (3 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1).

4.11. Bostadskostnad för makar och likställda

För en gift person som är berättigad till bostadstillägg och som delar bostad med sin make ska bostadskostnaden – oavsett om den andra maken är berättigad till bostadstillägg eller inte – delas lika mellan makarna (102 kap. 22 § SFB). Se avsnitt 6.1 *Beräkning av bostadskostnad*.

4.11.1. Övergångsbestämmelser

När gällande regler om fördelning av bostadskostnad mellan makar infördes innebar det i vissa fall en halvering av den bostadskostnad som kan läggas till grund för beräkningen av bostadstillägg. Detta gäller de makar där endast en av makarna var berättigad till bostadstillägg enligt lagen (1994:308) om bostadstillägg till pensionärer. För att minska negativa ekonomiska effekter infördes en särregel för gifta som vid utgången av 2002 fick bostadstillägg och vars make inte är berättigad till någon form av bostadstillägg. Även den som ansökte om bostadstillägg senast i mars 2003, för tid före årsskiftet 2002/2003 enligt bestämmelserna i den gamla lagen omfattas av särregeln. Enligt punkt 5 i övergångsbestämmelserna till lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl. kan i dessa fall de gamla reglerna i 4 § lagen (1994:308) om bostadstillägg till pensionärer tillämpas, dvs. hälftindelning av bostadskostnaden mellan makarna ska inte göras. Maximal bostadskostnad som tas med vid beräkning av bostadstillägget är 4 500 kronor per månad och ersätts med 91 procent. Detta gäller längst till och med månaden före maken fyller 65 år eller dessförinnan maken får förmån som enligt nya bestämmelser berättigar till bostadstillägg. Om denna särregel tillämpas ska inte avdrag för fribelopp göras vid beräkning av makens reduceringsinkomst. Om avdrag för fribelopp se avsnitt 5.6.3 *Fribelopp*. Om bostadstillägg har börjat utges helt enligt de nya bestämmelserna, får inte de äldre bestämmelserna tillämpas därefter.

Allt detta framgår av 8 kap. 1 § SFBP.

Exempel

Ola har beviljats bostadstillägg till och med juli. Någon ny ansökan kommer inte in och bostadstillägget dras därför in. I september samma år lämnar Ola in en ny ansökan om bostadstillägg. Denna kan beviljas från och med augusti. I detta fall ska övergångsbestämmelsen fortfarande tillämpas då det blir en sammanhängande period.

Exempel

Biljana har haft bostadstillägg till och med april men inte lämnat in någon ny ansökan om bostadstillägg för tiden därefter. En ny ansökan inkommer i september samma år och kan beviljas retroaktivt från och med juni. Vid beräkningen av bostadstilläggets storlek kan övergångsbestämmelsen inte tillämpas eftersom det inte blir en sammanhängande period.

4.11.2. Makar med varsin permanentbostad

Makar som har varsin permanentbostad kan ändå ansöka om bostadstillägg gemensamt. Om de ansöker gemensamt ska bostadskostnaden beräknas genom att räkna samman kostnaderna för makarnas båda bostäder och därefter tillgodoräkna var och en av makarna hälften av den sammanlagda bostadskostnaden.

Exempel

Två makar bor på skilda håll men har ansökt gemensamt om bostadstillägg. Mannens bostadskostnad är 56 000 kronor per år och kvinnans 38 400 kronor per år. Bostadskostnaden för makarnas båda bostäder är 94 400 kronor (56 000 + 38 400). Bostadskostnad för var och en av makarna beräknas till 47 200 kronor ($94\,400/2$).

4.12. Delad bostad

Pensionsmyndighetens föreskrifter (PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1) reglerar hur bostadskostnaden ska beräknas vid delad bostad.

4.12.1. Delad bostad utan avtalad hyra

I ärenden där sökanden delar bostad med någon och det inte finns någon avtalad hyra mellan de som delar bostaden fördelas bostadskostnaden lika mellan antalet boende i bostaden (21 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1).

4.12.2. Delad bostad med avtalad hyra

I ärenden där sökanden delar bostad med någon och det finns en avtalad hyra mellan parterna ska bostadskostnaden regleras enligt följande.

För sökanden som hyr ut del av sin bostad ska bostadskostnaden minskas med den avtalade hyran. Om personen inte betalar något för sitt boende, ska bostadskostnaden fördelas lika mellan antalet boende i bostaden.

För sökanden som hyr del av bostad ska bostadskostnaden utgå från avtalad hyra. Om sökanden inte betalar något för sitt boende, finns ingen bostadskostnad att lägga till grund för bostadstillägget.

Detta framgår av 21 a och b §§ PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1.

Undantag vid delad bostad med eget barn, egen förälder eller vissa andra personer

Reglerna gällande avtalad hyra vid delad bostad gäller inte om hyresförhållandet är mellan sökanden och sökandens barn eller förälder, förutsatt att båda parter bor i bostaden. Då gäller i stället reglerna om andelsberäkning. När hyresförhållandet gäller barn eller förälder till sökandens barn eller till sökandens förälder, samt partner till sökandens barn eller till sökandens förälder, ska också reglerna om andelsberäkning tillämpas under förutsättning att sökandens eget barn eller sökandens egen förälder också bor i bostaden.

Detta framgår av 21 c § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1.

Bakgrunden är att det finns skäl att anta att bostaden utnyttjas gemensamt, utan någon tydlig indelning de boende emellan när det gäller vem som disponerar vilken del av bostaden

I det fall sökanden inte betalar något för sitt boende finns ingen bostadskostnad att lägga till grund för bostadstillägget. Det finns då heller ingen grund till någon andelsberäkning.

Undantag vid påtagligt avvikande hyra

Reglerna gällande avtalad hyra vid delad bostad gäller inte om hyran är påtagligt lägre eller högre än vad som vore lika fördelning utifrån faktiska boendeförhållanden jämfört med ursprunglig bostadskostnad. Hyressättning som påtagligt avviker från vad som utifrån faktiska boendeförhållanden vore jämn fördelning av bostadskostnaden medför en risk för att bostadstillägget bidrar till bostadskostnad som rätteligen borde påföras annan än den som har rätt till förmånen. Det finns också risk att bostadstillägg eller äldreomsorgsstöd utnyttjas vid oskäligen hyressättningar som inte skulle godkännas enligt de bestämmelser som följer av lagen (2012:978) om uthyrning av egen bostad. I dessa fall ska reglerna om andelsberäkning gälla i stället för den avtalade hyran (21 d § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1).

Detta kan vara aktuellt i följande situationer:

- Sökanden hyr ut del av sin bostad till någon annan, men det är uppenbart att hyran är påtagligt lägre än vad som utifrån faktiska boendeförhållanden vore en jämn fördelning av bostadskostnaden.
- Sökanden är inneboende med en avtalad hyra, men det är uppenbart att hyran är påtagligt högre än vad som utifrån faktiska boendeförhållanden vore en jämn fördelning av bostadskostnaden.

Faktiska boendeförhållanden innebär att den boyta som den inneboende nyttjar ställs i relation till bostadens totala boyta och totala kostnad.

Om hyran i detta avseende påtagligt avviker från vad som vore en jämn fördelning av den ursprungliga bostadskostnaden mellan antalet boende i bostaden ska istället en andelsberäkning göras utifrån ursprunglig bostadskostnad. Med ursprunglig bostadskostnad menas den bostadskostnad som gäller för bostaden i sin helhet, beräknad i enlighet med bestämmelserna i PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1.

Exempel

Albert söker bostadstillägg och har en inneboende med en avtalad hyra på 500 kronor per månad. Endast dessa två personer bor i bostaden. Total bostadskostnad för bostaden beräknas till 6 000 kronor per månad.

Den avtalade hyran utreds då 500 kronor är en påtagligt låg hyra jämfört med total bostadskostnad 6 000 kronor och två personer boende i bostaden.

Exempel

Herbert söker bostadstillägg och har en inneboende som inte betalar något för sitt boende. Endast dessa två personer bor i bostaden. Total bostadskostnad för bostaden beräknas till 6 000 kronor per månad.

Bostadskostnaden fördelas genom andelsberäkning mellan de två personerna i bostaden.

Exempel

Macy söker bostadstillägg och är inneboende med en avtalad hyra på 5 000 kronor per månad. Totalt bor det sex vuxna personer i bostaden. Den totala hyran bedöms inte kunna uppgå till 30 000 kronor per månad, vilket skulle vara total bostadskostnad beräknat utifrån sökandens hyra.

Den avtalade hyran utreds då 5 000 kronor är en påtagligt hög hyra med hänsyn till antalet personer som bor i bostaden och faktiska boendeförhållanden i övrigt.

4.12.3. Hemmavarande barn eller värnpliktstjänstgöring

Av 102 kap. 24 § SFB följer att sökanden tillgodoräknas hemmavarande barns andel. Detta gäller under förutsättning att det hemmavarande barnet inte har fyllt 20 år och inte är självförsörjande. Detsamma gäller så länge barnet får förlängt barnbidrag eller studiehjälp.

För mer information om studiebidrag och studiehjälp se Centrala studiestödsnämndens webbplats.

Som hemmavarande barn räknas barn som en eller båda makarna har rättslig vårdnad om, barn som tidvis eller växelvis bor i familjen på grund av förälders vårdnad eller umgänge (oavsett var barnet är folkbokfört), barn som med socialnämndens medgivande tagits emot för stadigvarande vård och fostran i syfte att adoptera det samt barn som genom socialnämndens försorg placerats i enskilt hem, exempelvis slushem för ensamkommande barn. Allt detta framgår av 21 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1. Bor ett barn tidvis hos sökande får sökande tillgodoräknas detta barns andel av bostadskostnaden om barnet bor där minst 30 dagar per år (Riksförsäkringsverkets allmänna råd (2001:8) om bostadsbidrag till barnfamiljer och ungdomar, som tills vidare ska gälla hos Pensionsmyndigheten, så att samma tidsgräns används inom bostadstillägg som inom bostadsbidrag till barnfamiljer).

Barnet bör anses som självförsörjande när barnets årsinkomst motsvarar garantinivån för hel aktivitetsersättning för de försäkrade som inte har fyllt 21 år, se vidare avsnitt 5.6.3 *Fribelopp*. Vid beräkningen av barnets årsinkomst bör hänsyn tas till de inkomster av tjänst, näringsverksamhet och kapital samt de skattefria inkomster som ingår i beräkningen av bidragsgrundande inkomst.

Om ett barn gifter sig, kan hen i vissa fall räknas som självförsörjande även om barnet inte har någon egen inkomst och inte har fyllt 20 år. Det beror på att makarna anses ha ömsesidigt försörjningsansvar (6 kap. 2 § ÄktB). Om en av makarna har fyllt 20 år, eller är självförsörjande, räknas därmed båda makarna som självförsörjande.

Hemmavarande barn som har egna barn, har försörjningsansvar för det egna barnet. Om sökanden bor tillsammans med hemmavarande barn, som är under 20 år och ej självförsörjande, samt dennes barn, kan sökanden få tillgodoräkna sig både barnet och barnbarnets andel. Detta gäller under förutsättning att barnbarnets andre förälder inte har fyllt 20 år och inte är självförsörjande. Om den andre föräldern har fyllt 20 år eller är självförsörjande har denne försörjningsansvar för sitt barn.

Exempel

Två makar bor i en lägenhet tillsammans med en hemmavarande dotter som är 25 år. Hyran för lägenheten är 6 000 kronor. Bostadskostnaden fördelas då med $\frac{1}{3}$ av hyran på vardera maken och dottern, varför makarnas bostadskostnad uppgår till 4 000 kronor.

Exempel

Jessie bor tillsammans med sin högstestuderande dotter 19 år, som har studiemedel i form av studielån och studiebidrag. Dottern anses självförsörjande eftersom studiebidraget tillsammans med dotterns övriga inkomster överstiger garantinivån vid hel aktivitetsersättning för försäkrade under 21 år. Jessies bostadskostnad beräknas till $\frac{1}{2}$ av den totala.

Exempel

Alice och Josef bor tillsammans i en lägenhet med en hyra på 6 000 kronor. De har tillsammans tre barn, femton, sjutton och nitton år. Det äldsta barnet har börjat jobba i en skofabrik och har en månadslön på 16 700 kronor. Det bor således fem personer i lägenheten och varje boende påförs därför $\frac{1}{5}$ av hyran. Vid bestämmandet av bostadskostnaden får makarna, utöver sin egen andel, också tillgodoräkna sig de två mindre barnens andel av bostadskostnaden eller totalt $\frac{4}{5}$ av hyran.

Exempel

En familj består av en 19-årig son med hel aktivitetsersättning, förvärsarbetande föräldrar och tre minderåriga syskon utan inkomst. Om sonen ansöker om bostadstillägg ska hans del av bostadskostnaden anses utgöra $\frac{1}{6}$ av den totala bostadskostnaden.

Exempel

Dana, som får sjukersättning, delar bostad med sin dotter Johanna som är 17 år. I bostaden bor även Johannas sambo som är 19 år och deras gemensamma barn. Varken dottern Johanna eller hennes sambo är självförsörjande. Dana tillgodoräknas andelarna för Johanna och barnbarnet. Danas andel blir $\frac{3}{4}$ av bostadskostnaden.

Om sambon varit över 20 år anses sambon ha försörjningsansvaret för sitt barn. Dana hade då fått tillgodoräkna sig dotterns andel av bostadskostnaden, totalt $\frac{2}{4}$.

Exempel

Gerry har bostadstillägg och bor tillsammans med sin son och hans familj. Sonen är gift med Tove och de har ett barn som är 2 år. Sonen och Tove är båda under 20 år och är inte självförsörjande. Gerry får tillgodoräkna sig sonens och barnbarnets andelar, totalt $\frac{3}{4}$ av bostadskostnaden.

Om Tove hade varit över 20 år anses hon ha försörjningsansvaret för sin make och sitt barn. Gerry hade då fått tillgodoräkna sig $\frac{1}{4}$ av bostadskostnaden.

Exempel

En man som har allmän pension bor tillsammans med sitt barnbarn (ej fosterhemsplacerat). Barnbarnet är 18 år och inte självförsörjande. Försörjningsansvaret har barnbarnets föräldrar. Mannens andel av bostadskostnaden blir $\frac{1}{2}$.

Vid värnpliktstjänstgöring eller annan tjänstgöring inom totalförsvaret kan bostadsbidrag lämnas enligt förordningen (1995:239) om förmåner till totalförsvarspliktiga. Bostadskostnaden vid beräkning av bostadstillägg ska inte delas med den tjänstepliktige som får familjebidrag i form av bostadsbidrag (21 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1). I stället sker samordning av bidragen, se avsnitt 4.13.4 *Familjebidrag*. Om bostadstillägg betalas ut för retroaktiv tid görs däremot avdrag för vad som betalats i bostadsbidrag under samma period, se vidare avsnitt 13.1 *Avdrag för andra ersättningar*.

4.13. Samordning av bidrag för bostadskostnad

Det finns olika former av bidrag för bostadskostnad. Då bidragen täcker samma bostadskostnad sker en samordning mellan de olika bostadsbidragen.

4.13.1. Bostadsbidrag till barnfamiljer

Den som har barn under 18 år eller barn som får förlängt barnbidrag eller studiehjälp kan ha rätt till bostadsbidrag till barnfamiljer. Den som inte har bidragsberättigade barn stadigvarande boende hos sig, men som har vårdnaden om eller umgängesrätt med barn kan också ha rätt till sådant

bostadsbidrag. Även i vissa andra fall kan rätt till bostadsbidrag till barnfamiljer finnas.

Bidraget till barnfamiljer består av fyra delar; ett bidrag till bostadskostnader, ett särskilt bidrag till hemmavarande barn, ett särskilt bidrag för barn som bor växelvis och ett umgängesbidrag till den som tidvis har barn boende i sitt hem.

Den som inte har egen bostad eller inte är folkbokförd på adressen kan inte få bidrag till sina bostadskostnader. Om sökanden har hemmavarande barn kan däremot det särskilda bidraget beviljas.

Bostadsbidraget beviljas som ett preliminärt bidrag utifrån sökandens uppgifter om inkomsterna. Det slutliga bostadsbidraget bestäms i efterhand när den slutliga beskattningen är klar för det år som bidrag har betalats ut för.

- En närmare redogörelse för bostadsbidrag lämnas i Försäkringskassans vägledning 2004:10 *Bostadsbidrag till barnfamiljer och ungdomar*.

De båda bostadsbidragssystemen samordnas på så sätt att den beräknade bostadskostnaden för bostadstillägg minskas med det preliminära bostadsbidrag som betalas ut (101 kap. 9 § SFB).

Om avdrag för bostadsbidrag ska göras före eller efter andelsberäkning beror på om alla som bor i bostaden ingår i det hushåll som får bostadsbidrag eller inte.

4.13.2. Avdrag för bostadsbidrag vid fördelning av bostadskostnad

Om en eller flera personer som bor tillsammans med förmånstagaren ingår i bidragshushållet ska avdrag för preliminärt bostadsbidrag göras före fördelningen enligt reglerna om andelsberäkning (25 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1). Avdrag för preliminärt bostadsbidrag görs istället efter fördelning i det fall personerna inte ingår i bidragshushållet.

Exempel

Sam har sjukersättning och ansöker om bostadstillägg. Bostadskostnaden är 6 000 kronor per månad. Sam har två barn som båda är under 20 år och som inte är självförsörjande. Sam får bostadsbidrag med 2 000 kronor per månad.

Först görs avdrag för bostadsbidrag, $6\,000 - 2\,000 = 4\,000$ kronor per månad.

Den bostadskostnad som ligger till grund för beräkningen av Sams bostadstillägg fastställs till 4 000 kronor per månad.

Exempel

Astrid bor med sina tre barn som är 12, 14 och 19 år. Den 19-åriga sonen Jonathan har hel aktivitetsersättning. Både han och Astrid har rätt till bostadstillägg. Bostadskostnaden är 8 000 kronor per månad.

Familjen har preliminärt bostadsbidrag med 2 000 kronor per månad. Alla i familjen ingår i bidragshushållet för bostadsbidrag.

Först görs avdrag för bostadsbidrag, $8\,000 - 2\,000 = 6\,000$ kronor per månad.

Därefter fördelas bostadskostnaden mellan familjemedlemmarna. Eftersom Jonathan har hel aktivitetsersättning anses han självförsörjande. Astrid får medräkna de minderåriga barnens andelar. Den bostadskostnad som ligger till grund för hennes bostadstillägg fastställs till 4 500 kronor per månad ($6\,000 \times 3/4$). Den bostadskostnad som ligger till grund för Jonathans bostadstillägg fastställs till 1 500 kronor per månad ($6\,000 \times 1/4$).

Exempel

Jonathan är över 18 år och i föregående exempel fyller 20 år och ingår inte längre i det hushåll som får bostadsbidrag. Bostadskostnaden är 8 000 kronor per månad och det preliminära bostadsbidraget är 1 800 kronor per månad.

Astrid får medräkna de två minderåriga barnens andelar och får därför tillgodoräkna sig $3/4$ av bostadskostnaden. Därefter görs avdrag för bostadsbidraget. Den bostadskostnad som ligger till grund för hennes bostadstillägg fastställs till 4 200 kronor per månad ($(8\,000 \times 3/4) - 1\,800$). Den bostadskostnad som ligger till grund för Jonathans bostadstillägg fastställs till 2 000 kronor per månad ($8\,000 \times 1/4$).

Exempel

Kari har sjukersättning och bostadsbidrag. Hon bor tillsammans med sin dotter Lisa som är 19 år som har aktivitetsersättning och sonen Jordan som är 14 år. Alla ingår i bidragshushållet avseende bostadsbidrag. Kari har bostadsbidrag med 1 200 kronor per månad. I bostaden bor också Kari's mor Alma som har allmän pension. Kari, Lisa och Alma är berättigade till bostadstillägg. Bostadskostnaden är 10 000 kronor per månad.

Först görs en fördelning av bostadskostnaden mellan de som ingår i bidragshushållet för bostadsbidrag och de som inte ingår. Vid denna fördelning får Alma $1/4$ av bostadskostnaden. Den bostadskostnad som ligger till grund för hennes bostadstillägg är 2 500 kronor ($10\,000 \times 1/4$).

Den återstående delen av bostadskostnaden 7 500 kronor minskas med bostadsbidraget 1 200 kronor. Då återstår 6 300 kronor ($(10\,000 \times 3/4 = 7\,500) - 1\,200 = 6\,300$) som ska fördelas på de som är berättigade till bostadstillägg och ingår i bidragshushållet. Lisa får då tillgodoräkna sig 2 100 kronor av bostadskostnaden ($6\,300 \times 1/3$). Kari får medräkna Jordan och hennes del av bostadskostnaden blir då 4 200 kronor ($6\,300 \times 2/3$).

4.13.3. Bostadsbidrag till hushåll utan barn

Bostadsbidrag till hushåll utan barn kan betalas ut till den som fyllt 18 år men inte 29 år. Som förutsättning gäller att bostadstillägg inte betalas ut till den sökande eller dennes make. Samma sak gäller om bostadstillägg inte betalas ut på grund av bestämmelserna om inkomstprövning (96 kap. 11 § tredje punkten SFB). Någon samordning blir därför inte aktuell i dessa fall. Om sökande har bostadsbidrag men blir beviljad bostadstillägg ska bostadsbidrag inte längre betalas ut. Har bostadsbidrag betalats ut för tid som bostadstillägg beviljas ska avdrag göras för vad som betalats i bostadsbidrag under samma period, se vidare avsnitt 13.1 *Avdrag för andra ersättningar*.

4.13.4. Familjebidrag

Familjebidrag utges till totalförsvarspliktiga enligt förordningen (1995:239) om förmåner till totalförsvarspliktiga. Till totalförsvarspliktiga räknas bl.a. värnpliktiga och civilpliktiga i samband med grundutbildning. Familjebidrag kan lämnas i form av familjepenning, bostadsbidrag, näringsbidrag och begravningsbidrag.

Sammanbor sökande med någon som får familjebidrag i form av bostadsbidrag minskas bostadskostnaden med familjebidraget upp till ett belopp som motsvarar den tjänstepliktiges andel av bostadskostnaden (26 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1).

Exempel

Nurten bor tillsammans med sin tjänstepliktige son Thomas i en hyreslägenhet. Hyran är 4 500 kronor per månad. Tomas får familjebidrag i form av bostadsbidrag med 1 200 kronor per månad. Fördelningen av bostadskostnaden innebär att den tjänstepliktiges andel av bostadskostnaden utgör hälften eller 2 250 kronor per månad. Då familjebidraget understiger denna summa ska Nurtens bostadskostnad anses vara 3 300 kronor per månad (4 500 - 1 200).

4.13.5. Boendetillägg

Boendetillägg är ett bidrag som i vissa fall kan lämnas till den som tidigare har fått tidsbegränsad sjukersättning i maximal tid eller inte längre får aktivitetsersättning på grund av att personen fyller 30 år. Det är enbart Försäkringskassan som handlägger ärenden om boendetillägg och sådant tillägg ska inte samordnas med bostadstillägg.

- En närmare beskrivning av boendetillägg finns i Försäkringskassan vägledning 2012:3 *Boendetillägg*.

4.13.6. Övriga bidrag

Om bidrag för bostadskostnaden utges enligt:

- utländsk lagstiftning (exempelvis värmertilägg från Danmark)
- lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA)

- socialtjänstlagen (2001:453) till den som tagit emot barn för stadigvarande vård och fostran i familjehem

ska den beräknade bostadskostnaden minskas med den utbetalda ersättningen (27 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1).

Bostadskostnaden minskas först med det bostadsbidrag som betalas ut och därefter med familjebidrag och övriga bidrag samt slutligen med belopp för om sökanden eller någon annan driver näringsverksamhet i sökandens bostad, se avsnitt 4.14 *Minskning av beräknad bostadskostnad i vissa fall*.

Det kan finnas andra bidrag för bostadskostnaden, exempelvis kommunalt bostadstillägg till handikappade (KBH). Sådana bidrag ska inte minska den beräknade bostadskostnaden.

4.14. Minskning av beräknad bostadskostnad i vissa fall

Om den sökande eller någon annan driver näringsverksamhet i sökandens bostad ska den beräknade bostadskostnaden minskas. Bostadskostnaden minskas med så stor del av kostnaden som svarar mot den boyta som disponeras för näringsverksamheten i förhållande till hela bostadens yta (jämför 24 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1).

Denna bestämmelse innefattar även när sökanden hyr ut en del av sin bostad vid personlig assistans.

Exempel

Caroline bor i ett eget enfamiljshus. Bostadens yta är 160 kvadratmeter. Bostadskostnaden har beräknats till 50 000 kronor per år. Ett av husets rum disponeras för näringsverksamhet. Rummet har en yta på 40 kvadratmeter.

Boytan minskas med 40 kvadratmeter till $(160 - 40) = 120$ kvadratmeter. Den beräknade bostadskostnaden ska minskas med kostnaden för näringsverksamhetens yta till $(120/160 \times 50\,000) = 37\,500$ kronor.

Bostadskostnaden för Caroline blir 37 500 kronor per år.

5. Inkomstberäkning

Bostadstilläggets storlek är beroende av sökandens inkomster. Om sökanden är gift påverkar även makens eller makans inkomster (102 kap. 2 och 3 §§ SFB). För sambor gäller samma regler som för gifta (100 kap. 3 § SFB).

BGI och reduceringsinkomst

SFB innehåller två inkomstbegrepp, bidragsgrundande inkomst (BGI) och reduceringsinkomst.

BGI avser den sökandes samtliga inkomster som påverkar storleken på bostadstillägget. Innan framräknad BGI läggs till grund för beräkningen av bostadstillägget ska den räknas om till reduceringsinkomst. Denna omräkning innebär att inkomsterna viktas (inkomsten räknas med till 50, 80, 93 procent eller i sin helhet) och minskas med avdrag för ett så kallat fribelopp (102 kap. 2 och 3 §§, 102 kap. 16–18 §§ SFB). Se vidare under avsnitt 5.6 *Beräkning av reduceringsinkomst*.

BGI ska för gifta beräknas separat för var och en av makarna. Först vid beräkning av reduceringsinkomst räknas makarnas inkomster ihop och reduceringsinkomsten för var och en av makarna anses utgöra hälften av deras sammanlagda reduceringsinkomst. Läs mer under avsnitt 5.6.5 *Reduceringsinkomst för makar och likställda*.

BGI är summan av:

- uppskattat överskott i inkomstslaget tjänst, förutom inkomstpensionstillägg
- uppskattat överskott i inkomstslaget näringsverksamhet
- överskott i inkomstslaget kapital
- del av förmögenhet samt
- vissa andra inkomster (102 kap. 7 § SFB).

Genom hänvisningar i SFB anknyter inkomstprövningen för bostadstillägg till skatterättsliga bestämmelser om skattepliktig inkomst. Detta innebär att beräkningen av BGI utgår från sådana förvärvs- och kapitalinkomster som är skattepliktiga enligt inkomstskattelagen (IL). SFB innehåller dock en del avvikelser från IL och dessa beskrivs under respektive inkomstslag. SFB hänvisar endast till de bestämmelser i IL som avser beräkning av inkomst för respektive inkomstslag. Det innebär att hänsyn inte ska tas till allmänna avdrag vid beräkningen av BGI. Allmänna avdrag är t.ex. avdrag för premier för pensionsförsäkringar (gäller till exempel för den som har inkomst av aktiv näringsverksamhet) och periodiskt understöd till f.d. make.

Beräkning av BGI

Med BGI avses inkomst för år räknat, som någon kan antas komma att få under den närmaste tiden (102 kap. 3 § SFB). Den närmaste tiden anses normalt utgöra kommande tolv månader. Beräkningen bör återspegla sökandens ekonomiska situation under den tid hen får bostadstillägg. (Jmf prop. 2000/01:140 s. 69–71.)

Reglerna anger att bostadstillägget ska omprövas när något förhållande ändras (103 kap. 2 § SFB).

Sammantaget innebär detta att inkomster knutna till sökandens aktuella eller framtida inkomstförhållanden ska ligga till grund för beräkningen av BGI. I vissa fall kan en utbetalning som hör till ett tidigare inkomstförhållande ske inom beslutsperioden. Sådana utbetalningar bör inte ingå vid beräkning av BGI. Se även avsnitt *BGI vid tillfälliga inkomster*.

BGI vid regelbunden inkomst

Inkomstförhållanden som anses stadigvarande betraktas som regelbunden inkomst, även om inkomstens storlek varierar från månad till månad. Inkomster som är regelbundet återkommande betraktas som regelbunden inkomst, även om det inte är månatliga inkomster.

En regelbunden inkomst beräknas normalt utifrån aktuell inkomst uppräknat till en årsinkomst. Det gäller även om inkomstens storlek varierar. Om framtida förhållanden är okända får sökande göra en uppskattning utifrån de förhållanden som är kända vid tidpunkten för uppskattningen.

Om inkomsten upphör görs en omräkning av bostadstillägget. Vid ändrade inkomstförhållanden till exempel att någon med sjukpenning återgår till arbete, räknas BGI om. Se även avsnitt 10 *Omräkning av bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd*.

Exempel

Sophia uppbär hel allmän pension från maj månad. Hon ansöker om bostadstillägg från samma månad. Hon uppger att hon kommer fortsätta att arbeta tills vidare och att hon har en månadslön på 18 000 kronor.

Ansökan handläggs i oktober. Det framkommer i utredningen av ärendet att Sophia har slutat arbeta. Sista månaden för arbete var juli månad. Juli månads inkomst utbetalades i augusti. Från och med augusti månad arbetar Sophia inte längre.

Ansökan prövas från och med maj månad utifrån att arbetsinkomsten ingår i BGI med 216 000 kronor per år. Ansökan prövas från och med augusti månad utifrån en BGI utan arbetsinkomst.

Exempel

Nina ansöker om bostadstillägg från februari månad. I ansökan har hon uppgett att hon kommer fortsätta att arbeta tills vidare och har en arbetsinkomst som varierar i storlek varje månad.

Ansökan handläggs i september. Det framkommer i utredningen av ärendet att Nina har slutat arbeta. Sista månaden för arbete var maj månad. Maj månads inkomst utbetalades i juni. Från och med juni månad arbetar Nina inte längre.

Enligt utredningen var Ninas arbetsinkomst 15 000 kronor i februari, 6 000 kronor i mars, 0 kr i april och 12 000 kronor i maj.

Ansökan prövas från och med februari månad utifrån att arbetsinkomsten ingår i BGI med 99 000 kronor per år (15 000 kr + 6 000 kr + 0 kr + 12 000 kr / 4 x 12 månader). Ansökan prövas från och med juni månad utifrån en BGI utan arbetsinkomst.

Exempel

Yakoub som har hel sjukersättning ansöker om bostadstillägg från och med maj. Han skriver i sin ansökan att han har mindre inkomster på grund av sitt engagemang i olika föreningsverksamheter. Inkomsten uppskattas till totalt ca 6 000 kronor per år.

Årsinkomsten beräknas till 6 000 kronor och ingår som BGI från och med maj.

Exempel

Karl ansöker om bostadstillägg från och med april. Hans maka har en årsinkomst med 240 000 kronor, beräknat utifrån 20 000 kronor per månad. Makan har varit sjuk från sitt arbete ett fåtal dagar i juni och juli och sjukpenning har betalats ut med sammanlagt 4 000 kronor.

Årsinkomsten för maken beräknas till 240 000 kronor och ingår som BGI från och med april. Makans tillfälliga sjukskrivning föranleder ingen omräkning av BGI och sjukpenningen kommer därmed inte att påverka BGI.

BGI vid tillfälliga inkomster

Inkomstförhållanden som anses tillfälliga är dels arbetsinkomster till sökanden som har rätt till bostadstillägg genom hel allmän pension där utbetalning av arbetsinkomst sker under en begränsad tid och i förväg känd period.

Som tillfälliga inkomster räknas också andra enstaka utbetalningar sökande eller medsökande kan få. Vid tillfälliga inkomster beräknas BGI utifrån en uppskattning av den totala inkomsten under den kommande tolv månadersperioden.

Pensionsmyndigheten har i ett rättsligt ställningstagande (PRS 2015:2) beskrivit hur oregelbundna eller tillfälliga arbetsinkomster ska beräknas för sökanden som har rätt till bostadstillägg genom hel allmän pension. Årsinkomsten beräknas genom en uppskattning av verkliga arbetsinkomster för den kommande tolv månadersperioden och den ska anses jämt fördelad över hela perioden oavsett om det finns en eller flera månader utan inkomster. På detta sätt kan syftet uppnås med det fribelopp som gäller för pensionärer vid inkomst av arbete.

Exempel

Johannes har hel allmän pension och ansöker om bostadstillägg från och med maj 2023. Han skriver i sin ansökan att han tillfälligt arbetar under månaderna maj, juni, juli och september för år 2023, men att han inte kommer att arbeta mer efter det. Han kommer att tjäna 9 000 kronor per månad.

Arbetsinkomsten beräknas till 36 000 kronor och ingår som BGI från och med maj 2023 till och med april 2024.

En enstaka utbetalning till sökande eller medsökande av till exempel livränta, utländsk pension, tjänstepension, privat pension, avgångsvederlag, royalty eller ersättning från STIM ska medräknas som BGI under en tolv månadersperiod, räknat från och med den månad den enskilde erhöll utbetalningen. Detta gäller oavsett om utbetalningen sker i form av engångsutbetalning som ersätter framtida utbetalningar, eller om det är fråga om retroaktiv ersättning. Ersättningen medräknas i sin helhet även om den helt eller delvis avser tid före beslutsperioden för bostadstillägg. Om utbetalningen följs av en löpande utbetalning ska både denna och den enstaka utbetalningen räknas med vid beräkning av BGI.

Exempel

Erika har hel allmän pension och ansöker om bostadstillägg från och med oktober. Från och med oktober får hon tjänstepension som efterlevande med 1 300 kronor per månad. Hon får också en retroaktiv utbetalning av tjänstepensionen med 2 600 kronor för perioden augusti – september som utbetalas i oktober månad.

Bostadstillägg beviljas från och med oktober månad. Tjänstepensionen ingår då i BGI med 15 600 kronor per år ($1\,300 \times 12$). Den retroaktiva utbetalningen på 2 600 kronor tas med som en tillfällig inkomst i beräkningen av BGI, från och med oktober och tolv månader framåt.

Enbart det faktum att en utbetalning sker under beslutsperioden innebär inte att utbetalningen i sig som regel ska läggas till BGI. Vissa utbetalningar som sker under beslutsperioden men som är hänförliga till tid före beslutsperioden bör inte tas med vid beräkning av BGI, eller att endast en del av den retroaktiva utbetalningen bör tas med. Det är tidpunkten då inkomstförhållandena kan anses ha ändrats, som är av betydelse för hur BGI ska beräknas och det är alltid en uppskattad inkomst som någon kan antas få under den närmaste tiden som ska ligga till grund för beräkningen av BGI. Beräkningen ska återspegla sökandens ekonomiska situation under den tid hen får bostadstillägg. (Jmf prop. 2000/01:140 s. 69–71). Vissa utbetalningar bör därför inte tas med i BGI under förutsättning att de tillhör ett tidigare inkomstförhållande och helt eller delvis är en retroaktiv utbetalning, exempelvis av lön, arbetslöshetsersättning eller sjukpenning.

Exempel

Jasmin har ansökt om bostadstillägg och äldreomsorgsstöd från mars 2022. Hon tar ut hela sin allmänna pension från samma tid. Jasmin har fått en retroaktiv enstaka utbetalning av arbetslöshetskassa i mars månad. Utbetalningen avser perioden januari och februari 2022.

Den retroaktiva utbetalningen av arbetslöshetskassa tas inte med i BGI vid beräkning av bostadstillägg och äldreomsorgsstöd.

Exempel

Simon har bostadstillägg sedan oktober och har sjukersättning från samma tid. Enligt tidigare ansökan saknar maken inkomst. Simon meddelar i januari att maken nu har beviljats arbetslöshetsersättning retroaktivt från och med 1 augusti. Retroaktiv utbetalning avser perioden 1 augusti till 31 december och den retroaktiva utbetalningen görs i januari. Från och med januari får maken en löpande utbetalning av arbetslöshetsersättning.

Bostadstillägget räknas om från och med januari månad med en beräknad årsinkomst för arbetslöshetsersättning inklusive den tillfälliga inkomsten för retroaktiv tid 1 oktober – 31 december.

Exempel

Christer tar ut hel allmän pension från och med juli månad och ansöker samtidigt om bostadstillägg. Under juli månad får Christer en sista utbetalning från sitt arbete. Han arbetade sin sista dag under juni månad.

Christers retroaktiva arbetsinkomst medräknas inte vid beräkning av BGI från och med juli månad.

För mer information gällande ändrade inkomstförhållanden samt omräkning av bostadstillägg se avsnitt 10.3.2. *Ändrade inkomster*.

Retroaktiv ersättning som sökanden får från Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten kan i vissa fall omfattas av reglerna om sammanträffande av förmån enligt 107 kap. 2 § SFB. I så fall ska ersättningen inte räknas med som BGI. Om reglerna om sammanträffande av förmån inte har följts och retroaktiv ersättning därmed felaktigt har betalats ut, ska återkrav av den retroaktivt utbetalda ersättningen utredas. För mer information om avdrag, se avsnitt 13.1 *Avdrag för andra ersättningar*. En retroaktiv ersättning som inte är aktuell för avdrag enligt 107 kap. 2 § SFB, kan vara aktuell att räkna med som BGI beroende på omständigheterna i det enskilda fallet. Så kan exempelvis vara fallet om en medsökande, som inte får bostadstillägg själv, får retroaktiv ersättning från någon av myndigheterna och bostadstillägget tidigare varit beräknat utan att inkomsten varit medräknad.

5.1. Inkomstslaget tjänst

Som inkomst av tjänst vid beräkning av BGI räknas till exempel anställningsinkomst, arbetslöshetsersättning, sjukpenning som grundas på anställningsinkomst, föräldrapenning, allmän pension utom inkomstpensionstillägg, efterlevandepension, tjänstepension, avtalsgruppförsäkring (AGS), utbetalning från pensionsförsäkring, aktivitets- och sjukersättning, skattepliktig del av vårdbidrag eller omvårdnadsbidrag samt arbetsskadelivränta.

5.1.1. Disponibla inkomster

Inkomster i inkomstslaget tjänst beräknas enligt de skatterättsliga regler som anges i 10 kap. 16 § IL (102 kap. 7 § SFB). Inkomster som är tillgängliga i den mening som avses i 10 kap. 8 § IL ska räknas med i BGI även om sökande avstår från inkomsten. Om den sökande exempelvis får en tjänstepension utbetald på avi men valt att inte lösa in den är inkomsten disponibel för den sökande och därmed skattepliktig och ska alltså ingå i BGI.

5.1.2. Avdragsgilla utgifter

Det är endast överskott i inkomstslaget tjänst som tas hänsyn till vid beräkning av BGI (102 kap. 7 § SFB). Om det uppstår ett underskott anses BGI vara noll. Huvudregeln inom skatterättslig lagstiftning är att de utgifter som man har för att förvärva och bibehålla inkomster ska dras av som kostnader (12 kap. 1 § IL). Exempelvis får kostnader för resor till och från arbetet dras av om de överstiger ett visst belopp. För beräkning av vissa utgifter används schabloner. Andra utgifter beräknas till den faktiska utgiften. Mer information och aktuella belopp framgår av Skatteverkets webbplats.

5.1.3. Häktade eller intagna m.fl.

Vid beräkning av BGI bortses från sådan förändring av pensionsförmåner, aktivitets- och sjukersättning eller livränta som föranleds av att förmånstagaren är häktad, intagen i kriminalvårdsanstalt, verkställer sluten ungdomsvård eller genomgår s.k. kontraktsvård (102 kap. 20 § SFB). En nära anhörig som för sitt uppehälle är beroende av den intagne kan ha rätt att helt eller delvis få den aktivitets- eller sjukersättning som enligt ovanstående annars inte ska utges. Om den anhörige har rätt till bostadstillägg ska denna inkomst räknas med i BGI.

5.1.4. Inkomster under inkomstslaget tjänst

Nedan följer några vanligt förekommande inkomster under inkomstslaget tjänst som beaktas vid beräkning av BGI.

Pension utom inkomstpensionstillägg

Allmän pension (utom inkomstpensionstillägg), tjänstepension samt privat pension räknas med i BGI. Inkomstpensionstillägget är en del av den allmänna pensionen och räknas som inkomst av tjänst enligt IL. Enligt huvudregeln bör inkomsten egentligen påverka storleken på bostadstillägget. Av förarbeten till införandet av inkomstpensionstillägget framgår

bedömningen att det finns starka skäl till avvikelse från denna huvudregel. Den som uppbär bostadstillägg skulle annars inte få den höjning av disponibel inkomst som är syftet med inkomstpensionstillägget. (Jmf prop. 2020/21:1, Utgiftsområde 11, s. 66–67.)

Tjänstepension är en pension som arbetsgivaren har betalat in till och som vanligtvis styrs av ett kollektivavtal mellan arbetsgivare och fackförbund. Anställning inom kommun, region eller staten ger alltid tjänstepension, men det gäller inte alltid vid anställning hos privata arbetsgivare.

Privat pension är ett eget sparande som vanligtvis finns hos ett försäkringsbolag eller en bank. Privat pension från Sverige är alltid skattepliktig och räknas med i BGI.

Arbetsinkomst

Med arbetsinkomst avses lön, ersättning i pengar såsom arvode eller annan skattepliktig förmån som sökanden får som arbetstagare. Även semesterlön och semestertillägg ska inkluderas vid beräkning av årsinkomst.

Sökanden får göra avdrag för kostnader som hen har haft för inkomstens förvärvande till exempel kostnad för resor till och från arbetet.

Personalförmåner, till exempel tidningsprenumeration, förmån av fri kost eller ränterabatt, som den sökande får under sin tid som arbetstagare betraktas som arbetsinkomst. Personalförmåner som den sökande får efter att denne har avslutat sin anställning räknas som övrig inkomst av tjänst, på grund av att ersättningen inte tagits emot som arbetstagare. Detta har betydelse för beräkningen av reduceringsinkomst, läs mer under avsnitt 5.6 *Beräkning av reduceringsinkomst*.

Vid en placering i familje- eller jourhem, utgår ekonomisk ersättning från kommunen. Den ersättning som betalas ut till fosterföräldrar består av både en arvodesdel och en omkostnadsdel. Båda delarna är skattepliktiga men avdrag får göras för omkostnader som överstiger 5 000 kronor.

Bidrag för vård av anhörig i hemmet

Vissa kommuner lämnar bidrag till den som vårdar en anhörig i hemmet. Bidraget kan benämnas olika i kommunerna, till exempel anhörigbidrag eller hemvårdsbidrag. Oftast betalas bidraget till den som får vården, som i sin tur betalar till den som utför vården. Bidraget är inte skattepliktigt så länge ersättningen gäller en anhörig i gemensamt hushåll, och ska då inte medräknas som BGI. Men om bidraget betalas till person som inte hör till hushållet är ersättningen en skattepliktig inkomst av tjänst och betalningsmottagaren ska uppge bidraget som inkomst i sin inkomstdeklaration och följaktligen ska inkomsten då också räknas med som BGI.

Arbetslöshetsersättning

Om arbetslöshetsersättning betalas ut, multipliceras dagpenningen med antal ersättningsdagar, beräknat per år. Maximala antalet ersättningsdagar som en person kan få är 5 dagar per vecka eller 260 dagar per år (5 dagar x 52 veckor).

Sjukpenning

Sjukpenning betalas ut av Försäkringskassan. Årsinkomsten fastställs genom att multiplicera sjukpenning efter andel med 365 (28 kap. 10 § SFB).

Om den sökande får sjukpenning grundat på egen näringsverksamhet, räknas sjukpenningen inte som arbetsinkomst enligt 67 kap. 6 § IL.

Sjukpenningen ska alltså även i dessa fall räknas som övrig inkomst, läs vidare under avsnitt 5.6 *Beräkning av reduceringsinkomst*.

Aktivitetsstöd och utvecklingsersättning

Aktivitetsstöd betalas ut av Försäkringskassan vid deltagande i arbetsmarknadspolitiskt program som anvisats av Arbetsförmedlingen. För att få ersättning krävs att personen har fyllt 25 år eller uppfyller villkoren för att få arbetslöshetsersättning. Årsinkomsten fastställs genom att multiplicera dagpenningen med antal ersättningsdagar, beräknat per år. Har personen varierande förmåner ska personen uppskatta sin totala bruttoinkomst för den närmaste tiden för respektive inkomstslag.

Maximala antalet ersättningsdagar som en person kan få är 5 dagar per vecka eller 260 dagar per år (5 dagar x 52 veckor).

Personer som fyllt 18 år men inte 25 år och inte uppfyller villkoren för arbetslöshetsersättning kan istället få utvecklingsersättning vid deltagande i arbetsmarknadspolitiskt program. Utvecklingsersättningen är skattefri. Ersättningen finns inte med i 102 kap. 15 § SFB och påverkar därför inte BGI.

Föräldrapenning

Föräldrapenning betalas ut av Försäkringskassan till förälder eller vårdnadshavare för tid som denne är hemma med barnet istället för att arbeta, studera eller söka arbete. Årsinkomsten baseras på dagpenning och valt uttag. Bestämmelser om föräldrapenning finns i 12 kap. SFB.

Exempel

Makarna Håkan och Therese ansöker tillsammans om bostadstillägg. Håkan är 68 år och uppbär hel allmän pension. Therese tar ut hel föräldrapenning under två dagar i månaden med 250 kronor per dag. Therese får därmed 500 kronor totalt i föräldrapenning per månad.

Therese föräldrapenning beräknas till 6 000 kronor per år (250 kr/dag x valt uttag 24 dagar/år).

Krigsskadeersättning

Det finns en viss typ av ersättning, oftast benämnd krigsskadeersättning, som inte finns upptagen i IL, men som enligt andra bestämmelser är skattefria. Det gäller förordningen (1965:29) om skattefrihet för ersättning till offer för nationalsocialistisk förföljelse samt lagen (1988:1461) om skattefrihet för vissa ersättningar från Österrike. Ersättning enligt dessa författningar är alltså skattefria och ska därmed inte räknas med vid inkomstprövningen av bostadstillägg. Det finns även ersättningar som liknar krigsskadeersättningar men som har andra benämningar. Om sådana ersättningar ska räknas med i

BGI beror på om ersättningen är skattepliktig enligt IL eller inte. Som exempel kan nämnas att gottgörelseersättning från Chile inte är skattepliktig enligt IL och därför inte ska ingå som BGI (KRG 469-12). Däremot är fronttillägg från Finland att betrakta som skattepliktig enligt IL och ska därför tas med som BGI.

Omställningsstudiestöd

Omställningsstudiestöd enligt lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd består av omställningsstudiebidrag och omställningsstudielån.

Omställningsstudiestöd är ett komplement till studiemedel och får lämnas till den som är mellan 27 och 62 år, arbetat sammanlagt minst 8 år av de senaste 14 åren samt arbetat minst 12 av de senaste 24 månaderna.

Omställningsstudiebidraget är en skattepliktig inkomst i inkomstslaget tjänst och ska ingå vid beräkning av BGI.

Omställningsstudiebidraget utbetalas normalt sett under 40 veckor per år om inte extra studier är planerade. För exempel på beräkning av BGI, se avsnitt 5.2 *studiemedel*.

Omställningsstudiebidraget anses utgöra en övrig inkomst och ska tas med till 80 procent av det belopp som ingår i BGI (102 kap. 16 § SFB).

5.2. Vissa andra inkomster

Inkomster som undantas från skatteplikt ska enligt huvudregeln inte tas med vid beräkningen av BGI. Utbetalning från kapitalförsäkring är exempel på en inkomst som är skattefri och denna tas inte med i BGI.

Följande inkomster ska dock räknas med vid beräkning av BGI trots att de är skattefria (102 kap. 15 § med hänvisning till 97 kap. 13 § SFB):

- ersättning från AGS för sjukfall som inträffat före år 1991,
- studiemedel i form av studiebidrag och studiestartsstöd, utom de delar som avser tilläggsbidrag,
- skattefria stipendier till den del de överstiger 3 000 kronor per månad,
- utländska inkomster som på grund av 3 kap. 9–13 §§ IL eller skatteavtal inte ska tas upp som intäkt i något inkomstslag,
- samt etableringsersättning.

Ersättning från avtalsgruppsjukförsäkring

Avtalsgruppsjukförsäkring (AGS) är en försäkring som gäller vid sjukdom och som kompletterar ersättning i form av sjukpenning och aktivitets- eller sjukersättning från Försäkringskassan.

Belopp som utfaller på grund av AGS utgör skattepliktig intäkt om försäkringsfallet (sjukdomen) inträffat den 1 januari 1991 eller senare. Avser ersättningen försäkringsfall före 1991 är ersättningen skattefri (2 kap. 19 § lagen [1999:1230] om ikraftträdande av IL).

Även de skattefria ersättningarna från avtalsgruppsjukförsäkringar räknas med i BGI (102 kap. 15 § SFB).

Studiemedel

Studiemedel enligt studiestödslagen (1999:1395) består av studiebidrag och studielån. Studiemedel utges även i form av studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd. Studiebidrag och studiestartsstöd ska ingå vid beräkning av BGI, utom de delar som avser tilläggsbidrag (102 kap. 15 § SFB med hänvisning till 97 kap. 13 § SFB). Tilläggsbelopp lämnas till den som får studiemedel och som har vårdnad om barn. För uppgifter om belopp se Centrala studiestödsnämndens webbplats. Såvida inte extra studier är planerade utbetalas studiemedel normalt under 40 veckor per år. Beakta eventuella inkomster utöver studiemedel som också ska medräknas i BGI, då BGI alltid ska beräknas som en årsinkomst.

Exempel

Pers har ålderspension och ansöker om bostadstillägg från och med mars månad. Pers sambo Lisa studerar på heltid under vårterminen och under minst tre terminer till. Lisa får 828 kronor per vecka i studiebidrag. Uptill studierna deltidsarbetar Lisa under tre månader på sommaren och under en månad vid jul. Lönen är ca 8 000 kronor per månad.

Studiebidraget ingår som BGI med 33 120 kronor (828×40) från mars månad. Arbetsinkomsten ingår som BGI med 32 000 kronor ($8\,000 \text{ kr} \times 4$) från mars månad.

Om framtida inkomstförhållanden är okända får en uppskattning av årsinkomsten göras utifrån de förhållanden som är kända vid tidpunkten för uppskattningen, se även *BGI vid regelbunden inkomst*.

Exempel

Ariel har halv aktivitetsersättning och ansöker om bostadstillägg från och med februari. Hon studerar på halvtid till och med juni och får 423 kronor per vecka i studiebidrag. Ariel vet inte vilken inkomst hon kommer ha på halvtid efter juni månad. Hon kommer inte att fortsätta studera.

Studiebidraget ingår som BGI med 21 996 kronor (423×52) från februari månad. Bostadstillägget räknas sedan om från och med juli månad, utifrån den BGI som då ska gälla.

Stipendier

Skattefria stipendier ska räknas med i BGI till den del de överstiger 3 000 kronor per månad (102 kap. 15 § SFB). Stipendium som betalas ut vid

ett tillfälle ska anses vara jämt fördelat över de närmaste kommande tolv månaderna (KRNG 3998–1999).

Utländska inkomster

Sverige tillämpar, i likhet med många andra länder, hemvistprincipen som huvudmetod vid beskattningen. Detta innebär att den som är bosatt eller stadigvarande vistas i Sverige är obegränsat skattskyldig i Sverige för all inkomst oavsett om inkomsten förvärvats inom eller utom Sverige.

Ett sätt att undvika att inkomster beskattas både i utbetallandet och i hemvistlandet är att reglera detta genom dubbelbeskattningsavtal mellan länderna. I dubbelbeskattningsavtal regleras vilket land som har rätt att beskatta en viss typ av inkomst. Med anledning av gällande skatteavtal kan utländska inkomster komma att undantas från skatteplikt i Sverige, de betraktas dock inte som skattefria utan ska räknas med vid beräkning av BGI (102 kap. 15 § SFB).

När utländsk inkomst ingår i beräkningen av bostadstillägg ska den utländska valutan omvandlas till svenska kronor. Vilken valutakurs som ska användas samt vilket datum som ska tillämpas vid valutaomvandlingen anges närmare i Administrativa Kommissionens beslut H12.

Pensionsmyndigheten har beslutat att regleringen ska gälla analogt även för förmånerna bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd eftersom det är lämpligt att myndigheten har en enhetlig hantering av valutaomvandling gällande samtliga förmåner som myndigheten administrerar. Pensionsmyndigheten har beslutat att även tillämpa samma regler när det gäller inkomster från länder utanför EU/EES.

Den valutakurs som ska användas för pensioner från EU/EES-länder är den valutakurs som är den första i månaden som omedelbart föregår den månad då omräkning sker (detta regleras i Administrativa kommissionens beslut nr H12, punkt 3.b).

Finns inte valutakursen tillgänglig vid beräkningstidpunkten ska istället punkt 2 tillämpas. Denna punkt innebär att den valutakurs som ska användas istället får anpassas efter det datum då myndigheten utför beräkningen.

Vid valutaomvandling ska Europeiska Centralbankens valutaomvandlare användas. Saknas valutan helt i denna omvandlare ska istället Oandas valutaomvandlare användas. Detsamma gäller om det saknas uppgift i Europeiska Centralbankens valutaomvandlare för den tidpunkt som enligt de föregående styckena är rätt tidpunkt för beräkning av valutaomvandlingen.

För att den utländska pensionen ska ingå i BGI måste den anses disponibel för sökanden. Om den utländska pensionen av någon anledning inte utbetalas ska den inte ingå i beräkningen av BGI. Har utbetalning t.ex. gjorts på avi men sökande inte löser in denna anses inkomsten disponibel och ska därför ingå i BGI.

Enligt artikel 27 i det nordiska skatteavtalet (SFS 1996:1512) gäller att en medborgare i ett nordiskt land inte ska bli föremål för beskattning i ett annat nordiskt land som är mer betungande än en sådan beskattning under samma

förhållande i hemlandet. Det innebär att vissa förmåner inte är beskattningsbara i Sverige. Som exempel kan nämnas att det finska vårdbidraget för pensionstagare inte är skattepliktigt i Finland. Det är därför inte heller beskattningsbart i Sverige och ska därför inte ingå i BGI.

Etableringsersättning

Etableringsersättning kan beviljas från den 1 december 2010 enligt lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare. Lagen omfattar nyanlända i arbetsför ålder (20–64 år) som har fått uppehållstillstånd som flyktingar eller av flyktingliknande skäl samt kvotflyktingar. Personer med allmän pension eller hel aktivitets- eller sjukersättning har således inte rätt till etableringsersättning. I praktiken kommer därför etableringsersättning endast vara aktuell i de fall en nyanländ invandrare är gift eller sambo med en person som har rätt till bostadstillägg eller som beviljats partiell aktivitets- eller sjukersättning.

Etableringsersättning ska räknas med i BGI. Tillägg till etableringsersättning (etableringstillägg och bostadsersättning) ska dock inte ingå i BGI.

- Se Försäkringskassans vägledning 2010:3 *Etableringstillägg och bostadsersättning till etableringstillägg*.

Det dagbelopp som en person får multipliceras med 260 dagar.

5.3. Inkomstslag näringsverksamhet

Vid fastställandet av BGI ska ett uppskattat överskott i inkomstslaget näringsverksamhet beräknas enligt skatterättsliga bestämmelser med vissa avvikelser. Beräkningen avser framtida inkomster av näringsverksamhet som den sökande kan antas få under den närmaste tiden, vanligen den kommande tolv månadersperioden.

Utgångspunkten är de uppgifter om uppskattad inkomst som lämnas i ansökan. Till hjälp vid bedömningen kan uppgifter från föregående års deklarationer användas. Det är dock viktigt att beakta att historiska uppgifter kan skilja sig väsentligt ifrån vad som är en rättvisande bild av uppskattat överskott i näringsverksamhet för den kommande tolv månadersperioden.

Om det uppstår ett underskott ska det inte påverka beräkningen av BGI. I detta fall anses inkomst i inkomstslaget näringsverksamhet vara noll kronor. Det bör observeras att ett beräknat underskott i inkomstslaget näringsverksamhet, på grund av de resultatjusteringar som föreskrivs i 102 kap. 8 § SFB, kan övergå till ett överskott. Även i detta fall ska överskottet påverka beräkningen av BGI.

Beträffande beräkning av sjukpenning grundat på egen näringsverksamhet se 5.1.4 *Inkomster under inkomstslaget tjänst, avsnittet om sjukpenning*.

5.3.1. Resultat i inkomstslaget näringsverksamhet och bidragsgrundande inkomst

SFB innehåller två avvikelser från den skatterättsliga lagstiftningen. När BGI av näringsverksamhet ska fastställas ska överskott ökas eller underskott

minskas med vissa poster som näringsidkaren får göra avdrag för (102 kap. 8 § SFB med hänvisning till 97 kap. 4 § SFB).

Överskott ska ökas eller underskott minskas med:

- avdrag enligt 16 kap. 32 § IL för utgift för egen pension till den del som det inte överstiger ett halvt prisbasbelopp

När BGI ska fastställas ska resultatet i inkomstslaget näringsverksamhet ökas med högst ett halvt prisbasbelopp. En förutsättning är givetvis att näringsidkaren räknar med att under den kommande perioden göra avsättningen för egna pensionskostnader.

Överskott ska ökas eller underskott minskas med:

- avdrag för underskott från tidigare beskattningsår enligt 40 kap. IL.

En näringsidkare som får underskott i sin verksamhet kan utnyttja det i skattehänseende ett senare år när ett överskott uppstår. Skatten blir lägre det år underskottet utnyttjas därför att näringsidkaren då har rätt att minska inkomsten med underskottet från tidigare år. Eftersom avsikten är att bostadstillägg ska beräknas enligt de aktuella inkomstförhållandena så ska vid fastställande av BGI resultatet i inkomstslaget näringsverksamhet ökas med avdrag för underskott från tidigare år (prop. 2000/01:140 s 64).

Exempel

Resultat av verksamheten	110 000 kronor
Outnyttjat underskott från tidigare år	- 10 000 kronor
Överskott	100 000 kronor
Årets beräknade avdrag för egenavgifter (max 25 % av ovanstående överskott)	- 25 000 kronor
Överskott	75 000 kronor

BGI fastställs i detta fall till 85 000 kronor (75 000 + 10 000).

5.3.2. Räntefördelning

Räntefördelningen påverkar både inkomstslaget näringsverksamhet och inkomstslaget kapital. Det är fråga om i vilket inkomstslag som inkomsten ska beskattas. Räntefördelning innebär att en enskild näringsidkare delar upp sin inkomst i två delar. Den ena delen av inkomsten beskattas i inkomstslaget kapital där skattesatsen är 30 procent och den andra delen beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet där skattesatsen kan vara högre. Reglerna om räntefördelning finns i 33 kap. IL. Räntefördelningen kan vara positiv eller negativ.

När det gäller BGI tas inkomst av näringsverksamhet upp för kommande år och inkomsten av kapital för föregående år.

Positiv räntefördelning

Positiv räntefördelning är frivillig och får göras om det finns ett positivt kapitalunderlag i näringsverksamheten på mer än 50 000 kronor. Denna fördelning innebär att en näringsidkare har möjlighet att beräkna en viss ränta på kapitalet och flytta motsvarande belopp från inkomsten i näringsverksamheten till inkomst av kapital (33 kap. 2–4 §§ IL).

Exempel

Anders har inkomst av näringsverksamhet på 200 000 kronor och ingen kapitalinkomst. Han har ett positivt kapitalunderlag som gör det möjligt för honom att föra över 70 000 kronor från näringsverksamheten till inkomst av kapital.

Transaktionen framgår av NE-blanketten ”Positiv räntefördelning” där Anders angett 70 000 kronor och av Inkomstdeklaration 1 avsnitt ”Räntefördelning” där Anders i ruta ”Positiv räntefördelning” fört in motsvarande belopp.

Anders inkomst av näringsverksamhet uppgår till 130 000 kronor och hans kapitalinkomst till 70 000 kronor.

Negativ räntefördelning

Negativ räntefördelning är obligatorisk och tillämpas när nettoskulden i verksamheten är mer än 50 000 kronor. Syftet med negativ räntefördelning är att hindra att man drar av privata utgiftsräntor i näringsverksamhet istället för i inkomstslaget kapital. Inkomsten av näringsverksamheten ökas med en schablonmässigt uträknad kostnadsränta och inkomst av kapital minskas med samma belopp (33 kap. 2–4 §§ IL).

Exempel

Om Anders, i föregående exempel, istället för ett positivt kapitalunderlag hade haft ett negativt kapitalunderlag som ger en kostnadsränta på 70 000 kronor och som ska föras från inkomst av kapital till inkomst av näringsverksamhet anger han på Inkomstdeklaration 1 avsnitt ”Räntefördelning” 70 000 kronor i ruta ”negativ räntefördelning”. Motsvarande belopp för han in på NE-blanketten i ruta ”negativ räntefördelning”.

5.3.3. Periodiseringsfond och expansionsfond

Periodiseringsfond och expansionsfond ger näringsidkare möjlighet att jämna ut resultatet av näringsverksamheten mellan olika år och få en jämnare beskattning. Skatteverkets regler för avdrag och återförda avdrag till periodiseringsfond och expansionsfond framgår av 30 och 34 kap. IL.

5.3.4. Skogskonto

En enskild näringsidkare som har intäkt av skogsbruk (skogsintäkt) får göra avdrag för belopp som sätts in på ett särskilt bankkonto (skogskonto eller skogsskadekonto). Detta framgår av 21 kap. 21 § IL. Innan denna insättning görs finns intäkten från skogsförsäljningen oftast på ett skogslikvidkonto.

Kapitalbelopp på skogskonto och skogslikvidkonto ska inte räknas med som förmögenhet vid fastställande av BGI eftersom inkomsten ingår i näringsverksamheten.

5.3.5. Olika former av näringsverksamhet

Med näringsverksamhet avses förvärvsverksamhet som bedrivs yrkesmässigt och självständigt. Kravet på yrkesmässighet innebär att verksamheten ska bedrivas varaktigt och i vinstsyfte. Innehav av näringsfastighet, näringsbostadsrätt samt avverkningsrätt till skog räknas alltid som näringsverksamhet (13 kap. 1 § IL).

Näringsverksamhet kan vara aktiv eller passiv. Verksamheten anses vara aktiv om den skattskyldige arbetar i verksamheten i inte oväsentlig omfattning, vilket normalt innebär minst en tredjedel av normal arbetstid. Oavsett om näringsverksamheten bedrivs aktivt eller passivt ska överskottet i verksamheten räknas med i BGI.

Näringsverksamhet kan bedrivas i form av bland annat enskild firma, handelsbolag eller aktiebolag. Vid enskild firma och handelsbolag är den person som bedriver verksamheten skattskyldig för inkomst av näringsverksamhet. För aktiebolag gäller att aktiebolaget är skattskyldigt för näringsverksamheten, medan delägarna blir beskattade i inkomstslaget tjänst för lön.

Om en person bedriver två verksamheter, den ena i form av enskild näringsverksamhet och den andra i form av handelsbolag hänförs inkomsterna alltid till två olika förvärvskällor. Det har betydelse om en förvärvskälla har överskott och en annan förvärvskälla har underskott. Man kan inte kvitta ett underskott i en förvärvskälla mot ett överskott i en annan förvärvskälla. Underskott i en förvärvskälla kan däremot sparas för att kvitta det mot ett eventuellt överskott som uppstår i samma förvärvskälla under kommande år.

5.4. Inkomstslag kapital

Vid fastställande av BGI beräknas överskott i inkomstslaget kapital utifrån de uppgifter som har legat till grund för Skatteverkets beslut om slutlig skatt, för senast möjliga beskattningsår, som har fattats närmast före den första månad som prövningen av bostadstillägget avser (102 kap. 7 § 3 SFB).

Detta innebär att det är inkomst av kapital så som den fastställts i beslut om slutlig skatt som ska ligga till grund för beräkning av överskott i inkomstslaget kapital (jfr prop. 2016/17:152 s.16–18).

Om Skatteverket har fattat ett nytt beslut om slutlig skatt, t.ex. efter omprövning, behöver sökanden själv anmäla den ändrade kapitalinkomsten till Pensionsmyndigheten eller Försäkringskassan (prop. 2016/17:152 s. 18). En ändring prövas då enligt 113 kap. 3 § SFB.

5.4.1. Överskott i inkomstslaget kapital vid beräkning av BGI

Till inkomstslaget kapital räknas inkomster och utgifter på grund av innehav av tillgångar respektive skulder. Även kapitalvinster och kapitalförluster räknas till inkomstslaget kapital (41 kap. 1 § IL). Inkomster efter avdrag för utgifter ger ett beräknat överskott eller underskott i inkomstslaget.

Det inkomstskattemässiga överskottet, utifrån Skatteverkets beslut om slutlig skatt, ska vid beräkning av BGI justeras enligt bestämmelserna i 97 kap. 5 § SFB (102 kap. 7 och 9 §§ SFB).

Avdrag som medges

Av 97 kap. 5 § SFB framgår att vid beräkning av överskott bortses från gjorda avdrag i inkomstslaget förutom:

- avdrag för kapitalförluster till den del de motsvarar kapitalvinster som har tagits upp som intäkter,
- avdrag för uppskovsbelopp,
- avdrag för negativ räntefördelning.

Detta innebär att gjorda avdrag för utgiftsränta, tomträttsavgäld, förvaltningsutgifter, investeraravdrag samt avdrag för kapitalförluster till den del de överstiger kapitalvinster inte får kvittas mot andra inkomster vid beräkning av bidragsgrundande inkomst. Underlag för beräkning av bidragsgrundande inkomst kan heller aldrig vara mindre än 0 kronor. Förlust eller underskott som inte har kunnat utnyttjas mot vinst eller överskott kan inte tillgodoräknas vid beräkning av bostadstillägg.

Schablonintäkter ingår inte i beräkningen

Av 97 kap. 5 § SFB framgår att schablonintäkter inte ska ingå i beräkningen av överskott i inkomstslaget kapital. Det innebär att om överskott uppkommer vid beräkningen minskas det med eventuella schablonintäkter.

För mer information se avsnitt 10 *Omräkning av bostadstillägg och äldreomsorgsstöd*.

Exempel

Vid fastställande av BGI ska resultatet i inkomstslaget kapital enligt nedan beräknas till 13 500 kronor ($15\,000 + 2\,500 - 4\,000$).

Inkomstränta	+ 15 000 kronor
Överskott vid uthyrning av privatbostad	+ 2 500 kronor
Schablonintäkt	+ 1 000 kronor
Avdrag för utgiftsränta	- 5 000 kronor

Avdrag för förvaltningsutgifter	- 2 000 kronor
Negativ räntefördelning	- 4 000 kronor
Kapitalförlust	- 3 000 kronor
Resultat i inkomstslaget kapital enligt skatterättsliga regler	= 4 500 kronor

5.4.2. Mer om kapitalinkomster

För att beräkna överskott i inkomstslaget kapital vid beräkning av BGI gäller bestämmelserna enligt föregående avsnitt 5.4.1. *Beräkning av överskott i inkomstslaget kapital vid beräkning av BGI.*

I detta avsnitt finns en översiktlig redogörelse för vad som räknas som kapitalinkomst och begränsad information om hur dessa beräknas enligt inkomstskattelagen. För mer information, se Skatteverkets webbplats.

Exempel på vad som räknas som kapitalinkomst är:

- ränta på bankmedel, obligationer och andra fordringar,
- utdelning på aktier och andelar,
- ersättning vid uthyrning av privatbostad samt
- kapitalvinst vid försäljning av fastighet, bostadsrätt, aktier, andelar i aktiefonder eller blandfonder och lös egendom.

Redovisning av kapitalvinster och kapitalförluster sker för det år egendomen har avyttrats. Detta gäller oavsett om betalningen har skett under året eller inte (44 kap. 26 § IL).

Vid avyttring av fastighet är det datumet för undertecknandet av köpekontraktet som är avgörande för vilket beskattningsår kapitalinkomsten ska deklarerar. Det datum då köparen söker och beviljas lagfart för förvärvet har alltså ingen betydelse för bedömningen av när en fastighet har avyttrats. Lagfart är en formell registrering av ett gjort förvärv och innebär inte att förvärvet först då blir ”giltigt”.

Vid beräkning av kapitalinkomst för enmansdödsbo där egendomen ägts av avliden make eller maka är det avgörande för om kapitalinkomsten ska räknas med i BGI om försäljningen skett före eller efter arvsskiftet. Uppkom kapitalinkomsten före arvsskiftet är det dödsboet som redovisar räntor, utdelningar och försäljning av tillgångar. Uppkom kapitalinkomsten efter skiftet är det den enskildes kapitalinkomst och räknas då med i den sökandes BGI.

Reglerna om beräkning av intäkter och kostnader i inkomstslaget kapital finns i 41–55 kap. IL. Mer information och aktuella belopp framgår av Skatteverkets webbplats. Nedan följer en redogörelse för olika inkomstslag.

Ränta och utdelning

Vid beräkning av överskottet sägs i 42 kap. 1 § IL att ränteinkomster ska räknas med om inte något annat anges i kapitlet eller i 8 kap. IL. Det sistnämnda kapitlet handlar om skattefria inkomster. Av 8 kap. 8 § IL framgår att räntor som inte anges i kontrolluppgifter är skattefria förutsatt att de inte sammanlagt uppgår till 500 kronor.

Räntor behöver inte anges i kontrolluppgift om de understiger 100 kronor per utbetalare, enligt bestämmelserna i 17 kap. 4 § 1 och 2 Skatteförfarandelagen (2011:1244). Sådana skattefria räntor, som inte anges i kontrolluppgifter och som sammanlagt understiger 500 kronor, ska inte ingå i överskott som räknas med som BGI. Däremot är sammanlagda räntor som uppgår till minst 500 kronor alltså skattepliktiga och ska därmed ingå i överskott som räknas med som BGI från första kronan. Utdelning på aktier och andelar omfattas inte av nämnda bestämmelse utan är skattepliktiga i sin helhet.

Förmånsvärdet på en oäkta bostadsrätt räknas som utdelning och beskattas därmed i inkomstslaget kapital.

Schablonintäkt

Schablonintäkt vid uppskovsbelopp motsvaras inte av någon faktisk inkomst, utan är en skattemässig justering. Läs mer om uppskov under rubrik kapitalvinster, sista stycket.

Investeringssparkonto är en sparform som infördes den 1 januari 2012 och som får konsekvenser för bostadstillägget från år 2013. Tillgångarna som finns på kontot schablonbeskattas vilket innebär att värdet av tillgångarna årligen beskattas oavsett om innehavaren av kontot gör vinst eller förlust på tillgångarna på kontot. Ränta, utdelning eller annan avkastning samt kapitalvinst eller kapitalförlust redovisas inte i deklarationen utan istället tas en schablonintäkt av tillgångarna upp.

Investeringsfonder schablonbeskattas från och med den 1 januari 2012 genom att en schablonintäkt på fondandelar tas upp till beskattning. Utdelning från denna typ av fond samt kapitalvinst eller kapitalförlust av fondandelar är dock inte schablonintäkter.

Ersättning vid uthyrning av privatbostad

Som inkomst vid uthyrning av privatbostad räknas ersättningar som härrör från uthyrning av privatbostadsfastighet, privatbostadsrätt och hyresrättslägenhet (42 kap. 30 § IL).

Från hyresintäkter får göras ett schablonavdrag för varje privatbostad. Det schablonbelopp som används avser året före ansökan om bostadstillägg. Aktuellt schablonbelopp finns på Skatteverkets webbplats, där det även finns information om vilka ytterligare avdrag som medges.

Kapitalvinster

Till inkomst av kapital hänförs vinst vid icke yrkesmässig avyttring av tillgångar. Med avyttring av tillgångar avses försäljning, byte och liknande överlåtelse av tillgångar.

Kapitalvinsten utgör skillnaden mellan ersättningen för den avyttrade tillgången minskad med utgifterna för avyttringen och omkostnadsbeloppet. Med omkostnadsbelopp avses utgifterna för anskaffning ökade med utgifter för förbättring (44 kap. 13 och 14 § IL).

5.5. Förmögenhetstillägg

Vid fastställande av BGI ska hänsyn även tas till den förmögenhet som den sökande och hans make äger (102 kap. 7 § SFB). Ett tillägg till BGI ska göras med 15 procent av den sammanlagda förmögenhet som överstiger 100 000 kronor för den som är ogift och 200 000 kronor för makar (102 kap. 11 § SFB). För sambor görs beräkning på samma sätt som för gifta.

Förmögenheten ska beräknas per den 31 december året före det år ansökan om bostadstillägg görs (102 kap. 10 § SFB).

Vid omräkning av BGI som inte omfattas av 103 kap. 3 § SFB ska förmögenheten beräknas på förhållandet året före det år som omprövning av bostadstillägg avser (102 kap. 7 § p 4 och 10 § SFB). Bestämmelsen i 103 kap. 3 § SFB avser förmåner som betalas ut av Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten, utländsk pension, avtalspension eller motsvarande ersättning som följer av kollektivavtal samt taxeringsvärde för annan fastighet.

Förmögenheten beräknas enligt bestämmelserna i lagen (2009:1053) om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner (FöL). Förmögenheten utgörs av värdet av tillgångar efter avdrag för skulder (3 § FöL).

5.5.1. Tillgångar

Tillgångar som ska ingå i prövningen av rätt till bostadstillägg anges i 4 § FöL:

- privatbostadsfastighet och privatbostadsrätt
- livförsäkring med undantag för pensionsförsäkringar samt livförsäkring som enbart avser olycks- eller sjukdomsfall eller dödsfall senast vid 70 års ålder och som inte är återköpsbar
- marknadsnoterade delägarätter eller fordringsrätter
- kontanta medel och kontobehållning, med undantag för behållning på pensionssparkonto, till den del värdet av dessa tillgångar sammanlagt överstiger 25 000 kronor
- fordran i pengar och liknande betalningsmedel.

Regler för värdering av tillgångar finns i 7–10 §§ FöL och förklaras närmare under respektive rubrik för varje typ av tillgång.

Även tillgångar som är bundna och alltså inte kan disponeras av sökanden ska tas med vid beräkningen av BGI (KRSU 3809–08).

Särskilda lagar anger att avdrag ska göras för tillgångar i fall rörande sterilisering, könstillhörighet, neurosedynskadade samt vid övergrepp eller försummelse i samhällsvården. Se vidare under avsnitt *Avdrag för tillgångar som inte ska beaktas*.

Undantag för permanentbostad

Av 5 § FöL framgår att privatbostadsfastighet och privatbostadsrätt inte ska räknas som tillgång om den utgör den sökandes permanentbostad. I sådana fall bortses också från skulder med säkerhet i bostaden. Av en dom från Högsta förvaltningsdomstolen (HFD 2022 not 15) gäller undantaget om privatbostadsfastigheten eller privatbostadsrätten utgjorde den försäkrades permanentbostad per den 31 december året före det år som rätten till bostadstillägg prövas. Det är således det förhållande som gällde per den 31 december som är avgörande för huruvida en privatbostadsfastighet/privatbostadsrätt ska ingå som förmögenhet vid prövning av bostadstillägg. Detta innebär att förändringar som inträffat efter den 31 december beaktas först vid nästkommande årsskifte.

Av 5 § FöL framgår vidare att om den sökande har sin bostad i särskild boendeform ska privatbostadsfastighet och privatbostadsrätt inte räknas med som tillgång om den utgör permanentbostad för den sökandes make eller maka per den 31 december. Detsamma gäller för skulder med säkerhet i sådan tillgång.

Exempel

Lukas söker bostadstillägg för hyrd bostad från september 2022. Lukas flyttade till hyresbostaden den 1 september 2022. Lukas ägde en privatbostadsrätt per den 31 december 2021. Bostadsrätten var Lukas permanentbostad per den 31 december 2021.

Bostadsrätten tas inte med som tillgång vid beräkning av Lukas förmögenhet avseende bostadstillägg.

Exempel

Linda söker bostadstillägg för sin sommarstuga från mars 2022. Linda flyttade permanent till privatbostadsfastigheten den 1 mars 2022. Linda ägde fastigheten per den 31 december 2021 men det var inte Lindas permanentbostad den 31 december 2021.

Fastigheten ska tas med som tillgång vid beräkning av Lindas förmögenhet avseende bostadstillägg.

Privatbostadsfastighet och privatbostadsrätt

För att en fastighet ska klassificeras som privatbostadsfastighet ska två förutsättningar vara uppfyllda.

1. Det ska vara fråga om ett småhus, en ägarlägenhet eller tomtmark.
2. Småhuset eller ägarlägenheten ska vara en privatbostad. För att tomtmark ska utgöra privatbostadsfastighet ska avsikten vara att marken ska bebyggas med en privatbostad.

Fastigheter som inte uppfyller dessa krav är näringsfastigheter. Bestämmelser om privatbostad, privatbostadsfastighet och näringsfastighet

finns i 2 kap. 8, 13 samt 14 §§ IL. Innehav av näringsfastighet tas inte upp som förmögenhet oavsett om fastigheten används för faktisk näringsverksamhet eller inte. Enbart privatbostadsfastighet räknas som förmögenhet (4 § FöL).

Ett småhus eller ägarlägenhet som används som privatbostad av ägaren eller närstående är en privatbostadsfastighet. Detta innebär att en privatbostad som hyrs ut till utomstående hela året och som därmed inte används av ägaren eller närstående under någon del av året eller de närmaste åren inte är att räkna som en privatbostadsfastighet. Småhuset eller ägarlägenheten är därmed att räkna som en näringsfastighet. Av RÅ 1998 not 38 framgår att en fritidsfastighet som lämnats för uthyrning 50 veckor om året och som för övrigt används för ägarens eget boende utgör privatbostad för ägaren. Fritidsfastigheten är i detta fall därmed att betrakta som tillgång. Detta under förutsättning att den under någon del av året eller de närmaste åren används av ägaren eller närstående. Det finns inget krav att det egna användandet måste omfatta viss minsta tidsrymd. Detta gäller när fastigheten *tidsmässigt* används till olika ändamål.

En annan fråga är om fastigheten *till ytan* används till olika ändamål. Ett småhus som till övervägande del, mer än 50 procent av totala boytan, används eller är avsett att användas av ägaren eller någon närstående till denne för permanent boende eller fritidsboende anses som privatbostad.

Med närstående menas ägarens make eller maka, registrerad partner, föräldrar, mor- och farföräldrar, barn, barnbarn och deras makar samt syskon och deras makar, barn och barnbarn. Dessutom avses dödsbo som ägaren eller någon av nämnda personer är delägare i. Med make eller maka jämställs sambo som ägaren har eller har haft gemensamma barn med eller om de tidigare har varit gifta med varandra. Fosterbarn och styvbarn räknas som barn (2 kap. 20–22 §§ IL).

Exempel

Fatima och Angela bor i ett småhus och söker bostadstillägg. De har också en fritidsfastighet som de bor i ca 14 dagar om året. Den övriga tiden hyr de ut fritidsfastigheten till studerande. Fritidsfastigheten ska tas med som tillgång vid beräkning av Fatimas och Angelas förmögenhet avseende bostadstillägg.

Sökandens permanentbostad är inte att räkna som tillgång förutsatt att den utgjorde permanentbostad den 31 december året före det år prövning om bostadstillägg görs. Om det på en fastighet finns två eller flera hus kan i normalfallet endast ett av dessa vara permanentbostad. Av en dom från Högsta Förvaltningsdomstolen (HFD 2017 ref. 43) framgår följande. Enbart utgifter som direkt kan knytas till sökandens bostad kan räknas som bostadskostnad. En byggnad på samma fastighet som därmed inte kan anses utgöra permanentbostad för sökanden är följaktligen att räkna som förmögenhet, förutsatt att byggnaden kan disponeras för eget bruk av sökanden eller närstående. Undantaget för permanentbostad vid beräkning av

förmögenhet ska tillämpas restriktivt eftersom bostadstillägget är ett individinriktat grundskydd.

Tomtmark som tillhör permanentbostaden räknas inte heller som tillgång. Annan obebyggd tomtmark räknas som tillgång om den avses att bebyggas och därmed är en privatbostadsfastighet. Se även Pensionsmyndighetens rättsliga ställningstagande PRS 2022–2.

Privatbostadsfastighet som ska räknas som tillgång ska tas upp till taxeringsvärdet. Innehas fastigheten med tomträtt ska taxeringsvärdet på byggnaden tas med som tillgång. För bostäder på ofri grund ska byggnadens taxeringsvärde tas upp som tillgång. Om bostaden saknar taxeringsvärde anses den inte utgöra sådan tillgång som ska räknas med som förmögenhet. För fastighet utomlands beräknas värdet till 75 procent av marknadsvärdet.

Om en fastighet byter ägare på grund av köp eller gåva övergår äganderätten till den nye ägaren vid den tidpunkt som avtalats i köpe- eller gåvoavtalet (exempelvis tillträdesdagen). Finns det ingen avtalad tidpunkt anses äganderätten övergå till köparen samma datum som avtalet är undertecknat. Denna regel gäller bara fast egendom.

Särskilt om privatbostadsrätt

Privatbostadsrätt ska tas upp till ett värde som motsvarar medlemmens eller delägarans andel i föreningen eller bolagets behållna förmögenhet beräknad med utgångspunkt i fastighetens taxeringsvärde och med hänsyn till föreningens eller bolagets övriga tillgångar och skulder. Med övriga tillgångar och skulder avses anläggnings- och omsättningstillgångar, respektive lång- och kortfristiga skulder. Förmögenhetsvärdet på en privat bostadsrätt beräknas utifrån uppgifterna i den av bostadsrättsföreningen senast upprättade årsredovisning. Årsredovisningen innehåller bland annat en balansräkning som visar föreningens samtliga tillgångar och skulder på balansdagen vilket oftast är räkenskapsårets sista dag, det vill säga den 31 december. Ett tillgångsvärde i form av bostadsrätt beräknas enligt följande: sökandens andel i föreningen x (fastighetens taxeringsvärde + föreningens övriga tillgångar - föreningens skulder).

Exempel

Matilda ansöker om bostadstillägg från och med april 2022. Matilda flyttade från sin bostadsrätt till sin hyresrätt den 1 november 2021. Bostadsrätten såldes den 3 februari 2022. Matildas bidragsgrundande förmögenhet ska beräknas per den 31 december före det år ansökan görs. Matilda ägde bostadsrätten den 31 december, men den var inte hennes permanentbostad då.

Beräknat förmögenhetsvärde för privatbostadsrätten tas upp vid beräkning av förmögenhet.

Om en bostadsrätt byter ägare på grund av köp eller gåva övergår äganderätten det datum som köpekontraktet undertecknats, förutsatt att

bostadsrättsföreningen underrättats och godkänt köparen. Detta gäller oavsett eventuella villkor i avtalet om tillträde. Om ägarbytet för bostadsrätten övergår i samband med ett årsskifte, det vill säga att köpekontraktet har undertecknats före årsskiftet men tillträdet sker först efter, får detta betydelse för beräkningen av förmögenhet vid bostadstillägg. Den som sålt bostadsrätten äger köpeskillingsfordran som tillgång och eventuellt lån för bostadsrätten som skuld. Köparen tar istället upp innehav av bostadsrätten per dagen för köpekontraktet som tillgång och köpeskillingen som en skuld. Detta följer av att en bostadsrätt är lös egendom (köplagen [1990:931]). I bostadsrättslagen finns vissa formkrav för överlåtelse. Utöver detta är det fritt för parterna att inbördes avtala om övriga villkor för överlåtelsen (6 kap. 4 § bostadsrättslagen [1990:614]). *Se även Skatteverkets ställningstagande Förmögenhetsbeskattning - Äganderättsklausul vid överlåtelse av bostadsrätt (dnr. 130 8317-05/111).*

Reglerna om undantag för permanentbostad ska alltid beaktas vid beräkning av förmögenhet för bostadstillägg.

Livförsäkring såsom kapitalförsäkring m.m.

Värdet av kapitalförsäkring och kapitalpensionsförsäkring tas upp som tillgång. Kapitalförsäkring är en form av livförsäkring. Livförsäkring ska tas upp till sitt på försäkringstekniska beräkningsgrunder framräknade återköpsvärde med tillägg för beräknad upplupen andel i livförsäkringens överskott (8 § FöL). Under perioden januari 2005 till 2 februari 2007 gick det att teckna s.k. kapitalpension. Denna är att betrakta som en kapitalförsäkring (58 kap. 2 § andra stycket andra meningen IL). Kapitalförsäkring som tecknats av annan än sökande där sökande är förmånstagare tas upp som förmögenhet från och med året efter det år försäkringstagaren avlidit. Ersättning som betalas ut på grund av kapitalförsäkring eller kapitalpensionsförsäkring är skattefri och tas inte upp som inkomst vid beräkning av bostadstillägg.

Värdet på privat pensionsförsäkring tas inte upp som förmögenhet (4 § FöL). Däremot tas de skattepliktiga utbetalningarna upp som inkomst.

Marknadsnoterade delägarätter eller fordringsrätter

Marknadsnoterade delägarätter och fordringsrätter, dvs. aktier, fondandelar, obligationer och liknande värdepapper, ska tas upp till 80 procent av marknadsvärdet. Fondandelar kan vara placerade i aktiefonder, blandfonder eller räntefonder. Saknas uppgift om marknadsvärde per den 31 december året före ansökan görs eller anmälan avser sker värderingen utifrån närmast kända kurs. Innehav av icke marknadsnoterade delägarätter, exempelvis andel i en ekonomisk förening såsom ett vindkraftverk, tas inte upp som förmögenhet med anledning av att styrelsen måste godkänna nya medlemmar och att handel på en reglerad marknad därmed är förbjuden.

Innestående andelar i resultatandelsstiftelse tas inte upp som tillgång när förmögenheten beräknas. Däremot ingår utbetalning från resultatandelsstiftelse i BGI.

Kontanta medel och kontobehållning

Tillgångar på investeringssparkonto ska ingå i beräkningen av sökandens förmögenhet. Tillgångarna på kontot kan avse såväl kontanta medel som värdepapper. Om fördelningen mellan kontanta medel och värdepapper framgår av uppgifter från banken används denna fördelning.

När det gäller assistansersättning framgår av 51 kap. 20 § SFB att den ersättningsberättigade utan uppmaning ska betala tillbaka sådan ersättning som inte har använts för köp av personlig assistans eller för kostnader för personliga assistenter. Av detta följer att någon möjlighet för assistansberättigade att få ett överskott av assistansersättning inte längre finns varför behållning på ett bankkonto som motsvaras av ett belopp som ska återbetalas i samband med slutavräkning av assistansersättningen inte ska medräknas i BGI (KRSU 1548–11).

Fordran i pengar och liknande betalningsmedel

Fordringar i pengar och liknande betalningsmedel ska tas upp till sitt nominella belopp med tillägg för förfallen ränta.

Avdrag för tillgångar som inte ska beaktas

Utöver bestämmelserna i FöL finns det fyra andra lagar som har betydelse för tillämpningen av 102 kap. 10 och 11 §§ SFB. För dessa lagar gäller att avdrag för tillgångar som inte ska anses som förmögenhet görs efter att förmögenhet enligt SFB och FöL räknats fram.

För den som har fått ersättning enligt lagen (1999:332) om ersättning till steriliserade i vissa fall gäller följande. Vid beräkning av bostadstillägg bortses från tillgångar i form av förmögenhet till ett belopp av 175 000 kronor (3 a § ovan angivna lag).

För den som har fått ersättning enligt lagen (2018:162) om statlig ersättning till personer som har fått ändrad könstillhörighet fastställd i vissa fall gäller följande. Vid beräkning av bostadstillägg bortses från tillgångar i form av förmögenhet till ett belopp av 225 000 kronor (2 § ovan angivna lag).

I 2 § lagen (2005:466) om beräkning av inkomstprövade socialförsäkringsförmåner m.m. för neurosedynskadade anges att den som enligt regeringsbeslut fått ersättning för fosterskador som antas orsakade av vissa läkemedel ska tillgångar uppgående till 500 000 kronor inte anses som förmögenhet och inte beaktas vid beräkning av förmögenhetstillägget för bostadstillägg.

Enligt 16 § lagen (2012:663) om ersättning på grund av övergrepp eller försummelse i samhällsvården av barn och unga i vissa fall ska ersättningen på 250 000 kronor inte anses som förmögenhet och inte beaktas vid beräkningen av BGI. Det innebär att tillgångar upp till 250 000 kronor bortses ifrån vid beräkning av förmögenhetstillägget.

5.5.2. Skulder

Vid beräkning av förmögenhet ska skulder per den 31 december året före ansökan dras av från värdet av tillgångarna. Vid omräkning av BGI som inte omfattas av 103 kap. 3 § SFB ska förmögenheten beräknas på förhållandet

året före det år som omprövning av bostadstillägget avser (102 kap. 7 § p 4 och 10 § SFB). Detta gäller dock inte skulder som hänförs till näringsverksamhet eller skulder med säkerhet i permanentbostaden. I vissa fall kan emellertid en skuld avse bolån för en fastighet/bostadsrätt som betraktas både som nuvarande permanentbostad och som förmögenhet. Se även avsnitt 5.5.1 *tillgångar* gällande undantag för permanentbostad.

I de fall en skuld avser lån för en fastighet som består av både en permanentbostad och andra privata hus eller markområden är det endast den del av skulden som inte faller på permanentbostaden som ska reducera förmögenheten. Fördelningen av skulder sker utifrån taxeringsvärdet för annan fastighet och hela fastighetens taxeringsvärde, se avsnitt 4.5.1.

Räntekostnad.

Något avdrag medges till exempel inte för skulder som är hänförliga till tillgångar i näringsverksamhet eftersom dessa tillgångar inte tas med i förmögenheten vid prövningen av rätten till bostadstillägg. Har sökande gjort en viss fördelning av räntorna och därmed även skulderna i sin inkomstdeklaration avseende bostadsfastigheten respektive övriga delar av näringsverksamheten kan denna skuldfördelning godtas.

Underskott på skattekontot medräknas som skuld först efter att Skatteverket beslutat om slutlig skatt.

Vanliga kontokortsskulder och studielån är skulder som får dras av från tillgångarna. Detta gäller även privata skulder och reverser under förutsättning att det i dessa finns ett åtagande om att skulderna ska återbetalas.

Det finns inga formkrav på hur skuldebrev ska vara utformade. Ett grundläggande krav är dock att personuppgifter på långivaren framgår. Detta för att möjliggöra en kontroll av äktheten i skuldebrevet.

Seniorlån

Det finns en typ av lån, ofta benämnd seniorlån, som innebär att en person belånar sin permanentbostad med syfte att få tillgång till kapital. Ofta betalas ingen ränta på skulden utan denna läggs till skulden och regleras i samband med att bostaden en gång säljs. I de fall skuldränta faktiskt betalas löpande får räntekostnaden tillgodoräknas som bostadskostnad (jämför 6 § PFS 2010:6 aktuell lydelse PFS 2019:1), se även avsnitt 4.5.2 *Seniorlån och hypotekspension*.

Skulden får inte tas med som en övrig skuld och på så sätt reducera eventuella tillgångar eftersom skuld med säkerhet i permanentbostad inte får dras av från tillgångarna.

5.5.3. Beräkning av förmögenhetstillägg

Efter att förmögenheten har beräknats avrundas beloppet nedåt till helt tusental kronor. Detta belopp minskas med 100 000 kronor för den som är ogift och med 200 000 kronor för makar. Förmögenhetstillägget utgör 15 procent av återstående belopp (102 kap. 11 § SFB).

I fråga om makar beräknas värdet av förmögenheten för var och en av dem utgöra hälften av deras sammanlagda förmögenhet minskad med 200 000 kronor (102 kap. 12 § SFB). Detta innebär att förmögenhetsunderskott som uppstår hos någon av två makar kan kvittas mot den andra makens överskott. För sambor gäller samma regler som för gifta.

Hemmavarande barns förmögenhet ingår inte i beräkningen för den sökandes förmögenhet och därmed påverkar hemmavarande barns förmögenhet inte storleken av bostadstillägget (prop. 2000/01:140 s. 68).

Exempel

Moa bor i egen villa med ett taxeringsvärde på 800 000 kronor. Villan är belånad till 450 000 kronor. Moa äger även en sommarstuga med taxeringsvärde på 250 100 kronor. På sitt kontokort har Moa en skuld på 20 000 kronor.

Vid beräkningen av förmögenheten bortses från värdet på villan som är permanentbostad för Moa (800 000 kronor) och från skulder med säkerhet i villan (450 000 kronor). På tillgångssidan tas taxeringsvärdet upp på fritidsfastigheten (250 100 kronor). Värdet för tillgångarna uppgår till 250 100 kronor. Från värdet på tillgångarna görs avdrag med 20 000 kronor för kontokortsskulden. Förmögenhetsvärdet beräknas till 230 100 kronor ($250\,100 - 20\,000$). Beloppet avrundas nedåt till närmsta helt tusental.

Beloppet 230 000 kronor minskas med 100 000 kronor för att Moa är ensamstående. Moas förmögenhet som ska utgöra underlag för förmögenhetstillägg beräknas till 130 000 kronor. Förmögenhetstillägget fastställs till 19 500 kronor ($15\% \times 130\,000$).

Exempel

Makarna Jackie och Bobby äger tillsammans den villa som de bor i. Taxeringsvärdet för villan är 750 000 kronor. Makarna har skulder på 400 000 kronor med säkerhet i sin villa.

I övrigt äger Jackie en sommarstuga med ett taxeringsvärde på 200 000 kronor och Skandiaaktier vars noterade värde vid utgången av föregående år var 42 000 kronor, där 33 600 kronor tas med i beräkningen ($42\,000 \times 80\%$).

Bobby har 70 000 kronor på sitt sparkonto, där endast 45 000 kronor tas med i beräkningen ($70\,000 - 25\,000$). Bobby har även en skuld till banken på 50 000 kronor.

Vid beräkning av makarnas förmögenhet bortses från värdet på villan som är deras permanentbostad (750 000 kronor) och skulder med säkerhet i villan (400 000 kronor).

Jackie beräknas ha ett förmögenhetsöverskott på 233 600 kronor enligt följande:

Sommarstuga	+ 200 000 kronor
Aktier	+ 33 600 kronor
Summa	233 600 kronor

Bobby beräknas ha ett förmögenhetsunderskott på 5 000 kronor enligt följande:

Kontobehållning	+ 45 000 kronor
Skuld	- 50 000 kronor
Summa	- 5 000 kronor

Makarnas sammanlagda förmögenhet beräknas enligt följande:

$$233\,600 - 5\,000 = 228\,600$$

Obs. avrundning nedåt till närmsta helt tusental

$$228\,000 - 200\,000 = 28\,000$$

$$28\,000 / 2 = 14\,000$$

$$15\% \times 14\,000 = 2\,100$$

Förmögenhetstillägget för var och en av makarna beräknas till 2 100 kronor.

Förmögenhetsberäkning för efterlevande

I samband med dödsfall ska bostadstillägg för den efterlevande maken räknas om på grund av ändrade förhållanden. Under den tid dödsboet existerar ska vid förmögenhetsberäkningen för den efterlevande maken hänsyn endast tas till egendom som den efterlevande maken själv äger. Man ska således inte räkna ihop den efterlevandes egendom och den avlidnes egendom som efter dödsfallet ägs av dödsboet. Till följd av detta ska hälftindelning av förmögenheten inte heller ske.

Inom tre månader från ett dödsfall ska en bouppteckning upprättas. I bouppteckningen ska dödsboets tillgångar och skulder tas upp. Inom ytterligare en månad ska bouppteckningen lämnas in till Skatteverket. Om makarna hade giftorättsgemenskap måste bodelning ske innan den avlidnes tillgångar kan skiftas. Var den avlidne sambo ska en bodelning ske om den efterlevande sambon begär det (i en sådan bodelning ingår endast egendom som förvärvats för gemensamt bruk, t.ex. bostad och bohag). När bouppteckningen är klar och bouppteckningen har registrerats hos Skatteverket kan arvsskiftet ske mellan dödsbodelägarna. Ett arvsskifte innebär att ett avtal upprättas mellan dödsbodelägarna om hur tillgångarna ska fördelas. Om det är fråga om ett så kallat enmansdödsbo anses dödsboet skiftat och

upplöst i och med att bouppteckningen registreras hos Skatteverket. När det finns fler dödsbodelägare, exempelvis när det finns särkullbarn eller testamentstagare, anses dödsboet skiftat och upplöst då tillgångarna har skiftats mellan delägarna.

Ofta är det så att den efterlevande maken ärver allt efter den avlidne. Då utgörs i praktiken den efterlevande makens förmögenhet efter skiftet av makarnas sammanlagda förmögenhet. Om den efterlevande maken ärver endast en del av dödsboet (särkullbarnsfallet) ska den efterlevande makens förmögenhet ökas med den egendom som hen har tilldelats genom skiftet.

Sammanfattningsvis kan man säga att den efterlevande makens förmögenhet under den tid som dödsboet existerar ska beräknas med bortseende ifrån den egendom som ägs av dödsboet. Efter att dödsboet har skiftats ska den efterlevande makens förmögenhet bestå av den förmögenhet som den efterlevande ägde före skiftet och av den egendom som hen har tilldelats genom skiftet.

I samtliga fall är det egendomen som den efterlevande maken äger per den 31 december året före det år ansökan görs som ska ingå i förmögenhetsberäkningen. Vid omräkning av BGI som inte omfattas av 103 kap. 3 § SFB ska förmögenheten beräknas med utgångspunkt i förhållandet året före det år som omprövning av bostadstillägget avser (102 kap. 7 § p 4 och 10 § SFB).

Exempel

Makarna Isa och Tony är berättigade till bostadstillägg. Den 31 december 2014 ägde Isa en förmögenhet på 200 000 kronor och Tony en förmögenhet på 300 000 kronor, i form av bankmedel efter avdrag med 25 000 kronor per person. Den förmögenhet som efter avdrag för fribelopp påverkar makarnas bostadstillägg har fastställts till 300 000 kronor (500 000 - 200 000). Vardera maken har påförts ett förmögenhetstillägg på 22 500 kronor ($(300\,000 / 2 = 150\,000) \times 15\%$). Isa avlider under augusti 2015. Tony är ensam dödsbodelägare. Den 28 augusti lämnar Tony in en ny ansökan om bostadstillägg. Bouppteckningen registreras den 20 oktober 2015 och dödsboet anses därmed skiftat.

Vid beräkningen av bostadstillägg som görs under år 2015 ska Tony påföras ett förmögenhetstillägg som beräknas utifrån den egendom som Tony ägde den 31 december 2014. Efter avdrag för fribelopp beräknas Tonys förmögenhet till 200 000 kronor (300 000 - 100 000). Förmögenhetstillägget beräknas till 30 000 kronor ($200\,000 \times 15\%$).

När Tony ansöker om bostadstillägg under år 2016 ska man utgå ifrån den egendom som Tony ägde per den 31 december 2015. Dödsboet anses vara skiftat under år 2015 och äganderätten till egendomen i dödsboet har gått över till Tony. Tonys egendom per den 31 december 2015 beräknas till 500 000 kronor (300 000 + 200 000). Efter avdrag för fribelopp har Tony en förmögenhet på 400 000 kronor (500 000 - 100 000). Förmögenhetstillägget fastställs till 60 000 kronor ($400\,000 \times 15\%$).

Exempel

Makarna Teresa och Giovanni är berättigade till bostadstillägg. Den 31 december 2013 ägde Teresa en förmögenhet på 120 000 kronor och Giovanni en förmögenhet på 150 000 kronor, i form av bankmedel efter avdrag med 25 000 kronor per person. Den förmögenhet som efter avdrag för fribelopp påverkar makarnas bostadstillägg har fastställts till 70 000 kronor (270 000 - 200 000). Vardera maken har påförts ett förmögenhetstillägg på 5 250 kronor ($(70\,000 / 2 = 35\,000) \times 15\%$). Giovanni avlider under november 2014. Teresa är ensam dödsbodeläggare. Den 28 november ansöker Teresa om bostadstillägg. Bouppteckningen registreras den 20 januari 2015. Dödsboet anses därmed skiftat.

Vid beräkningen av bostadstillägg för 2014 ska Teresa påföras ett förmögenhetstillägg som beräknas utifrån den egendom som hon ägde den 31 december 2013. Efter avdrag för fribelopp beräknas förmögenheten till 20 000 kronor (120 000 - 100 000). Förmögenhetstillägget beräknas till 3 000 kronor ($20\,000 \times 15\%$).

Oskiftat dödsbo

Teresa ansöker om bostadstillägg under 2015. Beräkningen grundas på hennes förmögenhet per den 31 december 2014. Vid det tillfället är dödsboet efter Giovanni inte skiftat och då äger dödsboet Giovannis efterlämnade egendom. Teresas förmögenhet är fortfarande en förmögenhet på 120 000 kronor och förmögenhetstillägget beräknas till 3 000 kronor ($120\,000 - 100\,000 \times 15\%$).

Skiftat dödsbo

Teresa ansöker om bostadstillägg under 2016. Beräkningen grundas på hennes förmögenhet per den 31 december 2015. Dödsboet efter Giovanni anses vara skiftat under år 2015 och äganderätten till egendomen i dödsboet har gått över till Teresa. Teresas egendom per den 31 december 2015 beräknas till 270 000 kronor ($120\,000 + 150\,000$). Förmögenhetstillägget beräknas till 25 500 kronor ($270\,000 - 100\,000 \times 15\%$).

5.6. Beräkning av reduceringsinkomst

Innan framräknad BGI läggs till grund för beräkningen av bostadstillägget ska den räknas om till en reduceringsinkomst. Omräkningen innefattar viktning av vissa inkomster, begränsningar avseende arbetsinkomst i vissa fall samt avdrag för fribelopp.

Vid omräkningen av BGI till reduceringsinkomst räknas vissa inkomster med till viss del och andra inkomster räknas med i sin helhet, så kallad viktning.

Det är olika regler för beräkningen beroende på om det gäller bostadstillägg till den som har hel allmän pension eller motsvarande utländsk förmån, eller om det gäller bostadstillägg till yngre personer såsom den som har aktivitets- eller sjukersättning.

5.6.1. Viktning och beräkning för pensionärer

Vid beräkning av reduceringsinkomst för den som får bostadstillägg till hel allmän pension eller motsvarande utländsk förmån tas garantipension, änkepension, kapitalinkomst samt förmögenhetstillägg upp med 100 procent. Alla övriga inkomster tas upp med 93 procent (102 kap. 16 a § SFB). Denna viktning har sin grund i att inkomster som kommer från eget arbete ska likställas och viktas lägre (prop. 2018/19:134 s. 19–22).

Begränsning avseende arbetsinkomst

För sökanden som får bostadstillägg till hel allmän pension gäller en begränsning avseende arbetsinkomst. Arbetsinkomst räknas endast med till den del den överstiger 24 000 kronor (102 kap. 16 a § SFB). Den arbetsinkomst som eventuellt kvarstår ligger sedan till grund för beräkning av reduceringsinkomst och den viktning som då görs. Syftet med regeln är att arbetsinkomster inte ska reducera bostadstillägget i samma utsträckning som andra inkomster (prop. 2013/14:1 Utgiftsområde 11 s. 26).

Den arbetsinkomst som avses är arbetsinkomst enligt 67 kap. 6 § första stycket inkomstskattelagen (1999:1229) samt utländsk inkomst som motsvarar sådan arbetsinkomst (se avsnitt 5.2 *Vissa andra inkomster*). Av hänvisningen till inkomstskattelagen framgår att arbetsinkomst avser följande inkomster enligt 59 kap. SFB; lön och kostnadsersättning, uppdragsinkomst såsom statlig ersättning för etableringsjobb m.m., skattepliktig inkomst i form av rabatt m.m., Marie Curie-stipendium, dagpenning till totalförsvarspiktiga, bidrag i viss utsträckning från Sveriges författarfond och konstnärsnämnden, näringsverksamhet m.m. utom sjukpenning som ersätter näringsverksamhet. Arbetsinkomst avser även ersättning för utfört arbete till den som är godkänd för F-skatt.

Royalty, ersättning från STIM (Svenska tonsättares internationella musikbyrå) och ersättning från Bildupphovsrätt i Sverige som den sökande får för eget arbete räknas också som arbetsinkomst. Ärvd sådan ersättning räknas inte som egen arbetsinkomst.

5.6.2. Viktning i övriga fall, såsom vid aktivitets- och sjukersättning

Vid beräkning av reduceringsinkomst för annan än den som får bostadstillägg till hel allmän pension eller motsvarande utländsk förmån, tas följande inkomster upp med 100 procent:

- allmän pension, änkepension samt aktivitets- och sjukersättning
- pension eller invaliditetsförmån som utges enligt utländsk lagstiftning
- inkomst av kapital
- inkomstillägg för förmögenhet.

I princip är det den del av BGI som reducerat garantiersättningen som tas upp med hela beloppet. Även avkastning av kapital och inkomstillägg för förmögenhet ska tas upp med hela beloppet (102 kap. 16 § SFB).

Arbetsinkomst tas upp till 50 procent av det belopp som ingår i BGI (102 kap. 16 § SFB). Detta gäller oavsett om arbetsinkomsten redovisas som inkomst av tjänst eller inkomst av näringsverksamhet. Gällande vilka inkomster och ersättningar som är att räkna som arbetsinkomst, se även avsnitt 5.6.1 *Viktning och beräkning för pensionärer*. Syftet med regeln är att arbetsinkomster inte ska reducera bostadstillägget i samma utsträckning som andra inkomster (prop. 2013/14:1 Utgiftsområde 11 s. 26).

Personalförmåner som den sökande får under sin tid som arbetstagare tas med till 50 procent. Medan personalförmåner som den sökande får efter att denne har slutat sin anställning tas med till 80 procent.

Royalty, ersättning från STIM (Svenska tonsättares internationella musikbyrå) och ersättning från Bildupphovsrätt i Sverige som den sökande får för eget arbete tas med till 50 procent. Ärvd sådan ersättning tas med till 80 procent.

Övriga inkomster ska tas med till 80 procent av det belopp som ingår i BGI (102 kap. 16 § SFB).

5.6.3. Fribelopp

Vid omräkningen av BGI till reduceringsinkomst ska det efter viktning av inkomster göras avdrag med ett fribelopp (102 kap. 16 § 1 st. Avsikten med fribelopp är att den sökande ska få tillgodoräkna sig ett belopp för grundläggande konsumtionsbehov, innan bostadstillägget börjar reduceras (prop. 2000/01:140 s. 80). Fribeloppet motsvarar närmast de basnivåer som gäller för oavkortad garantipension och oavkortade aktivitets- och sjukersättningar. Det som återstår av BGI efter viktning och avdrag för fribelopp är den sökandes reduceringsinkomst.

För sökande som har kvalificerat sig för bostadstillägg genom pensionsförmån ska fribeloppet närmast motsvara oreducerad basnivå av garantipension för allmän pension för personer födda 1938 eller senare, vilket innebär 2,43 prisbasbelopp för ogifta och 2,2 prisbasbelopp för gifta. För sökandens make eller likställd som saknar rätt till bostadstillägg gäller samma fribelopp, det vill säga 2,2 prisbasbelopp (102 kap. 17 § SFB).

För sökande som har kvalificerat sig för bostadstillägg genom aktivitets- eller sjukersättning ska fribeloppet motsvara den oavkortade garantinivån för sådan förmån som gäller för den sökande (102 kap. 18 § SFB). Nivåerna är åldersberoende:

- 2,48 prisbasbelopp för den som är under 21 år
- 2,53 prisbasbelopp för den som är 21 eller 22 år
- 2,58 prisbasbelopp för den som är 23 eller 24 år
- 2,63 prisbasbelopp för den som är 25 eller 26 år
- 2,68 prisbasbelopp för den som är 27 eller 28 år
- 2,73 prisbasbelopp för den som är 29 år
- 2,78 prisbasbelopp för den som 30 år eller äldre.

Nivåerna enligt ovan framgår av 35 kap. 18 och 19 §§ SFB. För sökandens make eller likställd som saknar rätt till bostadstillägg gäller 2,2 prisbasbelopp (102 kap. 17 § SFB).

Om den bidragsgrundande förmånen är en förmån som betalas ut från annat land inom EES ska fribeloppet alltid bestämmas på samma sätt som för motsvarande svensk förmån. För det fall EES-förmånen är en invaliditetsförmån, som motsvarar svensk sjukersättningsförmån ska dock fribeloppet för sådan förmån motsvara fribeloppet för svensk sjukersättningsförmån (102 kap. 18 § SFB).

Om den sökande får mer än en förmån som kan berättiga till bostadstillägg ska avdrag för fribeloppet göras med det belopp som är mest förmånligt för den sökande (102 kap. 19 § SFB).

5.6.4. Reduceringsinkomst för ensamstående

För ensamstående är reduceringsinkomsten det som återstår efter att inkomsterna viktats och fribeloppet dragits av.

Exempel

Danuta är en ogift pensionär som får 95 000 kronor per år i allmän pension. 90 000 kronor avser inkomstpension och premiepension och 5 000 kronor är garantipension. Därutöver har Danuta en tjänstepension med 25 000 kronor per år. Danutas kapitalinkomster enligt Skatteverkets senaste beslut om slutlig skatt är 10 000 kronor. Danuta inkomsttillägg för förmögenhet beräknas till 7 000 kronor. Prisbasbeloppet antas vara 50 000 kronor.

Vid omräkning av Danutas BGI till reduceringsinkomst tas garantipension, kapitalinkomst och förmögenhetstillägg upp med 100 %. Inkomstpension, premiepension och tjänstepension tas upp med 93 %. Inkomsterna uppgår då till 128 950 kronor ($5\,000 + 10\,000 + 7\,000 + 0,93 \times (90\,000 + 25\,000)$). Från det beloppet avräknas ett fribelopp på 121 500 kronor ($50\,000 \times 2,43$). Danutas reduceringsinkomst fastställs till 7 450 kronor.

5.6.5. Reduceringsinkomst för makar och likställda

För de som är gifta har bostadstillägget utformats mot bakgrund av att makarnas gemensamma ekonomi ska vara avgörande för storleken av bostadstillägget. Detta gäller oavsett om båda makarna eller endast en av dem är berättigade till förmånen (prop. 2000/01:140 s. 72). För sambor gäller samma regler som för gifta.

BGI beräknas emellertid, med undantag för förmögenhetstillägget, för makarna var för sig.

En sammanslagning av makarnas inkomster görs vid beräkning av reduceringsinkomsten. Reduceringsinkomsten för var och en av makarna beräknas utgöra hälften av deras sammanlagda reduceringsinkomst (102 kap. 6 § SFB).

Reduceringsinkomsten för gifta eller sambor beräknas således genom att BGI räknas fram för makarna var för sig. Därefter görs viktning av inkomsterna. Viktning av inkomsterna sker alltid för var och en oberoende av om båda eller endast en av dem är kvalificerad för bostadstillägg. Från den viktade inkomsten avräknas sedan ett fribelopp för var och en. Om endast en make eller maka är kvalificerad för bostadstillägg får den andre maken eller maken tillgodoräkna sig ett fribelopp som motsvarar 2,2 prisbasbelopp (102 kap. 17 § SFB).

Sedan var och en av makarna från sin viktade inkomst gjort avdrag med fribeloppet läggs makarnas inkomster samman. Makarnas sammanlagda inkomster fördelas därefter lika. De erhållna andelarna utgör reduceringsinkomsten för vardera maken.

Exempel

Erik får sjukersättning med 134 915 kronor per år. Hans sambo Linnea arbetar deltid och har en uppskattad årsinkomst på 110 000 kronor. Eriks inkomst av kapital under förra året var 8 000 kronor. Paret äger tillgångar av olika slag och inkomsttillägg för förmögenhet beräknas till 4 000 kronor för vardera sambon. Prisbasbeloppet antas vara 50 000 kronor.

Eriks BGI beräknas till 146 915 kronor ($134\,915 + 8\,000 + 4\,000$) och Linneas BGI beräknas till 114 000 kronor ($110\,000 + 4\,000$).

Samtliga Eriks inkomster är av den typ som vid omräkningen av BGI till reduceringsinkomst tas upp med hela beloppet. Från sin BGI kan Erik göra avdrag för fribelopp med 139 000 kronor ($50\,000 \times 2,78$). Hans reduceringsinkomst beräknas till 7 915 kronor ($146\,915 - 139\,000$).

Vid omräkning av Linneas BGI till reduceringsinkomst tas endast 55 000 kronor av hennes arbetsinkomst (50 % av 110 000) med. Hennes viktade inkomst uppgår således till 59 000 kronor ($55\,000 + 4\,000$). Eftersom Linnea inte får någon förmån som kan berättiga till bostadstillägg utgör hennes fribelopp 2,2 prisbasbelopp, vilket uppgår till 110 000 kronor ($50\,000 \times 2,2$). Efter avdrag för fribelopp beräknas Linneas reduceringsinkomst till 0 kronor ($59\,000 - 110\,000$).

Parets sammanlagda reduceringsinkomst är 7 915 kronor. För var och en av dem beräknas reduceringsinkomsten utgöra 3 958 kronor, hälften av 7 915 kronor.

I detta exempel är reduceringsinkomsten endast av betydelse för beräkningen av storleken av bostadstillägget för Erik, eftersom Linnea inte får någon förmån som kan kvalificera henne till bostadstillägg.

Beräkning av reduceringsinkomst kan schematiskt åskådliggöras enligt följande:

Maka eller sambo

Make eller sambo

+ Inkomst av tjänst

+ Inkomst av näringsverksamhet

+ Inkomst av kapital

+ Vissa skattefria inkomster

+ Inkomstillägg för förmögenhet

= BGI

Viktning av BGI

- Fribelopp

= Egen reduceringsinkomst

+ Inkomst av tjänst

+ Inkomst av näringsverksamhet

+ Inkomst av kapital

+ Vissa skattefria inkomster

+ Inkomstillägg för förmögenhet

= BGI

Viktning av BGI

- Fribelopp

= Egen reduceringsinkomst

Gemensam reduceringsinkomst

Reduceringsinkomst

(hälften av den gemensamma)

Reduceringsinkomst

(hälften av den gemensamma)

6. Beräkning av bostadstillägg

6.1. Beräkning av bostadskostnad

Bostadskostnaden beräknas olika beroende på om sökanden har uppnått pensionsåldern för grundskydd eller inte (102 kap. 22 och 22 a §§ SFB). Detta innebär att olika bestämmelser gäller för den som får bostadstillägg som pensionär till hel allmän pension eller motsvarande utländsk förmån, jämfört med den som är yngre och får bostadstillägg till aktivitets- eller sjukersättning eller annan förmån.

6.1.1. Bostadskostnad för pensionärer

För den som har uppnått pensionsåldern för grundskydd och därmed får bostadstillägg till hel allmän pension eller motsvarande utländsk förmån beräknas bostadskostnaden som följer:

Ersättningsgrad	Bostadskostnad för ensamstående	Bostadskostnad för gift eller likställd
100 procent	1 – 3 000 kronor	1 – 1 500 kronor
90 procent	3 001 – 5 000 kronor	1 501 – 2 500 kronor
70 procent	5 001 – 7 000 kronor	2 501 – 3 500 kronor
50 procent	7 001 – 7 500 kronor	3 501 – 3 750 kronor

För ensamstående pensionärer ska ett belopp om 840 kronor läggas till bostadskostnaden, ett så kallat konsumtionsstöd. För pensionärer som är gifta eller sambor ska ett belopp om 420 kronor läggas till bostadskostnaden för var och en.

Allt detta framgår av 102 kap. 22 a § SFB.

När det gäller gifta eller sambor ska bostadskostnaden för var och en av dem beräknas till hälften av deras sammanlagda bostadskostnad. Detta gäller oavsett om båda eller endast en av dem har rätt till bostadstillägg.

Maximalt bostadstillägg som kan betalas ut uppgår till 7 290 kronor per månad för ensamstående respektive 3 645 kronor per månad för gifta eller sambor.

Exempel

Nasim är pensionär och bor ensam i en bostadsrättslägenhet där den framräknade bostadskostnaden uppgår till 6 600 kronor per månad. Högst möjliga bostadstillägg är 6 760 kronor per månad ($3\,000 \times 100\% + 2\,000 \times 90\% + 1\,600 \times 70\% + 840$ eller $6\,760 \times 12$) per år.

Exempel

Robin och Ellis är pensionärer och bor tillsammans i en villa. Bostadskostnaden för villan uppgår till 8 000 kronor per månad. Bostadskostnaden för var och en av makarna beräknas till 4 000 kronor ($8\,000 / 2$).

Vid beräkningen av bostadstillägget för var och en av makarna ska hänsyn inte tas till den del av bostadskostnaden som för var och en av makarna överstiger 3 750 kronor. Högsta möjliga bostadstillägg för vardera är 3 645 kronor ($1\,500 \times 100\% + 1\,000 \times 90\% + 1\,000 \times 70\% + 250 \times 50\% + 420$) per månad eller 43 740 kronor ($3\,645 \times 12$) per år.

6.1.2. Bostadskostnad i övriga fall, såsom vid aktivitets- och sjukersättning

För sökanden som är yngre och därmed får bostadstillägg till aktivitetsersättning, sjukersättning, änkepension eller en motsvarande utländsk förmån beräknas bostadskostnaden som följer:

Ersättningsgrad	Bostadskostnad för ensamstående	Bostadskostnad för gift eller likställd
96 procent	1 – 5 000 kronor	1 – 2 500 kronor
70 procent	5 001 – 7 500 kronor	2 501 – 3 750 kronor

Detta framgår av 102 kap. 22 § SFB.

När det gäller gifta eller sambor ska bostadskostnaden för var och en av dem beräknas till hälften av deras sammanlagda bostadskostnad. Detta gäller oavsett om båda eller endast en av dem har rätt till bostadstillägg.

Maximalt bostadstillägg som kan betalas ut uppgår till 6 550 kronor per månad för ensamstående respektive 3 275 kronor per månad för gifta eller sambor.

Exempel

Nader har sjukersättning och bor ensam i en hyreslägenhet med en månadshyra på 7 800 kronor. Vid beräkning av bostadstillägget tas inte hänsyn till den del av hyran som överstiger 7 500 kronor. Högsta möjliga bostadstillägg är 6 550 kronor per månad ($5\,000 \times 96\% + 2\,500 \times 70\%$) per månad eller 78 600 kronor ($6\,550 \times 12$) per år.

Exempel

Kaj har sjukersättning och hans sambo Susanne arbetar som lärare. Paret bor i en bostadsrättslägenhet och bostadskostnaden för hela lägenheten uppgår till 5 900 kronor per månad. Bostadskostnaden för vardera sambon beräknas till 2 950 kronor per månad ($5\,900 / 2$).

Högsta möjliga bostadstillägg för Kaj är 2 715 kronor ($2\,500 \times 96\% + 450 \times 70\%$) per månad eller 32 580 kronor ($2\,715 \times 12$) per år.

Bostadstillägg för Susanne ska inte beräknas eftersom hon inte har någon förmån som ger rätt till bostadstillägg.

Vid boende i tvåbäddsrums i särskild boendeform får sökande tillgodoräkna sig den boendekostnad som inte överstiger 2 250 kronor per månad för var och en av de boende (102 kap. 23 § SFB). Denna regel gäller även för gifta eller sambor som bor i särskild boendeform.

6.2. Inkomstavdrag

Vid beräkning av bostadstillägg ska sökandens framräknade bostadskostnad minskas med en del av sökandens reduceringsinkomst, ett så kallat inkomstavdrag.

För pensionärer är inkomstavdraget 62 procent av reduceringsinkomsten.

För annan sökande, till exempel för den som uppbär aktivitets- eller sjukersättning, är inkomstavdraget 62 procent av reduceringsinkomsten upp till ett prisbasbelopp och 50 procent av den del som överstiger ett prisbasbelopp.

Detta framgår av 102 kap. 25 och 25 a §§ SFB.

I de exempel som följer nedan antas prisbasbeloppet vara 45 500 kronor och inkomstavdraget beräknas per år.

Exempel

Tintin har pension. Vid beräkning av bostadstillägg fastställs Tintins reduceringsinkomst till 55 000 kronor. Inkomstavdraget beräknas till 34 100 kronor ($55\,000 \times 62\%$).

Exempel

Pim har sjukersättning. Pims reduceringsinkomst har beräknats till 52 000 kronor. Inkomstavdrag görs med 62 % upp till ett prisbasbelopp (45 500) och 50 % på den summa som överstiger prisbasbeloppet.

Pims inkomstavdrag beräknas enligt följande:

$$45\,500 \times 62\% = 28\,210$$

$$(52\,000 - 45\,500) \times 50\% = 3\,250$$

6.3. Bostadskostnad efter inkomstavdrag blir beräknat bostadstillägg

Bostadstillägg ska motsvara differensen mellan den försäkrades bostadskostnad och del av reduceringsinkomsten (102 kap. 21 § SFB).

Bostadstillägg beräknas per år. Det framräknade beloppet delas med tolv och utbetalningen sker månadsvis (103 kap. 5 § SFB). Om det finns decimaler i det framräknade månadsbeloppet avrundas beloppet till närmaste heltal.

I de exempel som följer nedan antas prisbasbeloppet vara 45 500 kronor.

Exempel

Anna får sjukersättning och bor ensam i en hyreslägenhet. Månadshyra är 4 500 kronor och Annas reduceringsinkomst är fastställd till 47 000 kronor.

Högsta möjliga bostadskostnad $(4\,500 \times 96\%) \times 12$	51 840 kronor
Inkomstavdrag $(45\,500 \times 62\%) + (1\,500 \times 50\%)$	28 960 kronor
Bostadstillägg som betalas ut per år $51\,840 - 28\,960$	22 880 kronor/år
Bostadstillägg som betalas ut per månad $22\,880 / 12$	1 907 kronor/månad

Exempel

Johan är pensionär och bor ensam i en hyreslägenhet. Månadshyran är 5 200 kronor och Johans reduceringsinkomst beräknas till 93 300 kronor.

Högsta möjliga bostadskostnad $(3\,000 \times 100\% + 2\,000 \times 90\% + 200 \times 70\% + 840) \times 12$	69 360 kronor
Inkomstavdrag $93\,300 \times 62\%$	57 846 kronor
Bostadstillägg som betalas ut per år $69\,360 - 57\,846$	11 514 kronor
Bostadstillägg som betalas ut per månad $11\,514 / 12$	960 kronor

Exempel

Maria och Antonio är pensionärer och bor tillsammans i sin villa. Bostadskostnaden för villan uppgår till 5 500 kronor per månad. Vardera makes bostadskostnad beräknas således till 2 750 kronor ($5\,500 / 2$) per månad.

Makarnas sammanlagda reduceringsinkomster uppgår till 60 000 kronor. Reduceringsinkomst för var och en av makarna fastställs till 30 000 kronor ($60\,000 / 2$).

Högsta möjliga bostadskostnad för vardera maken ($1\,500 \times 100\% + 1\,000 \times 90\% + 250 \times 70\% + 420 \times 12$)	35 940 kronor
Inkomstavdrag för vardera maken ($30\,000 \times 62\%$)	18 600 kronor
Bostadstillägg som betalas ut för vardera maken per år ($35\,940 - 18\,600$)	17 340 kronor
Bostadstillägg som betalas ut för vardera maken per månad $17\,340 / 12$	1 445 kronor

Exempel

Detta exempel visar en fullständig beräkning av bostadstillägg för gifta eller sambor med olika förmåner som ger rätt till bostadstillägg.

Bostadskostnaden består av en gemensam hyra med 5 671 kronor per månad. Paret har bostadsbidrag (BOB) med 2 300 kronor per månad. Paret har inkomster och förmögenhet enligt beräkning nedan.

Maka med sjukersättning

Högsta möjliga bostadskostnad

5 671 - 2 300	3 371
3 371 / 2	1 686
(1 686 x 96%) x 12	19 428

Reduceringsinkomst

Sjukersättning (100 %)	126 490
Arbetsinkomst (50 %)	
35 000 x 50 %	17 500
Förmögenhetstillägg (100 %)	
24 000 / 2 x 15 %	1 800
Fribelopp (2,78 PBB)	<u>- 126 490</u>
Summa	19 300

Make med allmän pension

Högsta möjliga bostadskostnad

5 671 - 2 300	3 371
3 371 / 2	1 686
(1 500 + 186 x 90% + 420) x 12	25 044

Reduceringsinkomst

Inkomst- och premiepension (93 %)	
79 464 x 93 %	73 902
Arbetsinkomst (93 % av > 24 000)	
(26 000 - 24 000) x 93 %	1 860
Förmögenhetstillägg (100 %)	
24 000 / 2 x 15 %	1 800
Fribelopp (2,2 PBB)	<u>- 100</u>
Summa	0

Beräkning av sammanlagd förmögenhet (avrundas nedåt till helt tusental)

Bankmedel 95 000 + Bankmedel 135 000 - Skuld 5 350 ≈ 224 000

224 000 - 200 000 = 24 000

(Avdrag har gjorts med 25 000 kronor för vardera makes bankmedel)

Inkomstavdrag

(19 300 + 0) / 2	9 650
9 650 x 62 %	5 983

Beräknat bostadstillägg

19 428 - 5 983	13 445
13 445 / 12 månader	1 120

Inkomstavdrag

(19 300 + 0) / 2	9 650
9 650 x 62 %	5 983

Beräknat bostadstillägg

25 044 - 5 983	19 061
19 061 / 12 månader	1 588

7. Särskilt bostadstillägg

7.1. Allmänt om rätten till särskilt bostadstillägg

Särskilt bostadstillägg kan lämnas till den som får bostadstillägg och som har en hög bostadskostnad samt i förhållande till bostadskostnaden låg disponibel inkomst. Särskilt bostadstillägg lämnas med det belopp som den sökandes inkomster efter avdrag för skälig bostadskostnad understiger skälig levnadsnivå (102 kap. 26 § SFB).

7.2. Skälig levnadsnivå

Skälig levnadsnivå fastställs genom lag och är bundet till prisbasbeloppet. Skälig levnadsnivå anses per månad motsvara en tolfedel av 1,5357 prisbasbelopp för den som är ogift. För den som är gift gäller en tolfedel av 1,2353 prisbasbelopp. Detta framgår av 102 kap. 28 § SFB. För sambor gäller samma regler som för gifta.

7.3. Skälig bostadskostnad

Vid beräkning av särskilt bostadstillägg används samma principer för uträkning av bostadskostnad som vid beräkning av bostadstillägg. Vid beräkningen av bostadstillägg för gifta eller sambor beräknas bostadskostnaden för var och en av makarna till hälften av deras sammanlagda bostadskostnad. Som en följd av bestämmelsen om hälftendelning av bostadskostnaden för makar ska en sådan hälftendelning också göras vid beräkning av särskilt bostadstillägg (prop. 2000/01:140 s. 122). Vid beräkning av särskilt bostadstillägg för gifta som omfattas av övergångsbestämmelserna behöver dock hälftendelning av bostadskostnaden inte göras (8 kap. 1 § SFBP, se avsnitt 4.11.1 *Övergångsbestämmelse*).

Vid beräkning av särskilt bostadstillägg får hänsyn tas endast till skälig bostadskostnad. Skälig bostadskostnad är högst 7 500 kronor per månad för ensamstående och 3 750 kronor för gift eller sambo (102 kap. 27 § SFB).

7.4. Inkomstberäkning för särskilt bostadstillägg

Vid beräkning av rätten till särskilt bostadstillägg sker inkomstprövningen enligt i princip samma regler som vid inkomstprövningen för bostadstillägg.

Någon reduceringsinkomst fastställs dock inte vid beräkning av rätten till särskilt bostadstillägg.

Följande inkomster beaktas vid inkomstprövningen för särskilt bostadstillägg:

- inkomst av tjänst (förutom inkomstpensionstillägget) och inkomst av näringsverksamhet efter skatteavdrag enligt den skatte- och avgiftssats som följer av tillämplig skattetabell. Om det för den sökande inte kan beslutas någon tillämplig skattetabell ska skatteavdrag göras enligt den skattetabell som skulle ha varit tillämplig om sådant beslut hade kunnat fattas. För sökanden som har uppnått åldern för grundskydd och som

därmed har hel allmän ålderspension eller motsvarande utländsk förmån som ger rätt till bostadstillägg ska arbetsinkomst och inkomst av näringsverksamhet tas upp till den del inkomsterna överstiger 24 000 kronor.

- inkomst av kapital efter skatteavdrag med 30 procent
- inkomstillägg för förmögenhet
- skattefria inkomster såsom vissa utländska inkomster, studiebidrag, skattefria stipendier till den del som överstiger 3 000 kronor per månad och AGS-ersättningar för sjukfall före år 1991
- beviljat bostadstillägg (102 kap. 29 § SFB).

Till skillnad från inkomstprövningen för bostadstillägg beräknas vid inkomstprövningen för särskilt bostadstillägg inkomster av tjänst, näringsverksamhet och kapital efter avdrag för skatter och avgifter. När det gäller inkomster av tjänst och näringsverksamhet minskas inkomsterna med avdrag för skatt. För inkomst av tjänst beräknas avdrag för skatt enligt tillämplig skattetabell för den sökande för det år som bostadstillägg ska betalas ut. För sökande som endast har inkomst av näringsverksamhet fastställs det inte någon tillämplig skattetabell. Avdraget för preliminär skatt beräknas därför i dessa fall med ledning av den skattetabell som skulle ha varit tillämplig om sådan tabell fastställts. Avdrag för skatt på inkomst av kapital görs alltid med 30 procent av inkomsten.

Övriga inkomster som ingår i inkomstprövningen för särskilt bostadstillägg är inte skattepliktiga enligt inkomstskattelagen (IL) och något avdrag för skatt ska därför inte göras. Detta gäller även skattefria utländska pensioner.

En annan skillnad gentemot inkomstprövningen för bostadstillägg är att beviljat bostadstillägg räknas med som inkomst.

7.4.1. Lägsta inkomst som ska fastställas

Särskilt bostadstillägg är avsett att täcka bostadskostnaden i de fall då den sökande har låg disponibel inkomst. För att undvika att särskilt bostadstillägg ska täcka annat än bostadskostnaden och bli förtäckt pension ska inkomster vid inkomstprövningen tas upp till ett visst lägsta belopp (prop. 2000/01:140 s. 88).

De sammanlagda inkomsterna av tjänst, näringsverksamhet, kapital och skattefria inkomster ska alltid anses utgöra lägst en tolfedel av det fribelopp som vid beräkningen av reduceringsinkomst gäller för den sökande. I avsnittet om beräkning av reduceringsinkomst har det beskrivits att fribeloppet fastställs i förhållande till prisbasbeloppet och att fribeloppets storlek är beroende av den huvudförmån som berättigar den sökande till bostadstillägg.

Vid beräkning av särskilt bostadstillägg ska, för den som får pension och är född 1938 eller senare, lägsta inkomsten utgöra 2,43 prisbasbelopp för ensamstående och 2,2 prisbasbelopp för gift eller sambo. För den som får pension och är född 1937 eller tidigare gäller istället 2,47 prisbasbelopp för

ensamstående och 2,235 prisbasbelopp för gift eller sambo. Detta framgår av 102 kap. 17–19 och 30 §§ SFB.

För sökande som är kvalificerad till bostadstillägg genom aktivitets- eller sjukersättning gäller andra nivåer, se avsnitt 5.6.3 *Fribelopp*.

Vid fastställande av den inkomst som ska anses vara den sökandes lägsta inkomst ska en tolfedel av beloppet minskas med skatteavdrag enligt tillämplig skattetabell (102 kap. 30 § SFB).

I det exempel som följer räknas inkomster per månad och prisbasbeloppet antas vara 50 000 kronor.

Exempel

Pedro får garantipension med 66 000 kronor per år. Skatteavdrag enligt tillämplig skattetabell är 13 656 kronor.

Pedro har en kapitalinkomst på 4 800 kronor före skatteavdrag. Pedro har beviljats bostadstillägg med 44 400 kronor per år (3 700 kronor/månad).

Inkomstberäkning för särskilt bostadstillägg:

Pension	+ 52 344 kronor (66 000 – 13 656)
Kapitalinkomst	+ 3 360 kronor (4 800 - 30 % skatt)
Summa	= 55 704 kronor = 4 642 kronor (55 704 / 12)

Den lägsta inkomst som ska tas upp för Pedro beräknas enligt följande:

En tolfedel av fribeloppet	+ 10 125 kronor (50 000 × 2,43) / 12)
Skatteavdrag	- 1 802 kronor
Summa	= 8 323 kronor

Eftersom den lägsta inkomst som ska fastställas överstiger Pedros disponibla inkomster av tjänst och kapital ska Pedros inkomster av tjänst och kapital anses motsvara det lägsta beloppet, 8 323 kronor per månad.

Sammanlagt ska Pedros inkomster beräknas till 12 023 kronor per månad (8 323 + 3 700).

7.4.2. Inkomstberäkning för makar

Vid beräkning av särskilt bostadstillägg för gifta eller sambor beräknas inkomsten för var och en av makarna till hälften av deras gemensamma inkomst.

Bestämmelsen om lägsta inkomst som ska fastställas gäller även vid inkomstprövningen för makar. Vardera makens sammanlagda inkomst av tjänst, näringsverksamhet, kapital och skattefria inkomster ska tas upp med lägst det fribelopp som gäller för respektive make efter avdrag för preliminär skatt enligt tillämplig skattetabell. Om endast en av makarna får en förmån som kan kvalificera till bostadstillägg fastställs det inte någon lägsta inkomst för den andra maken utan beräkning för denne görs efter disponibla inkomster.

Allt detta framgår av 102 kap. 29 och 30 §§ SFB.

7.5. Beräkning av särskilt bostadstillägg

Särskilt bostadstillägg betalas ut som ett utfyllnadsbelopp mellan den sökandes disponibla inkomster eller den lägsta inkomst som ska fastställas (efter skatteavdrag) samt efter avdrag för skälig bostadskostnad och en skälig levnadsnivå, allt räknat per månad (102 kap. 26–28 §§ SFB).

I nedanstående exempel antas prisbasbeloppet vara 50 000 kronor.

Exempel

Camille är pensionär och bor ensam i en hyreslägenhet. Månadshyran är 7 500 kronor. Camilles inkomst av pension är 10 125 kronor per månad. Skatteavdraget är 1 425 kronor. Camille har beviljats bostadstillägg med 7 290 kronor i månaden. Hon saknar andra inkomster och tillgångar.

Camilles inkomster motsvarar det lägsta belopp som ska tas upp vid inkomstberäkningen för särskilt bostadstillägg. Camilles inkomster fastställs enligt följande.

Pension	+ 8 700 kronor
	(10 125 - 1 425)

Bostadstillägg	+ 7 290 kronor
-----------------------	----------------

Summa	= 15 990 kronor
--------------	------------------------

Från den fastställda inkomsten görs avdrag för bostadskostnaden. Eftersom Camilles bostadskostnad inte överstiger 7 500 kronor per månad

görs avdrag med hela bostadskostnaden. Av den fastställda inkomsten återstår 8 490 kronor ($15\,990 - 7\,500$).

Skälig levnadsnivå för Camille som ogift är en tolfedel av 1,5357 prisbasbelopp. Skälig levnadsnivå beräknas till 6 399 kronor per månad ($(1,5357 \times 50\,000) / 12$).

Eftersom Camilles disponibla inkomst efter avdrag för skälig bostadskostnad överstiger skälig levnadsnivå kan särskilt bostadstillägg inte betalas ut.

Exempel

Ashley får garantipension med 2 100 kronor i månaden. Skatteavdrag enligt tillämplig tabell är 0 kronor. Hennes sambo William saknar inkomster. Paret bor i en hyreslägenhet. Månadshyran är 7 500 kronor. Ashley har beviljats bostadstillägg med 3 645 kronor i månaden. Ashleys disponibla inkomst i inkomstslaget tjänst beräknas till 2 100 kronor. Ashley saknar andra inkomster och tillgångar.

Ashleys disponibla inkomster understiger det lägsta belopp som vid inkomstberäkningen ska tas upp. Skatteavdrag enligt tillämplig tabell för lägsta inkomsten som ska fastställas är 1 100 kronor. Det lägsta beloppet för Ashley som ska fastställas är 8 067 kronor ($((50\,000 \times 2,2) / 12 - 1\,100)$). Vid inkomstberäkningen för Ashley tas därför upp en inkomst på 8 067 kronor. Dessutom ska även det beviljade bostadstillägget som Ashley får med 3 645 kronor i månaden räknas med som inkomst. William har inga egna inkomster. Nedan följer en sammanställning.

Parets inkomster beräknas enligt följande:

Inkomst	Ashley	William
Det lägsta inkomstbeloppet	8 067 kronor	0 kronor
Bostadstillägg	3 645 kronor	0 kronor
Summa	11 712 kronor	0 kronor
Hälften av den gemensamma inkomsten	5 856 kronor	5 856 kronor

Inkomst för var och en av makarna beräknas till 5 856 kronor i månaden ($11\,712 / 2$).

Vid beräkning av särskilt bostadstillägg görs ett avdrag för skälig bostadskostnad. Parets gemensamma bostadskostnad uppgår till 7 500 kronor i månaden. Bostadskostnaden för var och en av makarna beräknas till 3 750 kronor ($7\,500 / 2$). En skälig bostadskostnad för gift eller sambo anses vara högst 3 750 kronor i månaden. Efter avdrag för

skälig bostadskostnad för Ashley återstår 2 106 kronor av hennes framräknade inkomst (5 856 - 3 750).

Skälig levnadsnivå för Ashley efter avdrag för skälig bostadskostnad anses motsvara 5 147 kronor i månaden $((50\,000 \times 1,2353) / 12)$.

Ashleys disponibla inkomst understiger skälig levnadsnivå för henne med 3 041 kronor (5 147 - 2 106). Särskilt bostadstillägg betalas ut till Ashley med detta belopp.

Särskilt bostadstillägg beräknas inte för William eftersom han inte får någon förmån som kan ge honom rätt till bostadstillägg.

Exempel

Sasha får sjukersättning med 11 515 kronor per månad.

Skatteavdrag enligt gällande tabell är 2 515 kronor. Sasha bor ensam i en hyreslägenhet. Månadshyran är 4 800 kronor. Bostadstillägg har beviljats med 2 200 kronor per månad.

Sashas verkliga inkomst överstiger det lägsta belopp som ska tas upp vid inkomstprövningen.

Vid beräkning av särskilt bostadstillägg beräknas Sashas inkomster enligt följande:

Sjukersättning	+ 9 000 kronor (11 515 - 2 515)
Bostadstillägg	+ 2 200 kronor
Summa	= 11 200 kronor

Från den beräknade inkomsten ska avdrag göras för skälig bostadskostnad. Eftersom Sashas bostadskostnad inte överstiger 7 500 kronor ska avdrag göras med hela bostadskostnaden. Efter avdrag för bostadskostnad återstår det 6 400 kronor (11 200 - 4 800) per månad.

Skälig levnadsnivå för Sasha efter avdrag för bostadskostnad anses motsvara 6 399 kronor per månad, $(1,5357 \times 50\,000) / 12$.

Sashas disponibla inkomst, 6 400 kronor, överstiger den skäliga levnadsnivån 6 399 kronor. Sasha har därför inte rätt till särskilt bostadstillägg.

8. Beslut om och utbetalning av bostadstillägg

8.1. Beslut

När ansökan eller anmälan har handlagts skickar Pensionsmyndigheten eller Försäkringskassan ett beslut om bostadstillägg till sökanden. Beslut om bostadstillägg gäller omedelbart, om inte annat föreskrivs i beslutet. Detta gäller oavsett om det handlar om ett beslut att bevilja bostadstillägg eller om ett beslut om återkrav (RÅ 2006 ref. 22). En kopia av beslutet lagras i beslutsdatabasen.

Bostadstillägg beviljas tills vidare och betalas ut fortlöpande utan att ny ansökan krävs. Det finns möjlighet att i vissa ärenden bevilja bostadstillägg för en tidsbegränsad period. Av regeringens prop. 2011/12:152 framgår att detta kan vara fallet om sökande eller dennes make är egen företagare med osäkra inkomster, om det finns en tidsbegränsad sjukersättning eller om boendeförhållanden kan förväntas förändras den närmaste tiden.

Bostadstillägg kan inte lämnas för längre tid tillbaka än tre månader före ansökningsmånaden. Bostadstillägg lämnas dock från och med den månad för vilken sjukersättning eller aktivitetsersättning har beviljats, om en ansökan om bostadstillägg inkommit senast under månaden efter den under vilken beslutet om aktivitets- eller sjukersättning fattades. Detta gäller när aktivitets- eller sjukersättning har beviljats efter ansökan (101 kap. 10 och 10 a §§ SFB). Det gäller även när domstol har beviljat förmånen (prop. 2012/13:169).

8.2. Interimistiska beslut

Enligt 112 kap. 3 § SFB får Pensionsmyndigheten och Försäkringskassan interimistiskt besluta att dra in eller minska bostadstillägg i avvaktan på vidare utredning. För att kunna motivera att bostadstillägget dras in interimistiskt ska sannolika skäl finnas för en sådan åtgärd. Då bostadstillägg är en ersättning för personer med låga inkomster ska det föreligga sannolika skäl att rätten till bostadstillägg inte längre finns. Det räcker inte att det finns misstankar eller vissa skäl som talar för att rätten inte finns. Enligt de förutsättningar som anges i 112 kap. 2 § SFB får ett beslut också fattas om att exempelvis förlänga tidsperioden för bostadstillägg i avvaktan på att en utredning slutförs.

8.3. Indragning och nedsättning av bostadstillägg

Den som får bostadstillägg är skyldig att på begäran av Pensionsmyndigheten eller Försäkringskassan lämna de uppgifter som behövs för bedömning av att rätt belopp betalas ut. Om de begärda uppgifterna inte kommer in får bostadstillägg dras in eller sättas ned. Detta följer av 110 kap. 13 och 52 §§ SFB. Denna åtgärd bör dock användas restriktivt och det ska finnas skäl att anta att förändringar skett som påverkar bostadstillägget. Vidare ska handläggningen ske i enlighet med myndigheternas utredningsskyldighet och övriga förvaltningsrättsliga bestämmelser. Denna åtgärd kan vara aktuell särskilt vid efterkontroll av ett

ärende då en uppgift, som har betydelse för bostadstillägget, inte kan kontrolleras på annat sätt än genom att förmånstagaren själv lämnar uppgiften.

8.4. Utbetalning

Bostadstillägg betalas ut månadsvis med en tolfedel av årsbeloppet. Årsbeloppet avrundas till närmaste hela krontal som är jämnt delbart med tolv. Detta framgår av 103 kap. 5 § SFB.

Bostadstillägg betalas ut tillsammans med huvudförmånen (1 och 9 §§ förordningen [2002:782] om ansökan och utbetalning av pension m.fl. förmåner).

8.5. Makeavdrag

När bostadstillägg ska betalas ut för förfluten tid till någon vars make eller maka eller sambo för samma tid haft bostadstillägg ska tillägget minskas. Minskning ska göras på sådant sätt att det sammanlagda beloppet för den förflutna tiden motsvarar det bostadstillägg som skulle ha betalats ut om beslut om båda ersättningarna hade förelegat samtidigt (107 kap. 3 § SFB).

8.6. Utbetalningssätt

Bestämmelser om utbetalning av pension gäller även för utbetalning av bostadstillägg (1 § förordningen [2002:782] om ansökan och utbetalning av pension m.fl. förmåner). Enligt huvudregeln ska förmånen betalas ut genom insättning på bankkonto, bankgiro eller Plus Giro (2 § Försäkringskassans föreskrifter [FKFS 2010:4] om sättet och tiden för utbetalning av vissa socialförsäkringsförmåner m.m. Om skäl finns kan förmånen betalas ut på annat sätt (3 § FKFS 2010:4).

8.6.1. Utbetalningsdag

Bostadstillägg betalas ut tillsammans med huvudförmånen den 18 eller 19 i månaden beroende på vilken dag förmånstagaren är född. Förmånstagare som är född någon av dagarna den 1–15 får sitt bostadstillägg utbetalt den 18 i månaden, medan förmånstagare som är född någon av dagarna 16–31 får sitt bostadstillägg utbetalt den 19 i månaden. När utbetalningsdagen är en söndag eller en omedelbart därpå följande helgdag betalas bostadstillägget ut på närmast följande helgfria vardag. Är utbetalningsdagen en annan helgdag eller på midsommarafton eller på en lördag betalas bostadstillägget ut närmast föregående helgfria vardag. Allt detta framgår av 9 § förordningen (2002:782) om ansökan och utbetalning av pension m.fl. förmåner.

Bostadstillägg för förfluten tid är inte bunden till en viss utbetalningsdag. Om utbetalningen understiger 100 kronor kommer utbetalningen med i nästa ordinarie månadsutbetalning (7 § PFS 2011:6).

8.6.2. Utbetalning upphör

Bostadstillägg betalas ut längst t.o.m. den månad då förmånstagaren har en huvudförmån som kan berättiga till bostadstillägg. Detta följer av 101 kap. 3 § SFB.

9. Äldreförsörjningsstöd

9.1. Allmänt om äldreförsörjningsstöd

Äldreförsörjningsstöd kan tidigast betalas ut från och med den månad sökanden uppnår tidigaste ålder för rätt till äldreförsörjningsstöd (74 kap. 7 § SFB) och är försäkrad för bosättningsbaserad förmån (5 kap. 9 § SFB).

Tidigaste ålder för rätt till äldreförsörjningsstöd följer tidigaste ålder för övriga grundskydd inom pensionssystemet. Se tabell nedan.

Födelseår	Tidigaste ålder för äldreförsörjningsstöd
1957 eller tidigare	65 år eller äldre
1958	66 år eller äldre
1959	66 år eller äldre

Äldreförsörjningsstöd är avsett för personer som inte får sina grundläggande försörjningsbehov tillgodosedda genom andra förmåner inom det allmänna pensionssystemet. Eftersom det krävs 40 års bosättningstid i Sverige för att få full garantipension hinner de som bott i Sverige kortare tid inte kvalificera sig för full garantipension. Även de som har haft tidigt uttag av pension och de som inte har betalat in tillräckliga avgifter får endast en reducerad garantipension. En viss lägsta levnadsnivå garanteras därför genom äldreförsörjningsstöd.

Äldreförsörjningsstöd är en bosättningsbaserad förmån som har stora likheter med bostadstillägg och särskilt bostadstillägg. Äldreförsörjningsstöd är därför konstruerat på ett sådant sätt att den i stora delar anknyter till bestämmelserna för bostadstillägg och särskilt bostadstillägg. Även i de fall bostadskostnad saknas kan äldreförsörjningsstöd beviljas.

Ansökan om äldreförsörjningsstöd ska göras skriftligen på avsedd blankett eller via elektronisk ansökan för att rätten till förmånen ska prövas. Se avsnitt 3.1 *Ansökan*.

9.1.1. Bosättningsbaserad förmån

Försäkrad för äldreförsörjningsstöd är den som är bosatt i Sverige eftersom äldreförsörjningsstöd är en bosättningsbaserad förmån. Detta framgår av 5 kap. 9 § SFB. Beträffande regler om vem som ska anses vara bosatt här i landet se avsnitt 2.1 *En bosättningsbaserad förmån*.

Reglerna om utbetalning av äldreförsörjningsstöd vid tillfällig utlandsvistelse är olika beroende på om utlandsvistelsen avser ett land inom eller utanför EES eller i Schweiz.

Om den berättigade vistas i ett land inom EES eller Schweiz kan äldreförsörjningsstöd betalas ut under hela utlandsvistelsen om vistelsen i utlandet kan antas vara längst ett år (5 kap. 3 § SFB).

Möjligheten att få äldreförsörjningsstöd under utlandsvistelse är däremot begränsad när den berättigade vistas i ett land utanför EES eller Schweiz. I detta fall kan äldreförsörjningsstödet betalas ut om utlandsvistelsen kan antas pågå längst tre månader (5 kap. 14 § första stycket SFB).

Om utlandsvistelsen redan vid utresan kan antas pågå längre än ett år respektive tre månader ska utbetalning av äldreförsörjningsstödet upphöra omedelbart.

9.1.2. Äldreförsörjningsstöd och andra pensionsförmåner

Äldreförsörjningsstöd utges endast om den sökande tar ut samtliga sådana förmåner som hen har rätt till i form av inkomstgrundad allmän pension, garantipension eller bostadstillägg eller särskilt bostadstillägg (74 kap. 6 § SFB).

Det är således inte möjligt att skjuta upp uttaget av den inkomstgrundande allmänna pensionen, som därigenom blir högre, och i stället under denna period få äldreförsörjningsstöd. Kravet att den sökande innan äldreförsörjningsstöd beviljas ska ta ut förmåner som hen är berättigad till omfattar även garantipension och bostadstillägg. Däremot finns inget krav på att en sökande måste ta ut en eventuell utländsk pension som hen har rätt till.

Pensionsmyndigheten har förtydligat vad som gäller vid prövning av äldreförsörjningsstöd för sökanden som inte har rätt till allmän ålderspension i Sverige. I dessa fall ska ansökan om äldreförsörjningsstöd alltid, som tidigast, prövas från och med ankomstmånaden för äldreförsörjningsstödet. Tidpunkten för prövningen av rätten till allmän ålderspension saknar i dessa fall betydelse (se PRS 2021:2).

Kravet på uttag av pension avser dock endast den sökande. Om den berättigades make avstår från någon av dessa förmåner påverkar det inte den sökandes rätt till äldreförsörjningsstöd.

9.2. Äldreförsörjningsstödet storlek

Den berättigade ska genom äldreförsörjningsstödet dels tillförsäkras en skälig levnadsnivå, dels tillförsäkras medel att täcka en skälig bostadskostnad (74 kap. 5 § SFB).

Den definition av skälig levnadsnivå och skälig bostadskostnad som används när det gäller äldreförsörjningsstöd är desamma som gäller vid beräkning av särskilt bostadstillägg (beträffande skälig levnadsnivå och skälig bostadskostnad, se avsnitt 7.2 *Skälig levnadsnivå* och avsnitt 7.3 *Skälig bostadskostnad*). Beräkning av bostadskostnaden sker i huvudsak enligt samma regler som gäller för beräkning av bostadskostnaden för bostadstillägg (74 kap. 14 § SFB, se även kapitel 4 *Boendet och bostadskostnaden*). Någon samordning av bostadskostnaden med det preliminära bostadsbidraget enligt 101 kap. 9 § SFB ska dock inte göras.

9.2.1. Inkomstprövning

Eventuell inkomst från maka, make eller sambo påverkar äldreförsörjningsstödet storlek. Reglerna om inkomstprövning vid beräkningen av äldreförsörjningsstöd knyter an till reglerna om

inkomstprövning vid beräkningen av särskilt bostadstillägg. Inkomster ska beräknas enligt 102 kap. 29 § SFB med tillägget att bostadstillägg, särskilt bostadstillägg och bostadsbidrag också ska räknas som inkomst (74 kap. 16 och 17 §§ SFB).

Vid inkomstberäkningen för äldreförsörjningsstöd tas således följande inkomster upp:

- inkomst av tjänst (förutom inkomstpensionstillägget) och inkomst av näringsverksamhet efter skatteavdrag enligt skatte- och avgiftssats som följer av tillämplig skattetablell. Om det för den sökande inte kan beslutas någon tillämplig skattetablell ska skatteavdrag göras enligt den skattetablell som skulle ha varit tillämplig om sådant beslut hade kunnat fattas. Arbetsinkomst och inkomst av näringsverksamhet tas upp till den del inkomsterna överstiger 24 000 kronor.
- inkomst av kapital efter skatteavdrag med 30 procent
- inkomstillägg för förmögenhet
- skattefria inkomster såsom vissa utländska inkomster, studiebidrag, skattefria stipendier till den del som överstiger 3 000 kronor per månad och AGS-ersättningar för sjukfall före år 1991
- beviljat bostadstillägg
- beviljat bostadsbidrag
- beviljat särskilt bostadstillägg.

Beträffande skatteavdrag för anställda och enskilda näringsidkare tillämpas samma regler som gäller för beräkningen av särskilt bostadstillägg, se avsnitt 7.4 *Inkomstberäkning för särskilt bostadstillägg*.

Utländsk inkomst som beskattas i utlandet tas med som om den beskattades i Sverige. Inkomster som är skattefria i utlandet ses även som skattefria i Sverige (102 kap. 29 § SFB).

Till skillnad från inkomstberäkningen för särskilt bostadstillägg ska det vid inkomstprövningen för äldreförsörjningsstöd inte göras något antagande om någon lägsta inkomst. Samtliga inkomster som tas upp är således disponibla inkomster.

Vid inkomstprövningen för de som är gifta eller sambor beräknas inkomsten respektive värdet av förmögenhet för var och en av makarna utgöra hälften av makarnas sammanlagda inkomst och förmögenhet (74 kap. 18 § SFB).

9.2.2. Beräkning av äldreförsörjningsstöd

Äldreförsörjningsstöd betalas ut med det belopp varmed den berättigades inkomster efter avdrag för skälig bostadskostnad understiger en skälig levnadsnivå (74 kap. 10 § SFB).

Exempel

Aimo är pensionär och får garantipension med 4 000 kronor per månad. Skatteavdrag enligt gällande tabell antas vara 700 kronor enligt

tillämplig skattetabell. Aimo bor ensam i en hyreslägenhet och månadshyran är 7 500 kronor. Bostadstillägg har beviljats med 7 290 kronor per månad.

Aimos inkomster beräknas enligt följande:

Pension	+ 3 300 kronor
	(4 000 - 700)
Bostadstillägg	+ 7 290 kronor
Summa	= 10 590 kronor

Från den fastställda inkomsten görs avdrag för bostadskostnad. Eftersom Aimos bostadskostnad inte överstiger 7 500 kronor per månad görs avdrag med hela bostadskostnaden. Av den fastställda inkomsten återstår 3 090 kronor (10 590 - 7 500).

Skälig levnadsnivå för Aimo utgör en tolfedel av 1,5357 prisbasbelopp. Prisbasbeloppet antas vara 50 000 kronor. Skälig levnadsnivå beräknas till 6 399 kronor per månad, $(1,5357 \times 50\,000) / 12$.

Aimos inkomster efter avdrag för bostadskostnad understiger skälig levnadsnivå med 3 309 kronor per månad (6 399 - 3 090). Äldreförsörjningsstöd beräknas till detta belopp.

Exempel

Diana får garantipension med 8 526 kronor i månaden. Skatteavdrag enligt tabell antas vara 1 069 kronor. Diana bor ensam i en hyreslägenhet med en månadshyra på 4 500 kronor. Bostadstillägg har beviljats med 5 190 kronor i månaden.

Dianas inkomster beräknas enligt följande:

Garantipension	+ 7 457 kronor
	(8 526 - 1 069)
Bostadstillägg	+ 5 190 kronor
Summa	= 12 647 kronor

Från den fastställda inkomsten görs avdrag för bostadskostnad. Eftersom Dianas bostadskostnad understiger 7 500 kronor per månad görs avdrag med hela bostadskostnaden på 4 500 kronor. Av den fastställda inkomsten återstår 8 147 kronor (12 647 - 4 500).

Skälig levnadsnivå för Diana utgör en tolfedel av 1,5357 prisbasbelopp. Prisbasbeloppet antas vara 50 000 kronor. Skälig levnadsnivå beräknas till 6 399 kronor per månad, $(1,5357 \times 50\,000) / 12$.

Dianas inkomster efter avdrag för bostadskostnad överstiger skälig levnadsnivå för henne. Äldreförsörjningsstöd utbetalas inte.

Nedan följer två exempel som avser beräkning av äldreförsörjningsstöd för makar. Prisbasbeloppet antas vara 50 000 kronor.

Exempel

Tone är pensionär men på grund av kortvarig bosättning i Sverige saknar hon rätt till garantipension. Även i övrigt saknar Tone inkomster. Tone bor ihop med Eddy som får sjukersättning med 7 000 kronor i månaden. Skatteavdrag enligt tillämplig tabell antas vara 1 522 kronor. Makarna bor i Eddys villa. Den totala bostadskostnaden uppgår till 6 600 kronor i månaden. Eddy får bostadstillägg och särskilt bostadstillägg med 2 960 kronor respektive 1 175 kronor i månaden.

Vid prövningen av rätten till äldreförsörjningsstöd beräknas makarnas inkomster enligt följande:

Inkomst	Tone	Eddy
Sjukersättning	0	5 478 kronor (7 000 – 1 522)
Bostadstillägg	0	2 960 kronor
Särskilt bostadstillägg	0	1 175 kronor
Summa	0	9 613 kronor
Hälften av den gemensamma inkomsten	4 807 kronor	4 807 kronor

Makarnas gemensamma inkomst uppgår till 9 613 kronor. Inkomst för var och en av makarna beräknas till hälften av detta belopp. Tone beräknas således ha en inkomst på 4 807 kronor i månaden ($9\,613 / 2$).

Vid beräkning av rätt till äldreförsörjningsstöd görs ett avdrag för skälig bostadskostnad. Makarnas gemensamma bostadskostnad uppgår till 6 600 kronor per månad. Bostadskostnaden för var och en av makarna beräknas till 3 300 kronor ($6\,600 / 2$) per månad. En skälig bostadskostnad per månad för gift eller sambo är högst 3 750 kronor. Efter avdrag för skälig bostadskostnad för Tone återstår 1 507 kronor av hennes framräknade inkomst ($4\,807 - 3\,300$).

Skälig levnadsnivå för Tone efter avdrag för skälig bostadskostnad anses motsvara 5 157 kronor i månaden ($(1,2353 \times 50\,000) / 12$).

Tones inkomst understiger skälig levnadsnivå med 3 650 kronor ($5\,157 - 1\,507$). Äldreförsörjningsstöd för Tone beräknas till 3 650 kronor.

Äldreförsörjningsstöd beräknas inte för Eddy eftersom han inte har uppnått rätt ålder för grundskydd.

Exempel

Lucia har garantipension med 3 500 kronor i månaden. Skatteavdrag enligt gällande tabell är 0 kronor. Lucia är gift och bor tillsammans med Roger. Han har också garantipension och får 2 500 kronor i månaden. Skatteavdrag för Roger enligt tillämplig tabell är 0 kronor. Makarna bor i en hyreslägenhet och månadshyran uppgår till 5 700 kronor i månaden. Bostadstillägg har beviljats med 2 930 kronor i månaden till vardera. Särskilt bostadstillägg har inte beviljats.

Vid prövningen av rätt till äldreförsörjningsstöd beräknas makarnas inkomster enligt följande:

Inkomst	Lucia	Roger
Pension	3 500 kronor (3 500 - 0)	2 500 kronor (2 500 - 0)
Bostadstillägg	2 930 kronor	2 930 kronor
Summa	6 430 kronor (3 500 + 2 930)	5 430 kronor (2 500 + 2 930)
Gemensam inkomst	11 860 kronor (6 430 + 5 430)	11 860 kronor (6 430 + 5 430)
Hälften av den gemensamma inkomsten	5 930 kronor (11 860 / 2)	5 930 kronor (11 860 / 2)

Parets gemensamma inkomst uppgår till 11 860 kronor. Inkomsten för var och en av makarna beräknas till hälften av detta belopp. Vardera maken beräknas således ha en inkomst på 5 930 kronor i månaden (11 860 / 2).

Vid beräkningen av rätt till äldreförsörjningsstöd görs ett avdrag för skälig bostadskostnad. Makarnas gemensamma bostadskostnad uppgår till 5 700 kronor i månaden. Bostadskostnaden för var och en av makarna beräknas till 2 850 kronor (5 700 / 2). Eftersom bostadskostnaden för var och en av makarna inte överstiger 3 750 kronor ska avdrag göras med hela bostadskostnaden. Efter avdrag för bostadskostnad återstår det 3 080 kronor (5 930 - 2 850) av vardera makens framräknade inkomst.

Skälig levnadsnivå för en person som är gift eller sambo efter avdrag för bostadskostnad anses motsvara 5 147 kronor i månaden ($1,2353 \times 50\,000 / 12$).

Lucias och Rogers inkomster efter avdrag för bostadskostnad understiger en skälig levnadsnivå per person med 2 067 kronor (5 147 - 3 080).

Äldreförsörjningsstöd betalas ut med 2 067 kronor till dem vardera.

9.3. Beslut om och utbetalning av äldreförsörjningsstöd

Till skillnad mot vad som gäller för bostadstillägg kan äldreförsörjningsstöd tidigast beviljas från och med ansökningsmånaden. Någon retroaktiv utbetalning av äldreförsörjningsstöd kan således inte ske. Detta följer av 74 kap. 7 § sista stycket SFB.

Äldreförsörjningsstöd kan beviljas för högst tolv månader (74 kap. 8 § SFB). För att utbetalning av äldreförsörjningsstöd ska fortsätta därefter krävs det en ny ansökan.

Äldreförsörjningsstöd utges till och med den månad då den berättigade avlidit eller rätten till förmånen på annat sätt upphört (74 kap. 9 § SFB).

Årsbeloppet avrundas till närmaste hela krontal som är delbart med tolv. Äldreförsörjningsstöd betalas ut månadsvis tillsammans med övriga pensionsförmåner.

9.4. Avdrag under vistelse på kriminalvårdsanstalt

En berättigad som är intagen på kriminalvårdsanstalt, är häktad eller genomgår s.k. kontraktsvård, är skyldig att betala för sitt uppehälle genom avdrag på äldreförsörjningsstödet. Avdrag ska göras med 80 kronor per dag, dock högst med en tredjedel av förmånen (106 kap. 27 och 39 §§ SFB).

10. Omräkning av bostadstillägg och äldreomsörjningsstöd

Bostadstillägg eller äldreomsörjningsstöd ska omprövas när något av de förhållanden som påverkar förmånens storlek ändras (74 kap. 19 § och 103 kap. 2 § SFB).

Detta innebär att rätten till bostadstillägg eller äldreomsörjningsstöd ska tas upp till ny prövning om Pensionsmyndigheten eller Försäkringskassan t.ex. får kännedom om att:

- bostadskostnaden har ändrats
- inkomsterna har ändrats
- den berättigades civilstånd har ändrats.

Att förmånen tas upp till ny prövning innebär att samtliga förhållanden som påverkar förmånens storlek ska bedömas. Vid anmälan om enbart ändrad bostadskostnad behöver inte inkomstförhållandena bedömas på nytt, såvida det inte finns särskilda skäl (se prop. 2011/12:152 s. 14).

Detta innebär att det *tas ett nytt beslut* utifrån de uppgifter som gäller efter att det ändrade förhållandet har inträffat och ska skiljas från *ändring av tidigare beslut* med stöd av 113 kap. 3 § SFB. Det senare innebär att ett tidigare beslut ändras på grund av att det har visat sig vara felaktigt. Se även avsnitt 13.5 *Ändring, omprövning och överklagande*.

När ett nytt beslut fattas till följd av att förmånen tas upp till ny prövning med stöd av 74 kap. 19 § eller 103 kap. 2 § SFB ska även sådana uppgifter beaktas som tidigare bedömts vara ursprungliga felaktigheter som inte kunnat ändras med stöd av 113 kap. 3 och 6 §§. En förutsättning är då att omprövningen gäller ett ändrat förhållande som har inträffat efter det felaktiga beslutet.

Bostadstillägg eller äldreomsörjningsstöd kan också räknas om med stöd av 74 kap. 19 § andra och tredje styckena samt 103 kap. 3 § SFB. Vid en sådan omräkning av förmånen får en ny beräkning göras utifrån enbart den ändring som ligger till grund för omräkningen. Se även avsnitt 10.2 *Vid uppgift om ändring på annat sätt*.

10.1. Vid anmälan om ändring från sökanden

Den enskilde har en skyldighet att anmäla ändrade förhållanden, se vidare under avsnitt 11 *Anmälningsskyldighet*.

Pensionsmyndigheten och Försäkringskassan hanterar en sådan anmälan om ändrade förhållanden utifrån olika bedömningar av formkrav.

Pensionsmyndigheten har i ett rättsligt ställningstagande (PRS 2020:2) beslutat att en anmälan om ändrade förhållanden inte alltid behöver göras skriftligen i en egenhändigt undertecknad handling. Detta gäller oavsett om en omprövning enligt de ändrade förhållandena leder till en höjning eller

sänkning av bostadstillägget. En anmälan om ändrade förhållanden kan, enligt Pensionsmyndighetens mening, således göras muntligen via telefon till Pensionsmyndigheten. En annan sak är att en sådan anmälan – oavsett form – kan kräva ytterligare utredning.

I vissa fall innebär ett ändrat förhållande att en person som endast har bostadstillägg skulle kunna ha rätt även till äldreförsörjningsstöd. När sökanden anmält en ändring på annat sätt än genom undertecknad ändringsanmälan och handläggningen visar att rätten till äldreförsörjningsstöd uppstår ska den enskilde informeras om detta. Den enskilde ska ges möjlighet att komplettera ärendet med en skriftlig ansökan, om en sådan sedan tidigare saknas i ärendet.

Försäkringskassans tillämpning utgår från att det finns ett krav på skriftlig form när ändrade förhållanden medför att det belopp med vilket förmånen utges ska höjas. Den enskilde måste då framställa en skriftlig begäran för att bostadstillägget ska räknas om. En sådan anmälan ses som en ansökan om ökning av förmån för vilket det föreligger ett formkrav enligt 110 kap. 4 § SFB. För Försäkringskassans del ska således en anmälan om ändrade förhållanden uppfylla samma formkrav som en ansökan, dvs. den ska vara skriftlig samt egenhändigt undertecknad på heder och samvete.

10.2. Vid uppgift om ändring på annat sätt

I de fall Pensionsmyndigheten eller Försäkringskassan får kännedom om en ändring på annat sätt än genom en anmälan från sökanden kan en omräkning göras utan en sådan anmälan.

En huvudregel är att dessa omräkningar får ske om den berättigade först underrättats om detta. Se även avsnitt 3.4 *Kommunicering*.

I vissa fall får dock bostadstillägg eller äldreförsörjningsstöd räknas om utan föregående underrättelse. Detta gäller om en inkomst ändras som utgörs av:

- en förmån som betalas ut av Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten,
- pension enligt utländsk lagstiftning,
- avtalspension eller motsvarande ersättning som följer av kollektivavtal eller
- överskott i inkomstslaget kapital som avses i 102 kap. 7 § 3 SFB.

Bostadstillägg eller äldreförsörjningsstöd får räknas om utan föregående underrättelse både när någon av nämnda inkomster ändras eller i förekommande fall nybeviljas.

Omräkning utan föregående underrättelse gäller också vid ändring av fribeloppet enligt 102 kap. 17–19 §§ SFB, ändring av preliminärt bostadsbidrag enligt 98 kap. eller ändrat taxeringsvärde för annan fastighet än sådan som avses i 5 § FöL.

Vid omräkning av bostadstillägg eller äldreförsörjningsstöd får en ny beräkning av förmånen göras utifrån enbart den ändring som ligger till

grund för omräkningen. Allt detta framgår av 74 kap. 19 § och 103 kap. 3 § SFB.

10.3. Från vilken tidpunkt ska ändringen gälla?

En ändring av bostadstillägg eller äldreförsörjningsstöd ska gälla från och med månaden efter den månad då anledningen till ändringen uppkommit. En ändring av bostadstillägg eller äldreförsörjningsstöd ska dock gälla från och med den månad under vilken de förhållanden har uppkommit som föranleder ändringen, om förhållandena avser hela månaden.

En ändring som avser höjning av bostadstillägg kan göras upp till tre månader före månaden då anmälan om ändring inkommit. En ändring som avser höjning av äldreförsörjningsstöd gäller tidigast från och med den månad då anmälan om ändring inkommit.

Det är i allmänhet tillräckligt med sökandens egna uppgifter om från och med när en ändring gäller, endast om det finns särskild anledning behöver uppgiften kontrolleras (jmf prop. 1988/89:111 s. 20).

I fråga om inhämtad uppgift från Skatteverket om överskott i inkomstslaget kapital ska en ändring av bostadstillägget istället gälla från och med månaden efter den månad då Pensionsmyndigheten eller Försäkringskassan har fått uppgifterna från Skatteverket.

Detta framgår av 74 kap. 20 §, 101 kap. 10 § samt 103 kap. 4 § SFB.

Aktuella uppgifter för ärendet

Bostadstillägg eller äldreförsörjningsstöd ska omprövas när något av de förhållanden som påverkar förmånens storlek ändras (74 kap. 19 § och 103 kap. 2 § SFB). Detta innebär att aktuella uppgifter ska läggas till grund för ett nytt beslut. Inaktuella uppgifter, det vill säga uppgifter som avser förfluten tid och på vilka det för ärendet aktuella bostadstillägget inte kommer baseras, utgör i regel inte underlag för beslutet. I det fall en omprövning visar att en uppgift borde varit medräknad även före det aktuella ärendets beslutsperiod, men med andra belopp, behöver ärendet i denna del utredas inom ramen för återkrav. Detta kan exempelvis förekomma när det framgår att en nu ändrad inkomst inte alls varit upptagen i tidigare beslut.

Uppgifter i beslutsunderlaget kan dock vara inaktuella vid beslutstillfället. Detta inträffar främst vid långa handläggningstider. Den ursprungliga anledningen till omprövning, så som en inkommen ändringsanmälan, kan då avse en uppgift som vid beslutstillfället har hunnit ändras på nytt. I dessa fall har uppgiften ändrats inom ramen för det aktuella ärendets beslutsperiod och även det inaktuella beloppet behöver utgöra underlag för beslutet.

Se även Pensionsmyndighetens Juridikavdelningen informerar 2021–4.

Exempel

Emma anmäler att hyran höjdes från och med mars 2021 och hon anmäler samtidigt att tjänstepensionen höjts. Ärendet handläggs i juni

2021. Det framkommer i utredningen att uppgiften om tjänstepension inte varit med i tidigare beslut, trots att Emma haft tjänstepensionen i flera år. Aktuell belopp gäller från och med januari 2021.

Bostadstillägget omprövas från och med januari 2021 med aktuellt belopp för tjänstepension och från och med mars 2021 med aktuellt belopp för hyra.

Om för mycket bostadstillägg har betalats ut, även för tid före januari 2021, behöver detta utredas för eventuellt återkrav.

10.3.1. Ändrad bostadskostnad

Utgångspunkten gällande tidpunkt för ändring är huruvida det ändrade förhållandet bedöms avse hela månaden.

Exempel

Melker flyttar till en ny bostad. Omständigheter gör att inflyttning sker första vardagen i månaden, den 2 januari. Melker har dock fått kontrakt för bostaden från och med den 1 januari och betalar hyra för hela denna månad.

Bostadstillägg kan räknas om utifrån den nya bostaden från och med januari 2017.

10.3.2. Ändrade inkomster

Omräkning ska göras när förhållandena har ändrats. När ändring avser inkomst, är det tidpunkten då inkomstförhållandena kan anses ha ändrats, som är av betydelse för från vilken månad en omräkning ska ske.

För information om beräkning av inkomster se avsnitt 5 *Inkomstberäkning* under *BGI vid regelbunden inkomst* respektive *BGI vid tillfälliga inkomster*.

Exempel

Ibrahim är pensionär och anmäler i maj månad att han får en extra inkomst på grund av en tillfällig anställning från den 1 juni till den 31 augusti. Inkomsten beräknas till totalt 15 000 kronor. Han räknar inte med att få någon inkomst efter detta. Bostadstillägget beräknas därmed utifrån en årsinkomst med 15 000 kronor från och med juni till och med maj nästa år.

Ibrahim anmäler i september att han nu har fått en anställning tills vidare från och med 1 september och kommer att arbeta några dagar varje månad. Han uppskattar sin årsinkomst till 60 000 kronor. Då förhållandena har ändrats räknas bostadstillägget om från och med september, utifrån en årsinkomst med 60 000 kronor. Inkomsten påverkar beräkningen av bostadstillägget till dess att Ibrahim anmäler att inkomsterna ändras.

Exempel

Rolf har bostadstillägg. Han arbetar deltid och får 3 000 kronor per månad. Denna arbetsinkomst är därmed medräknad som BGI med 36 000 kronor per år.

Rolf anmäler nu att han från och med 15 januari ska arbeta dubbelt så mycket och att han får 6 000 kronor per månad. Han anmäler samtidigt att han kommer att sluta arbeta den sista mars med sista utbetalningen av lönen i april. Från och med februari räknas bostadstillägget om och arbetsinkomsten medräknas som BGI med 72 000 kronor. Från och med april räknas bostadstillägget om i och med det att arbetsinkomsten har upphört.

Exempel

Juno har beviljats bostadstillägg från och med mars 2015. Beslutet gäller tills vidare. Vid beslutstillfället hade hon inga andra inkomster utöver allmän pension. Hon meddelar den 1 oktober 2015 att hon blivit beviljad en utländsk pension. Hon kommer få ett retroaktivt belopp med 12 000 kronor i oktober 2015 samt 1 500 kronor per månad från och med samma månad. Ny BGI fastställs för perioden oktober 2015 - september 2016, den utländska pensionen ingår i BGI med 30 000 kronor ($12\,000 + 18\,000 (1\,500 \times 12)$).

Bostadstillägget räknas om från och med oktober 2016 och den retroaktiva utbetalningen kommer då inte längre ingå i BGI.

Exempel

Flynn har bostadstillägg och anmäler i maj 2016 att han arbetar från den 9 maj till den 10 juni 2016. Han planerar inte att arbeta mer efter detta. Lönen räknas med från och med juni 2016 och påverkar BGI i tolv månader framåt. Flynn ringer i augusti månad och meddelar att arbetsinkomsten har upphört. Då förhållandet inte har förändrats föranleder det ingen omräkning utan Flynn meddelas att bostadstillägget kommer att räknas om från och med juni 2017.

Exempel

Bertil ansöker om bostadstillägg från och med februari månad. Enligt ansökan har hans maka en arbetsinkomst med 22 000 kronor per månad med semesterlön inräknad. Ansökan handläggs i maj månad. Av utredningen framgår att maken från den 1 april till den 14 april tillfälligt haft inkomst av sjukpenning.

Eftersom det ändrade inkomstförhållandet inte avser en hel månad finns ingen grund för omräkning. BGI avseende makans inkomster beräknas från februari till 264 000 kronor ($22\,000 \times 12$).

I september 2020 anmäler Bertil att maken blivit deltidssjukskriven från och med augusti månad. Maken har nu en arbetsinkomst med 11 000

kronor per månad med semesterlön inräknad. Resterande del av månaden är hon sjukskriven. Hon får dagersättning med 320 kronor.

Från och med augusti räknas bostadstillägget om utifrån makans förändrade inkomstförhållanden. BGI i form av arbetsinkomst beräknas till 132 000 kronor per år (11 000 kronor x 12 månader). BGI i form av sjukpenning beräknas till 116 800 (320 kronor x 365 dagar per år).

10.3.3. Ändrad kapitalinkomst

Överskott i inkomstslaget kapital ska beräknas utifrån de uppgifter som har legat till grund för Skatteverkets beslut om slutlig skatt, för senast möjliga beskattningsår, som har fattats närmast före den första månad som prövningen av bostadstillägg avser (102 kap. 7 § p 3 SFB).

När Pensionsmyndigheten eller Försäkringskassan har hämtat in uppgift om kapitalinkomst direkt från Skatteverket för omräkning utan föregående underrättelse ska en ändring av bostadstillägget och äldreförsörjningsstödet gälla från och med månaden efter den månad då Pensionsmyndigheten eller Försäkringskassan har fått uppgiften från Skatteverket (103 kap. 3 och 4 §§ SFB).

10.3.4. Ändrad förmögenhet

Förmögenhet beräknas per den 31 december året före det år bostadstillägget avser (102 kap. 10 § SFB). Detta innebär att ändrad förmögenhet under året inte påverkar bostadstillägget förrän januari nästkommande år.

För information om beräkning av förmögenhet se avsnitt 5.5 *Förmögenhetstillägg*.

10.3.5. Ändrat civilstånd

När någon avlider får Pensionsmyndigheten och Försäkringskassan uppgift om detta från Skatteverket. I dessa fall räknas bostadstillägg eller äldreförsörjningsstöd för efterlevande make eller maka om utan ansökan.

Myndigheterna får också en avisering från Skatteverket om ändrat civilstånd vid giftermål eller skilsmässa. Innan en sådan rapport når myndigheterna kan dock relativt lång tid ha förflutit, och om den berättigade själv inte har anmält ändrat civilstånd kan ersättning ha betalats ut med för högt belopp.

Läs mer under avsnitt 11 *Anmälningsskyldighet*.

Ändring av pension ska enligt 56 kap. 13 § SFB ske från och med månaden efter den då anledning till ändring har uppkommit. Detta innebär att garantipension för pensionärer som ska jämföras med ogifta respektive gifta ska räknas om från och med månaden efter den då sammanboendet upphörde eller inleddes. Detta gäller även om förändringen avser hela månaden.

Förändring av bostadstillägg/äldreförsörjningsstöd ska däremot ändras från denna månad om förändringen avser hela månaden. Det innebär att garantipensionen och bostadstillägg/äldreförsörjningsstöd i vissa fall ska räknas om från olika månader. Läs mer om att jämföras med ogift respektive gift under avsnitt 2.3.1 *Likställd med ogift* och 2.3.2 *Likställd med gift*.

Exempel

Alex och Nikita är gifta och har bostadstillägg. De flyttar stadigvarande isär den 1 april. Bostadstillägget beräknas som för ogifta fr.o.m. april. Garantipensionen betalas ut med belopp som för ogifta först fr.o.m. maj.

10.4. Beräkning av ersättning för retroaktiv tid

Av Pensionsmyndighetens rättsliga ställningstagande PRS 2018:4 framgår hur ersättning för retroaktiv tid ska beräknas. Hela den retroaktiva tiden behandlas som en sammanhållen period, där samtliga omständigheter beaktas som är kända vid tidpunkten för omräkningsbeslutet. Detta innebär att ersättning för retroaktiv tid summeras sett till den retroaktiva perioden i sin helhet.

Exempel

Tina har bostadstillägg med 4 000 kronor per månad och inkommer i maj 2019 med uppgift om att hyran har höjts från 1 februari 2019 samt att hennes privata pension har höjts från 1 januari 2019.

Beslut fattas i maj 2019. Den retroaktiva omräkningsperioden omfattar tiden från och med januari 2019 till och med maj 2019 med följande ändringar under perioden.

Januari	Höjd privat pension	- 200 kr
Februari	Höjd hyra	+ 200 kr
Mars	Höjd hyra	+ 200 kr
April	Höjd hyra	+ 200 kr
<u>Maj</u>	<u>Höjd hyra</u>	<u>+ 200 kr</u>
Totalt		+ 600 kr

Inom den aktuella perioden finns omständigheter som både leder till lägre och till högre bostadstillägg. Beräkningen innebär att Tina får ytterligare bostadstillägg med 600 kronor för den retroaktiva perioden i sin helhet.

11. Anmälningsskyldighet

Av 110 kap. 46 § SFB framgår att den som får en förmån ska anmäla sådana förhållanden som påverkar rätten till och storleken av förmånen. I denna bestämmelse finns angivna vilka förhållanden som anmälningsskyldigheten kan avse och som också gäller för bostadstillägg eller äldreförsörjningsstöd, nämligen:

- bosättning i Sverige eller utlandsvistelse,
- bostadsförhållanden,
- civilstånd, vårdnad och sammanboende med vuxen eller barn,
- förvärvsarbete i Sverige eller utomlands,
- inkomstförhållanden,
- förmögenhetsförhållanden,
- utländsk socialförsäkringsförmån.

Anmälningsskyldigheten gäller såväl den sökandes som hens makes ändrade förhållanden.

En anmälan behöver inte göras om ändringen innebär att inkomsterna endast har ökat i mindre omfattning (110 kap. 46 § SFB). Vad som avses med en ökning i mindre omfattning framgår nedan under avsnitt om inkomster respektive förmögenhet. Anmälningsskyldigheten omfattar heller inte sådana ändringar som myndigheten har kännedom om.

11.1. När föreligger anmälningsskyldighet?

I 110 kap. 47 § SFB anges att anmälan om förändringar, där anmälningsskyldighet föreligger, ska göras så snart som möjligt och senast fjorton dagar efter det att den berättigade fick kännedom om förändringen. Anmälningsskyldigheten inträder först då ändringen påverkar rätten till eller storleken av förmånen.

När det gäller inkomsthöjningar för egna företagare och anställda med oregelbundna arbetsinkomster kan det vara svårt att fastställa en tidpunkt för ändringen. Mindre förändringar för egna företagare kanske inte ens kan konstateras förrän en självdeklaration för det aktuella beskattningsåret har upprättats.

11.2. Till vem ska anmälan ske?

Anmälan om förändringar som kan påverka rätten till en ersättning eller storleken av denna ska göras till Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten. Har anmälan gjorts till en annan enhet hos respektive myndighet än den som handlägger bostadstillägg eller äldreförsörjningsstöd ska man anse att anmälningsskyldigheten är fullgjord om det av anmälan framgår att förändringen kan påverka den berättigades rätt till bostadstillägg eller äldreförsörjningsstöd eller storleken av ersättningen.

11.3. Vem är anmälningsskyldig?

Det är den förmånsberättigade som är skyldig att anmäla förändringar. Har den berättigade god man eller förvaltare enligt FB är denne skyldig att göra anmälan om det kan anses ingå i uppdraget.

11.4. Anmälan av bostadsförhållanden

Ändringar som avser bostadsförhållanden ska anmälas. Det kan till exempel vara att den förmånsberättigade flyttar till en annan bostad. En anmälan ska även göras om delar av bostaden hyrs ut. Detsamma gäller om bostadskostnaden minskar av någon annan anledning, exempelvis genom sammanboende eller inneboende. Även hyresrabatt (underhållsrabatt, kvarboenderabatt etc.) är ett sådant ändrat boendeförhållande som ska anmälas.

11.5. Anmälan av inkomster

Om den förmånsberättigades inkomster ökar, är den berättigade skyldig att anmäla detta. En anmälan behöver inte göras om ändringen innebär att inkomsterna endast har ökat i mindre omfattning (110 kap. 46 § SFB). En inkomsthöjning anses vara av mindre omfattning om ökningen på årsbasis understiger 1 000 kronor sedan föregående beslut (PFS 2014:4). För makar gäller beloppsgränsen per make.

Inkomster som kan behöva anmälas är exempelvis nybeviljat eller ändrat belopp av privat pension, utländsk pension, sjukpenning, föräldrapenning, etableringsersättning eller studiebidrag. Dessutom måste nybeviljad eller ändrad tjänstepension anmälas avseende de tjänstepensionsbolag vars uppgifter myndigheten själv inte kan inhämta maskinellt.

Om den berättigade påbörjar ett arbete ska arbetsinkomsten anmälas. Har den berättigade sedan tidigare en anmäld arbetsinkomst och den ökar så ska ökningen anmälas.

Exempel

Mika har bostadstillägg sedan juli 2014. Mika har fått sin privata pension höjd med 600 kronor per år från och med 2015. Hennes övriga inkomster är oförändrade och hon är därför inte anmälningsskyldig, eftersom höjningen av hennes årsinkomst totalt understiger 1 000 kronor.

I januari 2016 har hon fått besked om att hennes privata pension höjs med 500 kronor. Hennes totala inkomsthöjning är då 1 100 kronor och Mika är nu anmälningsskyldig.

11.6. Anmälan av förmögenhet

Om den förmånsberättigade har en förmögenhet som påverkar storleken på bostadstillägget är hen skyldig att anmäla om förmögenheten ökar, även minskning av skulder som påverkar beräkningen av förmögenheten ska

anmälas. En anmälan behöver inte göras om ändringen innebär att förmögenheten endast har ökat i mindre omfattning (110 kap. 46 § SFB). Förmögenheten anses ha ökat i mindre omfattning om ökningen på årsbasis understiger 5 000 kronor sedan föregående beslut (PFS 2014:4). För makar gäller beloppsgränsen per make.

Under avsnitt 5.5 *Förmögenhetstillägg* redovisas bestämmelserna vid beräkning av förmögenhet.

12. Återbetalningsskyldighet

Myndigheterna ska besluta om återbetalning av bostadstillägg eller äldreförsörjningsstöd om den berättigade har orsakat att förmånen har betalats ut med för högt belopp genom att lämna oriktiga uppgifter eller underlåta att fullgöra en anmälningsskyldighet. Detsamma gäller om ersättning i annat fall har lämnats felaktigt eller med för högt belopp och den som fått ersättningen har insett eller bort inse detta. Allt detta följer av 108 kap. 2 § SFB.

I myndigheternas särskilda vägledningar om återkrav finns mer information om återbetalningsreglerna och bedömning av förutsättningarna för eftergift, se vidare:

- Pensionsmyndighetens vägledning 2012:2 *Återkrav*
- Inom Försäkringskassans verksamhet se Försäkringskassans vägledning 2005:3 *Återkrav*.

13. Övriga bestämmelser

13.1. Avdrag för andra ersättningar

Har den som är berättigad till bostadstillägg eller äldreförsörjningsstöd fått ersättning enligt SFB eller annan författning som har betalats ut av Pensionsmyndigheten, Försäkringskassan eller en arbetslöshetskassa ska avräkning göras vid utbetalning av bostadstillägg eller äldreförsörjningsstöd för förfluten tid. Avräkningen ska göras för den retroaktiva perioden i sin helhet, och detta även om den tidigare ersättningen inte betalats ut löpande (107 kap. 2 § SFB).

Om den retroaktiva ersättningen inte räcker till för att göra hela avdraget uppstår ett restbelopp. Om en berättigad beviljas en ny retroaktiv ersättning ska myndigheterna ta ställning till om det är möjligt att göra ytterligare avdrag. Se vidare:

- Pensionsmyndighetens vägledning 2020:1 *Utbetalning av pension och pensionsrelaterade förmåner*
- Inom Försäkringskassans verksamhet se Försäkringskassans vägledning 2005:1 *Utbetalningar av förmåner, bidrag och ersättningar*.

13.2. Försörjningsstöd

Om en berättigad har fått ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) (SoL) och får retroaktivt beviljad ersättning får denna ersättning betalas ut till socialnämnden till den del den berättigade inte har återbetalat biståndet och det återstående beloppet överstiger 1 000 kronor (107 kap. 5 § SFB). Det belopp som kan betalas ut till socialnämnden ska motsvara vad socialnämnden sammanlagt har betalat ut till den berättigade och dennes familj för eller under den tid som den retroaktiva ersättningen avser. Se vidare:

- Pensionsmyndighetens vägledning 2020:1 *Utbetalning av pension och pensionsrelaterade förmåner*
- Inom Försäkringskassans verksamhet se Försäkringskassans vägledning 2005:1 *Utbetalningar av förmåner, bidrag och ersättningar*.

Pensionsmyndighetens rättsliga ställningstagande 2016:2 innebär att ersättning till socialnämnd inte kan betalas ut om denna redan har betalats till förmånstagaren. Detta gäller med undantag för det fall då ersättning som betalats ut till obehörig mottagare har återbetalats. Om så har skett kan ersättningen betalas ut till socialnämnd, dock som mest med det belopp som har återbetalats från förmånstagaren till Pensionsmyndigheten.

13.3. Preskriptionstid

Har den berättigade inte lyft bostadstillägg eller äldreförsörjningsstöd före utgången av andra året efter det varunder beloppet förfallit till betalning, ska beloppet vara förverkat (107 kap. 12 § SFB). Den berättigade går med andra ord miste om pengarna efter preskriptionstidens utgång.

13.4. Förbud mot överlåtelse

Bostadstillägg eller äldreomsorgsstöd kan inte överlåtas till annan förrän det är tillgängligt för lyftning (107 kap. 9 § SFB). Det finns alltså ingen möjlighet att styra bostadstillägget eller äldreomsorgsstöd till exempelvis en hyresvärd. I vissa fall kan den berättigade skriva en fullmakt till någon annan att handla på huvudmannens vägnar. En sådan fullmakt kan godtas om den är skriven på ett sådant sätt att det inte är fråga om en överlåtelse. Se även:

- Pensionsmyndighetens vägledning 2020:1 *Utbetalning av pension och pensionsrelaterade förmåner*
- Inom Försäkringskassans verksamhet se Försäkringskassans vägledning 2005:1 *Utbetalning av socialförsäkringsförmåner*
- samt avsnitt om ombud genom fullmakt i Pensionsmyndighetens vägledning 2019:1 *Förvaltningsrätt i Pensionsmyndighetens verksamhet*.
- Inom Försäkringskassans verksamhet se Försäkringskassans vägledning 2004:7 *Förvaltningsrätt i praktiken*.

13.5. Ändring, omprövning och överklagan

Pensionsmyndigheten och Försäkringskassan ska ändra ett beslut som har fattats av respektive myndighet och som inte har prövats av domstol, om beslutet

- på grund av skrivfel, räknefel eller annat sådant förbiseende innehåller uppenbar oriktighet,
- har blivit oriktigt på grund av att det har fattats på uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag, eller
- har blivit oriktigt på grund av uppenbart felaktig rättstillämpning eller annan liknande orsak.

Ändring behöver inte göras om oriktigheten är av ringa betydelse.

Ett beslut får inte ändras till den försäkrades nackdel när det gäller en förmån som har förfallit till betalning, och inte heller i annat fall om det finns synnerliga skäl mot det.

En fråga om ändring får inte tas upp av den handläggande myndigheten senare än två år efter den dag då beslutet meddelades. Ändring får dock ske även senare om det först därefter kommit fram att beslutet har fattats på uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag eller om det finns andra synnerliga skäl.

Allt detta framgår av 113 kap. 3, 5 samt 6 §§ SFB. För ytterligare information om ändring av ett beslut, se:

- Pensionsmyndighetens vägledning 2023:1 *Rättelse och ändring av beslut enligt 113 kap 3-6 §§ socialförsäkringsbalken respektive förvaltningslagen i ärende om bostadstillägg och äldreomsorgsstöd m. fl. förmåner*

- Inom Försäkringskassans verksamhet se Försäkringskassans vägledning 2018:1 *Rättelse av beslut och ändring av beslut enligt socialförsäkringsbalken och förvaltningslagen*

En sökande som är missnöjd med beslutet om bostadstillägg eller äldreförsörjningsstöd kan begära att beslutet omprövas (113 kap. 7–9 §§ SFB).

Myndigheternas omprövningsbeslut kan överklagas hos allmän förvaltningsdomstol i den ordning som gäller i socialförsäkringsmål (113 kap. 10–13 §§ SFB).

Om någon vill begära omprövning av ett beslut eller överklaga det, ska det göras inom två månader från den dag den sökande fick del av beslutet (113 kap. 19 och 20 §§ SFB).

- För ytterligare information om omprövning och överklagande, se Pensionsmyndighetens vägledning 2022:1 *Omprövning och överklagande av Pensionsmyndighetens beslut*
- Inom Försäkringskassans verksamhet, se Försäkringskassans vägledning 2001:7 *Omprövning och överklagande av Försäkringskassans beslut*.

Om bostadstillägg eller äldreförsörjningsstöd istället ska omprövas på grund av ändrade förhållanden ska bestämmelserna i 74 och 103 kap. SFB tillämpas. En sådan omräkning innebär att det tas ett nytt beslut utifrån de uppgifter som gäller efter att det ändrade förhållandet har inträffat. Detta ska skiljas från ändring av beslut med stöd av 113 kap. 3 § SFB som innebär att ett tidigare beslut ändras på grund av att det har visat sig vara felaktigt. Se även avsnitt 10 *Omräkning av bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd*.

www.pensionsmyndigheten.se